

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ**

ΑΓΛΑΪΑ ΠΑΝΤΟΥΒΑΚΗ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΙΛΙΠΠΑΣ

ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών Διοίκηση Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Οι Χρηματοοικονομικές Λειτουργίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ανάλυση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων των Δήμων Ηρακλείου Κρήτης και Μινώα Πεδιάδας.

Αγλαΐα Παντουβάκη

**Επιβλέπων Καθηγητής
Νικόλαος Φίλιππας**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ιανουάριος 2016

Περίληψη

Η συγκρότηση ισχυρής πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης, προϋποθέτει οργανισμούς ικανούς να παρέχουν ευρύ φάσμα υπηρεσιών, να δημιουργούν τις αναγκαίες τεχνικές, κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές, να οργανώνουν και να υποστηρίζουν την τοπική ανάπτυξη και να διαχειρίζονται αποτελεσματικότερα και με μεγαλύτερη διαφάνεια τους οικονομικούς πόρους, για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των δημοτών.

Η υλοποίηση των συγχωνεύσεων των Δήμων, σύμφωνα με το «Πρόγραμμα Καλλικράτης», δημιούργησε νέα δεδομένα στο χάρτη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Οι Δήμοι, σύμφωνα με το νόμο αυτό, είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και αποτελούν τον πρώτο βαθμό της τοπικής αυτοδιοίκησης (άρθρο 1, παρ.1, Ν.3852/2010). Συστήνονται από το Κράτος και έχουν δική τους οργάνωση, προσωπικό και περιουσία, διοικούνται από αιρετούς εκπροσώπους των τοπικών κοινωνιών και ασκούν την εξουσία τους σε τοπικό επίπεδο.

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει ως στόχο αφενός τη θεωρητική παρουσίαση, κυρίως, των οικονομικών λειτουργιών των Πρωτοβάθμιων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμοι) και αφετέρου τη χρηματοοικονομική ανάλυση των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων των Δήμων Ηρακλείου Κρήτης και Μινώα Πεδιάδας, ώστε να εξάγουμε ασφαλή, χρήσιμα και έγκυρα συμπεράσματα, σχετικά με την οικονομική θέση και πορεία των δύο αυτών Δήμων. Ταυτόχρονα, στόχος της παρούσας ανάλυσης, είναι η προσφορά βοήθειας σε μελλοντικούς ερευνητές για τις αναλύσεις τους.

Summary

The constitution of a strong first level local and regional self-government depends upon capable agencies that can provide a wide range of services, create the necessary technical, social and cultural infrastructure, and both organise and support any regional development. These agencies shall also handle more effectively and with greater transparency the financial resources aimed at improving the citizens' quality of life.

The implementation of the merger of municipalities and communities, according to the "Kallikratis" programme, created new data in the map of Local and Regional Self-government in Greece. According to this law, municipalities are Public Legal Entities per place and the first level of local and regional self-government (article 1, §1, of Law 3852/2010). They are constituted by the State and have their own organisation, staff and property. They are administrated by elected representatives of local societies who practice power at a local level.

The present thesis aims to depict, on the one hand, the economic activities of the first level local and regional authorities (municipalities) and, on the other hand, the financial analysis of the published financial statements of the Municipality of Heraklion, Crete and Municipality of Minoa Pediadas, Crete, so that the reader may draw a safe, useful and valid conclusion about the financial situation and course of these municipalities. At the same time, the present analysis can be used as reference for further research in the future.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ όλους όσοι συνέβαλαν στην επιτυχή εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας και, ιδιαίτερα, τον κ. Νικόλαο Φίλιππα, Σύμβουλο και Επιβλέποντα Καθηγητή μου.

Περιεχόμενα

ΜΕΡΟΣ Α

1. Εισαγωγή	5
2. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	7
2.1. Ιστορική Αναδρομή του Θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	7
2.2. Η Συνταγματική Κατοχύρωση	9
2.3. Το Νομικό Πλαίσιο	10
3. Οι Οικονομικές Λειτουργίες των Ο.Τ.Α.	11
3.1. Η Λειτουργία της Διανομής	11
3.2. Η Λειτουργία της Σταθεροποίησης	12
3.3. Η Λειτουργία Κατανομής των Μέσων Παραγωγής	14
4. Το Πρόγραμμα Καλλικράτης	16
4.1. Οι Θεσμικές Αλλαγές	16
4.2. Οι Αρμοδιότητες των Δήμων	17
5. Οικονομική Αυτοτέλεια των Δήμων	20
5.1. Οι Δείκτες Μέτρησης της Οικονομικής Αυτοτέλειας των Δήμων	21
5.1.1. Τα Οφέλη της Οικονομικής Αυτοτέλειας των Δήμων	22
6. Το Διπλογραφικό Λογιστικό Σύστημα	24
6.1. Η Οικονομική Διαχείριση των Δήμων	24
6.2. Οι Διαφορές του Απλογραφικού και του Διπλογραφικού Λογιστικού Συστήματος	26
6.2.1. Τα οφέλη της Εφαρμογής της Διπλογραφικής Μεθόδου στους Δήμους	28
6.3. Βασικές Αρχές του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (Ο.Τ.Α. α Βαθμού)	29
6.3.1. Η Αρχή της Αυτονομίας	29
6.3.2. Η Αρχή της κατ' είδος Συγκέντρωσης των Αποθεμάτων, Εξόδων και Εσόδων	29
6.3.3. Η Αρχή της Καταρτίσεως του Λογαριασμού της Γενικής Εκμεταλλεύσεως με Λογιστικές Εγγραφές	30
7. Οι Οικονομικές Καταστάσεις των Δήμων	31
7.1. Η Έννοια και ο Σκοπός των Οικονομικών Καταστάσεων	31
7.2. Οι Διαφορές των Οικονομικών Καταστάσεων των Δήμων και των Επιχειρήσεων	32
7.3. Οι Χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων των Δήμων	33
8. Παρουσίαση των Εξεταζόμενων Δήμων	34

8.1.	Ο Δήμος Ηρακλείου Κρήτης	34
8.1.1.	Η Πόλη του Ηρακλείου	34
8.1.2.	Ιστορικά Στοιχεία	35
8.1.3.	Αξιοθέατα	36
8.2.	Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας	37
8.2.1.	Ιστορικά Στοιχεία	38
8.2.2.	Αξιοθέατα	39
9.	Η Ανάλυση των Λογιστικών Καταστάσεων	40
9.1.	Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων	40
9.1.1.	Συγκριτικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις	41
9.1.2.	Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους	41
10.	Αριθμοδείκτες	42
10.1.	Αριθμοδείκτες Ρευστότητας	42
10.1.1.	Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας	43
10.1.2.	Αριθμοδείκτης Ειδικής (Άμεσης) Ρευστότητας	43
10.1.3.	Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας	44
10.2.	Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας ή Κυκλοφοριακής Ταχύτητας	44
10.2.1.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού	44
10.2.2.	Αριθμοδείκτης Κυκλοφορίας Αποθεμάτων	44
10.2.3.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εισπράξεων Απαιτήσεων	45
10.2.4.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εξόφλησης Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων	45
10.2.5.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων	45
10.3.	Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας	46
10.3.1.	Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού	46
10.3.2.	Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων	46
10.3.3.	Αριθμοδείκτης Μικτού Κέρδους ή Μικτού Περιθωρίου	46
10.3.4.	Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους	47
10.4.	Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας	47
10.4.1.	Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια	48
10.4.2.	Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια	48
10.4.3.	Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα	48
ΜΕΡΟΣ Β		
11.	Ανάλυση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων των Δήμων	49
11.1.	Διαχρονική Ανάλυση Ισολογισμού του Δήμου Ηρακλείου	49

11.2.	Διαχρονική Ανάλυση Ισολογισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	51
11.3.	Διαχρονική Ανάλυση Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Ηρακλείου	53
11.4.	Διαχρονική Ανάλυση Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	54
11.5.	Ανάλυση Κοινού Μεγέθους Ισολογισμού του Δήμου Ηρακλείου	55
11.6.	Ανάλυση Κοινού μεγέθους Ισολογισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	56
11.7.	Ανάλυση Κοινού Μεγέθους Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Ηρακλείου	58
11.8.	Ανάλυση Κοινού Μεγέθους Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	59
12.	Ανάλυση με Χρήση Αριθμοδεικτών	61
12.1.	Αριθμοδείκτες Ρευστότητας	61
12.1.1.	Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας	61
12.1.2.	Αριθμοδείκτης Ειδικής (Άμεσης) Ρευστότητας	62
12.1.3.	Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας	63
12.2.	Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας ή Κυκλοφοριακής Ταχύτητας	64
12.2.1.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού	65
12.2.1.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Αποθεμάτων	66
12.2.2.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εισπράξεων Απαιτήσεων	67
12.2.3.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εξόφλησης Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων	68
12.2.4.	Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων	69
12.3.	Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας	70
12.3.1.	Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού	71
12.3.2.	Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων	71
12.3.3.	Αριθμοδείκτης Μικτού Κέρδους ή Μικτού Περιθωρίου	72
12.3.4.	Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους	73
12.4.	Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας	74
12.4.1.	Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια	74
12.4.2.	Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια	75
12.4.3.	Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα	76
13.	Επίλογος	78

Παράρτημα

Πίνακας 1: Η Προηγούμενη και η Τρέχουσα Δομή των Δήμων	80
Πίνακας 2: Διάγραμμα Διαρθρώσεως του Σχεδίου των Λογαριασμών. Λογαριασμοί Ισολογισμού	81
Πίνακας 3: Διάγραμμα Διαρθρώσεως του Σχεδίου των Λογαριασμών. Λογαριασμοί Εκμεταλλεύσεως	83
Πίνακας 4: Υπόδειγμα Ισολογισμού	85
Πίνακας 5: Ο Πληθυσμός του Δήμου Ηρακλείου	86
Πίνακας 6: Ο Πληθυσμός του Δήμου Μινώα Πεδιάδας	88
Τύποι Αριθμοδεικτών	91
Βιβλιογραφία	92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εισαγωγή

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί έναν καθοριστικό θεσμό, για τη Δημοκρατία. Βρίσκεται κοντά στον πολίτη, αντιλαμβάνεται την ανάγκη προσαρμογής πολύ γρηγορότερα από κάθε άλλο επίπεδο διοίκησης, καθώς και την ανάγκη εξεύρεσης λύσεων. Γενικό κανόνα επιβίωσης όλων των τοπικών οργανισμών, αποτελεί η ικανότητά τους να προσαρμόζονται, ταχέως, σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον. Έχει γίνει, πλέον, αποδεκτό πως η ανάγκη αντιμετώπισης των νέων κοινωνικών και οικονομικών φαινομένων επιβάλλει την υιοθέτηση ενός προτύπου ανάπτυξης, που στηρίζεται στον «εκ των κάτω προγραμματισμό».

Ο βασικός σκοπός της διοικητικής αναδιάρθρωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης σύμφωνα με το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» είναι η εξοικονόμηση πόρων και η αναβάθμιση του αναπτυξιακού και του επιχειρησιακού ρόλου των Δήμων, με τη συγκρότηση νέων και ισχυρών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.).

Οι Δήμοι αποτελούν μία ειδική κατηγορία οικονομικής μονάδας, με κύριο στόχο την παραγωγή κοινωνικού έργου, σε τοπική κλίμακα. Αποτελούν, λοιπόν, έναν ιδιόμορφο οικονομικό οργανισμό, που συμβάλλει στη γενικότερη εύρυθμη λειτουργία της τοπικής κοινωνίας, εφαρμόζοντας δράσεις που αφορούν στην ανάπτυξη, στην ποιότητα ζωής, στον πολιτισμό, στην απασχόληση κ.ά.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό που παρουσιάζουν είναι ότι επηρεάζονται οικονομικά από ένα εξωτερικό κύκλο «εισροών», που αφορά στις κρατικές επιχορηγήσεις, καθώς και σε άλλους θεσμοθετημένους πόρους, που συχνά αδυνατούν να καλύψουν τις ανάγκες τους. Ως οικονομικές οντότητες επιβάλλεται να είναι βιώσιμοι, να λειτουργούν εύρυθμα και, τουλάχιστον, να μην είναι ζημιογόνοι και ελλειμματικοί.

Στα πλαίσια της ωρίμανσης του διοικητικού θεσμού, της διαχείρισης και παρακολούθησης των οικονομικών δεδομένων, εισήχθησαν νέα χρηματοοικονομικά και λογιστικά εργαλεία. Η εφαρμογή του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος, που συνοδεύτηκε από την υποχρέωση για κατάρτιση και δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων τέλους χρήσης, κινείται προς την κατεύθυνση αυτή.

Η μεθοδολογία της διπλωματικής αυτής εργασίας στηρίχτηκε, όσον αφορά στην ανάλυση της χρηματοοικονομικής δομής των εξεταζόμενων Δήμων, στη χρησιμοποίηση των ποσοτικών στοιχείων των Ισολογισμών και των Αποτελεσμάτων Χρήσης των ετών 2011 έως 2014. Όσον αφορά στην επιλογή των Δήμων έγινε βάσει των διαφορετικών πληθυσμιακών, οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών τους. Ο Δήμος Ηρακλείου Κρήτης αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα ενός μεγάλου, αστικού Δήμου, ενώ ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας αποτελεί δείγμα ενός μεσαίου, ημιαστικού Δήμου.

Η διάρθρωση της διπλωματικής εργασίας αναπτύσσεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος που αφορά στο θεωρητικό πλαίσιο, επιδιώκεται η εννοιολογική προσέγγιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, διερευνώνται, εξετάζονται και αναλύονται θεωρητικές έννοιες που άπτονται του θεσμού και των χρηματοοικονομικών λειτουργιών του. Ειδικότερα μελετώνται οι έννοιες των οικονομικών λειτουργιών, επιχειρείται η σκιαγράφηση του «Προγράμματος Καλλικράτης», περιγράφονται οι αρμοδιότητες των Δήμων και αναπτύσσεται η έννοια και το περιεχόμενο της οικονομικής αυτοτέλειας.

Στη συνέχεια αναπτύσσονται θέματα που αφορούν στο Διπλογραφικό Λογιστικό Σύστημα και στο Κλαδικό Λογιστικό Σύστημα των Ο.Τ.Α. Τέλος, αναφερόμαστε στη θεωρητική θεμελίωση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των αριθμοδεικτών, που θα χρησιμοποιήσουμε για τη μελέτη των οικονομικών καταστάσεων των Δήμων Ηρακλείου Κρήτης και Μινώα Πεδιάδας, που πραγματοποιείται στο δεύτερο μέρος της παρούσας διπλωματικής.

Μέρος Α

Κεφάλαιο 2

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ανήκει στην έμμεση διοικητική οργάνωση. Οργανώνεται, δηλαδή, πάνω στη βάση του τοπικού κριτηρίου. Η εξουσία της, από νομική άποψη, είναι δοτή ή παράγωγη, παραχωρηθείσα από το ίδιο το κράτος. Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει μία ιστορική επισκόπηση του θεσμού, αναφορικά με την εξέλιξη και το ρόλο του στην πορεία του χρόνου, καθώς και των περιόδων που αποτέλεσαν σταθμούς για τη Συνταγματική και Νομική Κατοχύρωσή του.

2.1. Ιστορική Αναδρομή του Θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Οι ρίζες του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα ανάγονται στην αρχαιότητα. Πατέρας του θεσμού θεωρείται ο Αθηναίος πολιτικός Κλεισθένης, ο οποίος διαίρεσε την αθηναϊκή πολιτεία σε 100 δήμους, με ξεχωριστή ονομασία για τον κάθε Δήμο και με ξεχωριστά διοικητικά όργανα, εκλεγμένα άμεσα από τους πολίτες (Ρώμας 2006:443-445). Ο θεσμός των κοινοτήτων αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής κυριαρχίας, που δεν υπήρχε εξάρτηση από την κεντρική εξουσία. Κατά την περίοδο αυτή πολλές χριστιανικές κοινότητες ανέπτυξαν υψηλό βαθμό αυτοδιοίκησης και έγιναν θεματοφύλακες των παραδόσεων του έθνους και κέντρα τοπικού πολιτισμού. (Πανταζόπουλος 1993).

Ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας, ο Ιωάννης Καποδίστριας, αν και επιχείρησε να μεταρρυθμίσει το θεσμό, διατήρησε την εξάρτηση από την κεντρική εξουσία και οι εκπρόσωποι της αυτοδιοίκησης αποτέλεσαν ουσιαστικά, τα εντολοδόχα όργανα της

κεντρικής εξουσίας. Έτσι, κατά την περίοδο αυτή καθιερώθηκε το σύστημα διοίκησης των έκτακτων επιτροπών. Η επικράτεια διαιρέθηκε σε επτά (7) μεγάλες διοικητικές περιφέρειες, ενώ παράλληλα ενισχύθηκε ο θεσμός των δημογερόντων και καθιερώθηκε ως σύστημα εκλογής τους η κοινοτική διοίκηση, που βασιζόταν στην εμπιστοσύνη των πολιτών (Μαρκέτος 1999: 142-144).

Αργότερα, με την άφιξη του Όθωνα και τη διακυβέρνηση του ανεξάρτητου, πλέον, ελληνικού κράτους από τη Βαυαρική Αντιβασιλεία, εκδόθηκε το Β. Δ. της 3^{ης} Απριλίου του 1833, με το οποίο επιχειρήθηκε να οργανωθεί εξ αρχής η τοπική αυτοδιοίκηση, βασιζόμενη στα γαλλικά συγκεντρωτικά πρότυπα. Συστάθηκε για πρώτη φορά ο Δήμος, ως θεσμός τοπικής αυτοδιοίκησης ενός βαθμού (Φλογαΐτης 1987: 167). Η ελληνική επικράτεια διαιρέθηκε σε νομούς κάθε νομός σε επαρχίες και οι επαρχίες σε δήμους ή κοινότητες. Κάθε χωριό που είχε τουλάχιστον τριακόσιους κατοίκους, μπορούσε να σχηματίζει Δήμο με δική του δημοτική αρχή (Μπέσιλα-Βήκα 2007: 200). Η Δημοτική Αρχή ήταν αιρετή και την αποτελούσαν ο δήμαρχος, ως μονοπρόσωπο εκτελεστικό όργανο, οι πάρεδροι, που συνεπικουρούσαν το δήμαρχο στην άσκηση των καθηκόντων του και το δημοτικό συμβούλιο (Χλέπας 1999: 273,274).

Βασικό σταθμό για την τοπική αυτοδιοίκηση αποτέλεσε ο νόμος ΔΝΖ/1912», «*Περί συστάσεως Δήμων και Κοινοτήτων*», ο οποίος ψηφίστηκε επί Ελευθ. Βενιζέλου. Σύμφωνα με το νόμο αυτό εγκαθιδρύθηκε επισήμως η κοινότητα ως αυθύπαρκτη διοικητική περιφέρεια, με δική της έκταση και περιουσία. Δόθηκε μεγάλη αυτονομία στα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια και περιορίστηκε ο έλεγχος σκοπιμότητας των πράξεών τους. Ο συγκεντρωτισμός κατακερματίστηκε και οι πολίτες μπορούσαν ενεργά να συμμετάσχουν στα κοινά (Ιατρού κ.ά 2005 library.tee.gr [7-5-2015]).

2.2. Η Συνταγματική Κατοχύρωση

Ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης κατοχυρώθηκε, πλήρως, για πρώτη φορά από τις διατάξεις του άρθρου 107 του Συντάγματος του 1927. Θεσπίστηκε η Αυτοδιοίκηση δύο βαθμίδων, κατ' ελάχιστο όριο και ως πρώτη βαθμίδα ορίστηκε η κοινότητα. Το Σύνταγμα αυτό έθεσε ορθές βάσεις για το θεσμό, ο οποίος όμως στραγγαλίστηκε, αρχικά, από τη δικτατορία του Ι. Μεταξά και αργότερα, από την επτάχρονη δικτατορία

των συνταγματαρχών, με την κατάργηση του σημαντικότερου στοιχείου της τοπικής αυτοδιοίκησης, το αιρετό των αρχών της (Ιατρού κ.ά. 2005 library.tee.gr [7-5-2015]).

Με τη μεταπολίτευση, στο Σύνταγμα του 1975, κατοχυρώθηκε η λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης, όχι μόνο ως ένα σύστημα διοικητικής διαίρεσης, αλλά ως θεσμός άμεσα συνδεδεμένος με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, που αποτελεί τη βάση του πολιτεύματός μας. Στις διατάξεις του άρθρου 102 του ισχύοντος Συντάγματος (1975), όπως αναθεωρήθηκε με το Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων ορίζεται ότι: *«Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) πρώτου και δευτέρου βαθμού. Υπέρ των ΟΤΑ συντρέχει τεκμήριο αρμοδιότητας για τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Νόμος καθορίζει το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων, καθώς και την κατανομή τους στους επόμενους βαθμούς. Με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους ΟΤΑ η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του κράτους»* (ΦΕΚ Α 84/2001).

2.3. Το Νομικό Πλαίσιο

Το υφιστάμενο σύστημα διοικητικής οργάνωσης στην Ελλάδα, εκτός από τους συνταγματικούς κανόνες, διαμορφώθηκε και με μια σειρά από βασικούς νόμους, στους οποίους και θα αναφερθούμε στη συνέχεια, συνοπτικά.

Πρώτος νόμος είναι ο Ν. 2539/1997 (ΦΕΚ Α 244/2007), *«Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης»*, γνωστός ως *«Σχέδιο Ι. Καποδίστριας»*, που ως βασική του επιδίωξη είχε την ανασυγκρότηση των ΟΤΑ, μέσω των συνενώσεών τους, σε νέους, μεγαλύτερους Οργανισμούς. Καταργήθηκαν οι 377 δήμοι και οι 5.398 κοινότητες που υπήρχαν και, με κριτήριο την γεωοικονομική ή ιστορική θέση τους, δημιουργήθηκαν 914 νέοι Δήμοι, με ευρεία εδαφική περιφέρεια και 120 Κοινότητες. (Ψυχάρης κ.ά. 2003 www.prd.uth.gr [30-5-2015]).

Ο νόμος που καθιέρωσε τους Δήμους και τις Κοινότητες ως τον πρώτο βαθμό τοπικής Αυτοδιοίκησης και τους κατέστησε πιο ισχυρούς, πραγματοποιώντας τομές

λειτουργικές και οργανωτικές είναι ο ισχύων νόμος 3463/ 2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» (ΦΕΚ Α 114/2006). Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου, «η τοπική αυτοδιοίκηση, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, αποτελεί θεμελιώδη θεσμό του ελληνικού δημοσίου βίου». Στο Δημοτικό Κοινοτικό Κώδικα έγινε προσπάθεια συστηματοποίησης και ενδεικτικής κατηγοριοποίησης, κατά τομείς, των αρμοδιοτήτων των Δήμων και Κοινοτήτων. Οι αρμοδιότητες αυτές (άρθρο 77) αφορούν, κυρίως, της τομείς, της ανάπτυξης, του περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής, της απασχόλησης, της κοινωνικής προστασίας, της παιδείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού, της πολιτικής προστασίας (Ψυχάρης κ.ά. 2003 www.prd.uth.gr [30-5-2015]).

Ο τελευταίος νόμος, με τον οποίο μεταρρυθμίστηκε η διοικητική διαίρεση της Ελλάδας, επανακαθορίστηκαν τα όρια των αυτοδιοικούμενων μονάδων, οι αρμοδιότητές τους και ορίστηκε ο τρόπος εκλογής των οργάνων, είναι ο νόμος 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» (ΦΕΚ Α 87/2010). Το πρόγραμμα ψηφίστηκε από την Ελληνική Βουλή το Μάιο του 2010 και τέθηκε σε ισχύ από την 1^η Ιανουαρίου 2011. Στο Πρόγραμμα Καλλικράτης, που έχει ως στόχο τη σύγχρονη πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και την αποσυμφόρηση των κεντρικών υπηρεσιών, θα αναφερθούμε, εκτενώς, σε επόμενο κεφάλαιο.

Κεφάλαιο 3

Οι Οικονομικές Λειτουργίες των Ο.Τ.Α.

Οι οικονομικές λειτουργίες του σύγχρονου παρεμβατικού κράτους είναι οι παρεμβάσεις που επιδιώκουν τη δίκαιη διανομή του εισοδήματος, τη σταθεροποίηση της οικονομίας και την κατανομή των μέσων παραγωγής. Το ερώτημα που αναδύεται, με σταθερές τις οικονομικές λειτουργίες, είναι το από ποιά όργανα διοίκησης θα ασκούνται οι λειτουργίες αυτές, ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα (Τάτσος 1987: 22).

3.1. Η Λειτουργία της Διανομής

Στην οικονομική λειτουργία της διανομής εντάσσονται οι παρεμβάσεις για την αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου, σύμφωνα με το κοινώς αποδεκτό αίσθημα κοινωνικής δικαιοσύνης. Οι Ο.Τ.Α., για να ασκήσουν αναδιανεμητική πολιτική, θα πρέπει να είναι ομοιογενείς στη ζήτηση των δημοσίων αγαθών και ετερογενείς στο επίπεδο του εισοδήματος των πολιτών. Οι μετακινήσεις των πολιτών θα δημιουργήσουν τάση ομοιογένειας στους Ο.Τ.Α., ακόμη κι αν δεν υπάρχουν δράσεις αναδιανομής. Στην περίπτωση όμως, που υπάρχουν προγράμματα μεταφοράς πόρων προς τους φτωχούς από τους πλουσιότερους, η τάση ομαδοποίησης των πολιτών, βάσει της οικονομικής τους κατάστασης, θα ενισχυθεί με αποτέλεσμα την αυτοκατάργηση των αναδιανεμητικών προγραμμάτων (Τάτσος 1987: 22).

Αν υποθεθεί, για παράδειγμα, ότι ένας Οργανισμός εφαρμόζει μια περισσότερο φιλόδοξη αναδιανεμητική πολιτική και επιβάλλει υψηλή φορολογία στους πλούσιους και υψηλές εισοδηματικές ενισχύσεις στους φτωχούς, οι πλούσιοι θα μετοικήσουν σε μία άλλη περιοχή, που θα έχουν ευνοϊκότερη μεταχείριση, ενώ οι φτωχοί κάτοικοι άλλων

περιοχών θα μετακινηθούν προς τον προοδευτικό Δήμο, προκειμένου να ωφεληθούν από τα ευεργετήματα και τις υψηλές εισοδηματικές ενισχύσεις. Οι μετακινήσεις αυτές θα προκαλέσουν μείωση της φορολογικής βάσης και του εισοδήματος στη συγκεκριμένη περιοχή και θα καταστεί αδύνατη η τήρηση του αρχικού προγράμματος. Υπάρχουν, ωστόσο και διαφορετικές απόψεις που υποστηρίζουν ότι η αναδιανομή είναι τοπικό δημόσιο αγαθό, καθώς η βελτίωση της φτώχειας και η επίτευξη της ευημερίας μπορεί να εξασφαλιστεί καλύτερα σε τοπικό επίπεδο (Τάτσος 1987: 23).

Συμπερασματικά μπορούμε να θεωρήσουμε ότι θα πρέπει να ασκείται μια ενιαία αναδιανεμητική πολιτική, από το κράτος, για να υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας, καθώς οι Δήμοι δεν έχουν τη δυνατότητα να ενεργούν ανεξάρτητα. Επιπλέον, ένας άλλος λόγος που καθιστά αναγκαία την άσκηση της πολιτικής της διανομής του εισοδήματος, από την Κεντρική Διοίκηση, είναι ότι η αναδιανομή ενέχει την έννοια της ισότητας και θεωρείται δημόσιο αγαθό, για όλη την επικράτεια και όχι μόνο για μια κοινότητα. Ωστόσο, επειδή οι προτιμήσεις των πολιτών για τα δημόσια αγαθά και τα εισοδήματά τους διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, υπάρχουν μικρά περιθώρια άσκησης ανεξάρτητης αναδιανεμητικής πολιτικής από τους Ο.Τ.Α. (Ευαγγέλου 2015 www.ekdd.gr [15-6-2015]).

3.2. Η Λειτουργία της Σταθεροποίησης

Όταν αναφερόμαστε στη λειτουργία της σταθεροποίησης εννοούμε όλα εκείνα τα μέτρα που λαμβάνονται για την επίτευξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης και την καταπολέμηση του πληθωρισμού. Αυτή τη σταθεροποιητική οικονομική λειτουργία μπορεί να τη σχεδιάσει και να την εκτελέσει αποτελεσματικότερα η Κεντρική Διοίκηση, για τους παρακάτω λόγους (Τάτσος 1987: 24-26):

Καταρχήν η τοπική αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να ασκήσει νομισματική ή πιστωτική πολιτική. Τα δημοτικά συμβούλια εάν είχαν τη δυνατότητα να τυπώνουν χρήμα, θα επέλεγαν από το να επιβαρύνουν τους δημότες τους με τοπικά τέλη και φόρους, να αγοράζουν υπηρεσίες και αγαθά από άλλους Δήμους με νέο χρήμα, γεγονός που θα προκαλούσε μείωση ή και κατάργηση της φορολογίας και υψηλά επίπεδα πληθωρισμού, εξαιτίας της υπερπροσφοράς χρήματος.

Επιπλέον, η τοπική αυτοδιοίκηση δεν μπορεί να εφαρμόσει δημοσιονομική πολιτική, μειώνοντας τη φορολογία και αυξάνοντας τις δαπάνες ή αυξάνοντας τη φορολογία και μειώνοντας τις δαπάνες, όταν επιδιώκεται η τόνωση ή η μείωση της συνολικής ζήτησης, αντίστοιχα. Οι τοπικές οικονομίες είναι ανοικτές και μικρές και πολλά από τα προϊόντα που καταναλώνονται ή είναι εισαγόμενα ή προέρχονται από άλλες περιοχές. Έτσι, αν για παράδειγμα μειωθεί η φορολογία σε κάποιο Δήμο, η αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος θα διοχετευθεί σε προϊόντα και υπηρεσίες, που έχουν εισαχθεί από άλλες περιοχές, με συνέπεια να μην υπάρξει όφελος στην τοπική οικονομία. Αν επιχειρηθεί, επίσης, αύξηση των δαπανών μεγάλο μέρος τους θα αφορά τα εισαγόμενα προϊόντα, με αποτέλεσμα να μην υπάρξουν πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στο εισόδημα και στο επίπεδο παραγωγής στην περιοχή.

Εκτός από το πρόβλημα των εισαγωγών, η δημοσιονομική πολιτική απαιτεί τη δημιουργία ελλείμματος ή πλεονάσματος στους τοπικούς προϋπολογισμούς, ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες που επικρατούν. Επειδή, όμως, μεγάλο μέρος των εσόδων των Ο.Τ.Α. προέρχεται από ενισχύσεις της Κεντρικής Διοίκησης, μια ενδεχόμενη απόφαση δημιουργίας πλεονάσματος θα οδηγούσε σε κατάργηση των κρατικών επιχορηγήσεων. Επίσης, αν αποφαιζόταν η κατάρτιση ελλειμματικού προϋπολογισμού θα σήμαινε ότι υπάρχει δυνατότητα δανεισμού και αποπληρωμής των δανείων από την τοπική αυτοδιοίκηση, κάτι το οποίο δεν υφίσταται. Επιπλέον, η διατήρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα πλεονάσματος ή ελλείμματος θα οδηγούσε σε μετακίνηση του πληθυσμού και του κεφαλαίου σε άλλες περιοχές.

Ένας άλλος λόγος που καθιστά δυσχερή τη λειτουργία της σταθεροποίησης από την τοπική αυτοδιοίκηση, είναι και η αδυναμία άσκησης εισοδηματικής πολιτικής. Οι Δήμοι δεν έχουν τη δυνατότητα να επιβάλουν δασμούς ή να περιορίσουν τα εισαγόμενα προϊόντα ούτε να αλλάξουν την ισοτιμία του νομίσματος σε σχέση με τα νομίσματα των άλλων χωρών. Η εισοδηματική πολιτική δεν μπορεί να ασκηθεί σε τοπικό επίπεδο γιατί κάτι τέτοιο θα επέφερε μετακίνηση του εργατικού δυναμικού, ενώ στην περίπτωση που ένας Δήμος επιτύγχανε συγκράτηση των τιμών για περισσότερο διάστημα, θα συνεπαγόταν αύξηση της ζήτησης και επομένως αύξηση των τιμών.

Συνεπώς, από τα παραπάνω προκύπτει ότι η Κεντρική Διοίκηση διαθέτει περισσότερα μέσα, σε σχέση με τα μέσα που διαθέτει η τοπική αυτοδιοίκηση, για την άσκηση της σταθεροποιητικής λειτουργίας. Αν οι Ο.Τ.Α. επιχειρήσουν να ασκήσουν σταθεροποιητική πολιτική θα επιφέρουν τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Οι Ο.Τ.Α., ωστόσο, μπορούν να διαδραματίσουν αναπτυξιακό ρόλο, σε μια οικονομικά σταθεροποιημένη κρατική πολιτική, με στόχο την περαιτέρω ενίσχυση του οικονομικού συστήματος (Ευαγγέλου www.ekdd.gr [15-6-2015]).

3.3. Η Λειτουργία Κατανομής των Μέσων Παραγωγής

Η λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής περιλαμβάνει τη διόρθωση των μονοπωλιακών παρεκκλίσεων, τη ρύθμιση των εξωτερικών οικονομιών και επιβαρύνσεων και τον εφοδιασμό της κοινωνίας με δημόσια αγαθά και υπηρεσίες. Ανακύπτει, λοιπόν, το ερώτημα για το ποιό επίπεδο διοίκησης είναι αποτελεσματικότερο και αποδοτικότερο στην άσκηση αυτής της λειτουργίας (Τάτσος, 1987 : 25).

Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών, που διαχέονται σε όλη τη χώρα και αφορούν όλους τους πολίτες (π.χ. εξωτερική πολιτική, εθνική άμυνα, παιδεία) είναι περισσότερο αποτελεσματική όταν παρέχεται από την Κεντρική Διοίκηση, επειδή το όφελος είναι μεγαλύτερο όταν η παραγωγή γίνεται σε ευρεία κλίμακα.

Αν η τοπική αυτοδιοίκηση αναλάμβανε την παροχή αυτών των αγαθών, θα αξιολογούσε περισσότερο το όφελος των δημοτών της και όχι συνολικά το κοινωνικό όφελος. Θα υπήρχε υποπροσφορά, επειδή δεν θα λαμβανόταν υπόψη το όφελος, που θα είχε η παραγωγή μιας επιπλέον μονάδας ενός αγαθού σε όλους τους πολίτες της χώρας (Ευαγγέλου www.ekdd.gr [15-6-2015]). Η λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την αυτοδιοίκηση και την αποκέντρωση και η χωρική διάσταση του οφέλους από την παροχή δημοσίων αγαθών ή υπηρεσιών αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ανάλυση (Τάτσος 1987: 27).

Τα αγαθά και οι υπηρεσίες που διαχέονται σε ολόκληρη τη χώρα είναι τα δημόσια αγαθά, ενώ τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που περιορίζονται στα όρια κάποιας συγκεκριμένης κοινότητας είναι τα τοπικά δημόσια αγαθά. Τα αγαθά αυτά μπορεί να είναι για παράδειγμα η καθαριότητα ή ο ηλεκτροφωτισμός των τοπικών δρόμων, το σύστημα ύδρευσης κ.ά. Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών, με περιορισμένη γεωγραφική διάχυση οφέλους, από την τοπική αυτοδιοίκηση παρουσιάζει σημαντικά πλεονεκτήματα (Ευαγγέλου www.ekdd.gr [15-6-2015]).

Η τοπική αυτοδιοίκηση, αντίθετα από την Κεντρική Διοίκηση, γνωρίζει επακριβώς τις ιδιαίτερες συνθήκες, τις ανάγκες, τις προτεραιότητες της περιοχής της και μπορεί να καθορίσει την ιεράρχηση για την επίλυση των προβλημάτων. Επίσης, με την αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων δίνεται η δυνατότητα στους πολίτες να συμμετέχουν σε προβλήματα τοπικού χαρακτήρα που τους αφορούν, να εκφράζουν τη γνώμη τους και να προτείνουν τρόπους επίλυσης. Επιπλέον, μειώνεται ο αριθμός των καναλιών από τα οποία πρέπει να περάσουν τα διάφορα θέματα, παρέχονται αποτελεσματικότερα πολλά αγαθά και υπηρεσίες και αξιοποιείται το δημόσιο χρήμα, καθώς δεν υπάρχουν μεγάλες διαφορές στις τοπικές ανάγκες των δημοτών (Τάτσος 1987: 33-34).

Γενικά, θεωρείται ότι η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να αναμιχθεί επιτυχώς στη λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής, καθώς μπορεί να εξασφαλίσει την παροχή των δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών σε περισσότερο αποδοτική και υγιή βάση, να μειώσει τη γραφειοκρατία, να επιτύχει χαμηλότερο κόστος διαχείρισης και να εξασφαλίσει καλύτερη κατανομή των χρηματικών πόρων. Είναι απαραίτητο, ωστόσο, να αναφερθεί ότι προκειμένου να αναλάβει με επιτυχία η Τοπική Αυτοδιοίκηση, την παροχή τοπικών δημοσίων αγαθών θα πρέπει να έχει τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους, προκειμένου να αποκτήσει οικονομική ανεξαρτησία (Τάτσος 1987: 34-36).

Κεφάλαιο 4

Το Πρόγραμμα Καλλικράτης

Η νέα διοικητική διάρθρωση στη χώρα μας θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 3852/2010 “*Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα Καλλικράτης*” (ΦΕΚ Α’ 87). Η διοικητική αυτή μεταρρύθμιση είναι η μεγαλύτερη που έχει επιχειρηθεί στην Ελλάδα και έγινε σύμφωνα με τις συνταγματικές επιταγές (άρθρο 102 του Συντάγματος), καθώς και τις διατάξεις του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (Ε.Χ.Τ.Α., Ν.1850/1989 ΦΕΚ Α’ 114), για τη συγκρότηση της τοπικής αυτοδιοίκησης σε δύο διοικητικές βαθμίδες.

4.1. Οι Θεσμικές Αλλαγές

Η πρώτη διοικητική βαθμίδα περιλαμβάνει τους Ο.Τ.Α., δηλαδή τους τριακόσιους είκοσι πέντε (325) διευρυμένους Δήμους, που προήλθαν από τη συνένωση των χιλίων τριάντα τεσσάρων (1.034) Δήμων και Κοινοτήτων (άρθρο 1 & 2). Ο Β’ βαθμός περιλαμβάνει τις δέκα τρεις (13) αυτοδιοικητικές Περιφέρειες (άρθρο 3), μετά την κατάργηση των εβδομήντα έξι (76) διοικητικών ενοτήτων (54 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, 3 διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και 19 επαρχεία), των οργανισμών της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, με αιρετό Περιφερειάρχη και Περιφερειακό Συμβούλιο, ενώ σε επίπεδο αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης θεσπίστηκαν επτά (7) Αποκεντρωμένες διοικήσεις (άρθρο 6). Οι αλλαγές αυτές παρουσιάζονται στον πίνακα 1 του Παραρτήματος.

Κύριο κριτήριο της διοικητικής αυτής διαίρεσης ήταν να μην υπάρχει Δήμος με πληθυσμό κάτω των 25.000 κατοίκων στα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθήνας και Θεσσαλονίκης και 10.000 κατοίκων για την υπόλοιπη χώρα. Εξαιρέσεις αποτέλεσαν οι ορεινές περιοχές, όπου το πληθυσμιακό όριο τέθηκε στους 2.000 κατοίκους, καθώς και τα νησιά, όπου επικράτησε η λογική *ένας Δήμος ανά νησί*.

Οι Δήμοι θεωρούνται αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και, βάσει πληθυσμιακών κριτηρίων, αποτελούνται από δημοτικές ή τοπικές κοινότητες (άρθρο 1 & 2). Όργανα διοίκησης των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. είναι ο Δήμαρχος, το δημοτικό συμβούλιο, η οικονομική επιτροπή, η εκτελεστική επιτροπή (άρθρο 7) και η επιτροπή ποιότητας ζωής, για Δήμους με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων (άρθρο 73).

Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, οι δομικές αλλαγές που επιχειρούνται με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, αποσκοπούν αφενός στον περιορισμό του δημοσιονομικού προβλήματος, με την εξοικονόμηση των πόρων από τη μείωση του αριθμού των Ο.Τ.Α. και των Νομικών τους Προσώπων και Επιχειρήσεων και αφετέρου επιδιώκουν να καταστούν οι Ο.Τ.Α. βασικοί συντελεστές της τοπικής ανάπτυξης, μέσω της αυτοδυναμίας και της ισχυροποίησής τους (Αιτιολογική Έκθεση του νόμου www.hellenicparliament.gr [11-8-2015]).

4.2. Οι Αρμοδιότητες των Δήμων

Οι Δήμοι, στο πλαίσιο της συνταγματικής επιταγής, ασκούν τις αρμοδιότητές τους, λαμβάνοντας υπόψη (Ξυλά - Παττακού & ά. 2012 www.ypes.gr [1-10-2015]):

- ❖ τους διαθέσιμους πόρους για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων τους και την αποτελεσματική, επωφελή χρήση και ισόρροπη κατανομή τους.
- ❖ την ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών με στόχο τη διασφάλιση της επάρκειας της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς τους, προς όφελος των δημοτών.
- ❖ τις πολιτικές (εθνικές, περιφερειακές και ευρωπαϊκές) που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.
- ❖ Την ανάγκη συντονισμού και συνεργασίας με άλλους οργανισμούς και ομώνυμες αρχές.
- ❖ την ανάγκη προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και της αειφόρου ανάπτυξης.

Οι Δήμοι, σύμφωνα με το Πρόγραμμα «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», χωροθετήθηκαν βάσει αντικειμενικών κριτηρίων (γεωγραφικά, δημογραφικά, αναπτυξιακά κ.α.), και επιδιώχθηκε να καταστούν ικανοί στην ανταπόκριση των σύγχρονων απαιτήσεων,

στη δυναμική αξιοποίηση της τεχνολογίας και των σύγχρονων μεθόδων διοίκησης, ώστε να εκπληρώσουν τις πρόσθετες αρμοδιότητες, που τους μεταβιβάστηκαν, κυρίως, από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, σε θεματικούς τομείς, όπως της γεωργίας, κτηνοτροφίας, αλιείας, δημόσιας υγείας, προστασίας του περιβάλλοντος, της παιδείας, της πρόνοιας, της απασχόλησης, της έκδοσης οικοδομικών αδειών και πολεοδομικών εφαρμογών. Οι αρμοδιότητες αυτές αναφέρονται στο άρθρο 94 του Ν. 3852/2010, κατά τομείς και εξειδικεύονται στις παραγράφους 1 (υπ' αριθμούς 27 έως 30), 2 (υπ' αριθμούς 30 έως 40), 3 (υπ' αριθμούς Β26 έως και 34) και 5 (υπ' αριθμούς 8 έως 85).

Ειδικότερα (Ξυλά - Παττακού & ά. 2012 www.ypes.gr [11-8-2015]):

- ❖ Ο τομέας του Περιβάλλοντος περιλαμβάνει αρμοδιότητες, που αφορούν στην έκδοση οικοδομικών αδειών, στον έλεγχο τοπογραφικών διαγραμμάτων, στον έλεγχο εφαρμογής ρυμοτομικών σχεδίων στο έδαφος κ.ά.
- ❖ Στον τομέα της Ποιότητας Ζωής και Εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων, περιλαμβάνονται αρμοδιότητες, που αφορούν στη χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας αρτοποιείων, στη σύσταση Επιτροπής φιλικού διακανονισμού για επίλυση διαφορών μεταξύ προμηθευτών κ. ά.
- ❖ Στον τομέα της Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης οι αρμοδιότητες αφορούν, ενδεικτικά, στην έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας, τη χορήγηση κάρτας αναπηρίας κ.ά. Παρέχεται η δυνατότητα υλοποίησης προγραμμάτων δημόσιας υγιεινής, που οργανώνονται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας, καθώς και προγραμμάτων δημόσιας υγείας που χρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, ανατίθεται η αρμοδιότητα οργάνωσης της διενέργειας εμβολιασμών, η τήρηση κανόνων υγιεινής των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων κ.ά.
- ❖ Οι αρμοδιότητες στον τομέα Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού αφορούν στα προγράμματα διά βίου μάθησης, στη στέγαση των δημόσιων σχολικών μονάδων, στη λειτουργία των σχολείων, στην κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων κ.ά.
- ❖ Ο τομέας Αγροτικής Ανάπτυξης, Κτηνοτροφίας και Αλιείας περιλαμβάνει αρμοδιότητες που αφορούν στη σύσταση γραφείων αγροτικής ανάπτυξης,

στην προώθηση προγραμμάτων εγκατάστασης νέων αγροτών, στη μελέτη και στην εκτέλεση έργων τεχνικής υποδομής τοπικής σημασίας, που αναφέρονται στη γεωργία, την κτηνοτροφία και την αλιεία και σχετίζονται με την αγροτική οδοποιία, την κατασκευή λιμνοδεξαμενών, καθώς και την άσκηση εποπτείας επί των Τοπικών Οργανισμών Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β).

- ❖ Στην παράγραφο ΙΙ του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, προβλέπεται ότι οι Δήμοι, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, ασκούν σε τοπικό επίπεδο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες. Οι αρμοδιότητες αυτές, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Καλλικράτης, διευρύνονται και περιλαμβάνουν θέματα αστικής κατάστασης (όπως η πρόσληψη και αλλαγή επωνύμου, ο εξελληνισμός του ονοματεπωνύμου Ελλήνων του εξωτερικού κ.ά.), χορήγησης αδειών ίδρυσης υπεραγορών λιανικού εμπορίου κ.ά.

Επιπλέον, περιλαμβάνονται αρμοδιότητες, που αφορούν στην εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας για τη χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης περιπτέρων, τη λήψη απόφασης σχετικά με τον καθορισμό των ωρών ανοίγματος, μεσημβρινής διακοπής και κλεισίματος των φαρμακείων και φαρμακαποθηκών, καθώς και τη συγκρότηση επιτροπών για τον έλεγχο των πωλητών, παραγωγών και επαγγελματιών των λαϊκών αγορών.

Κεφάλαιο 5

Η Οικονομική Αυτοτέλεια των Δήμων

Οι Δήμοι για να ασκήσουν αποτελεσματικά τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες και να εκπληρώσουν την αποστολή τους, θα πρέπει να διαθέτουν οικονομική αυτοτέλεια, δηλαδή τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους (Τάτσος 2004: 15). Στις διατάξεις του άρθρου 102 του αναθεωρημένου Συντάγματος (2001) εισηχθησαν πέντε (5) βασικές αρχές (Νικολόπουλος 2008:14):

- ❖ η οικονομική αυτοτέλεια των ΟΤΑ
- ❖ η μέριμνα του Κράτους για τη χορήγηση των αναγκαίων πόρων
- ❖ η μεταφορά αντίστοιχων πόρων στους ΟΤΑ, σε κάθε περίπτωση μεταβίβασης αρμοδιοτήτων προς αυτούς από το Κράτος
- ❖ ο δημοσιονομικός έλεγχος των ΟΤΑ, για τη διασφάλιση της διαφάνειας στη διαχείριση των οικονομικών πόρων
- ❖ η ρητή πρόβλεψη για τη δυνατότητα των ΟΤΑ να επιβάλουν και να εισπράττουν απευθείας τοπικά έσοδα.

Η οικονομική αυτοτέλεια των Δήμων κατοχυρώνεται και από τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (Ε.Χ.Τ.Α.) που κυρώθηκε στη χώρα μας με το νόμο 1850/1989 (ΦΕΚ 144 Α') και έχει υπερνομοθετική ισχύ, κατά τις διατάξεις του άρθρου 28 παράγραφος 1 του Συντάγματος (Τάχος 2000: 228). Στον Ε.Χ.Τ.Α. προβλέπεται ότι «οι Ο.Τ.Α. έχουν δικαίωμα, στο πλαίσιο της εθνικής οικονομικής πολιτικής, σε επαρκείς ίδιους πόρους, τους οποίους μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους» (παρ.1). Επίσης, οι οικονομικοί πόροι των ΟΤΑ «πρέπει να είναι ανάλογοι με τις αρμοδιότητες που προβλέπονται από το Σύνταγμα ή το νόμο» (παρ. 2).

Επιπλέον, τονίζεται η σπουδαιότητα των «τοπικών φόρων και τελών» στα συνολικά έσοδα των Ο.Τ.Α. και η δυνατότητα των Δήμων να ορίσουν το ύψος τους στα όρια του νόμου (παρ. 3).

Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα στους ΟΤΑ να συμμετέχουν στον τρόπο παροχής, προς αυτούς, των ανακατανεμημένων πόρων. Προβλέπεται, ακόμη, η ενίσχυση της οικονομικής ανεξαρτησίας των ΟΤΑ, καθώς οι επιχορηγήσεις που δέχονται είναι γενικές και δεν προορίζονται για ειδικούς σκοπούς, και η δυνατότητα πρόσβασης στους πιστωτικούς οργανισμούς για τη χρηματοδότηση των επενδύσεών τους (web3.eetaa.gr [5-9-2015]).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι, η εξασφάλιση της οικονομικής αυτοδυναμίας της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί υποχρέωση του κράτους. Το κράτος οφείλει να θεσμοθετεί επαρκείς οικονομικούς πόρους, που θα καλύπτουν τις δαπάνες των Ο.Τ.Α. Προϋποθέσεις επίτευξης της οικονομικής αυτοτέλειας είναι αφενός η μεταφορά των αναγκαίων πόρων για άσκηση των μεταβιβαζόμενων αρμοδιοτήτων και, κυρίως, η διαμόρφωση συνθηκών ύπαρξης ιδίων πόρων των Ο.Τ.Α., που θα προέρχονται από τοπικούς φόρους και τέλη. Οι προϋποθέσεις αυτές ορθό είναι να επιτυγχάνονται σωρευτικά (Σαββαΐδου 2009: 3-7).

5.1. Οι Δείκτες Μέτρησης της Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α.

Η μέτρηση της οικονομικής αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α. έχει επιχειρηθεί αρκετές φορές και η πιο πρόσφατη προσέγγιση είναι εκείνη που θεωρεί ότι η μέθοδος της χρήσης χρηματοοικονομικών δεικτών είναι η εγκυρότερη για τη διερεύνηση του κατά πόσο αποδίδονται στους Ο.Τ.Α. τα προσδοκώμενα έσοδα και σε γενικές γραμμές, ποιός είναι ο βαθμός αυτονομίας των Οργανισμών από την Κυβέρνηση. Οι δείκτες που αξιοποιούνται είναι ο δείκτης αυτονομίας, ο δείκτης αστάθειας και ο δείκτης εξάρτησης (Σαββαΐδου 2009: 16).

Ο δείκτης αυτονομίας προσδιορίζει το ποσοστό συμμετοχής των τακτικών εσόδων στο σύνολο των εισπραχθέντων εσόδων των Ο.Τ.Α.. Όσο πιο αυξημένος είναι ο δείκτης

αυτονομίας, τόσο καλύτερη είναι η δυνατότητα οικονομικής στήριξης των υποχρεώσεων των Ο.Τ.Α., μέσω των τακτικών τους εσόδων. Ο δείκτης αστάθειας αποτυπώνει το ποσοστό συμμετοχής των έκτακτων εσόδων στο σύνολο των εισπραχθέντων εσόδων των Ο.Τ.Α.. Τέλος, ο δείκτης εξάρτησης εκφράζει το ποσοστό συμμετοχής των επιχορηγήσεων και χρηματοδοτήσεων στο σύνολο των εισπραχθέντων εσόδων των Ο.Τ.Α. (Σαββαΐδου 2009: 16).

Μειωμένοι δείκτες αστάθειας και εξάρτησης συνεπάγονται και μειωμένη αυτονομία των Ο.Τ.Α., καθώς η στήριξη του προϋπολογισμού και η κάλυψη των υποχρεώσεών τους θα εξαρτάται από την άντληση μη πάγιων και τακτικών εσόδων. Άρα, θα προσδιορίζεται από αστάθμητους παράγοντες, οι πόροι δεν θα είναι σταθεροί, θα δημιουργείται κενό προβλεψιμότητας και έλλειψη αυτονομίας (Σαββαΐδου 2009: 16).

5.1.1. Τα Οφέλη της Οικονομικής Αυτοτέλειας των Δήμων

Η ενίσχυση της οικονομικής ανεξαρτησίας των Δήμων και της φορολογικής αποκέντρωσης αποτελεί αναγκαιότητα, καθώς μπορούν να προκύψουν σημαντικά πλεονεκτήματα στη δύσκολη οικονομικά συγκυρία, που διανύει η Ελλάδα. Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν τα εξής (Τάτσος 2004: 30-32):

- ❖ Η δημιουργία ισχυρών και αποτελεσματικών θεσμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ικανών να αντιμετωπίσουν τις τοπικές ανάγκες μιας κοινωνίας, προϋποθέτει ότι οι Δήμοι έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν και να προγραμματίζουν τα έσοδά τους, μακροπρόθεσμα, δεν είναι εξαρτημένοι από τις κρατικές επιχορηγήσεις και δεν υπάρχει αβεβαιότητα στην εξέλιξη των εσόδων τους.
- ❖ Η χαμηλή συμμετοχή των τοπικών φόρων και τελών στα συνολικά έσοδα σημαίνει ότι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για μια περιοχή, υλοποιούνται με κρατικά έσοδα. Επομένως, μια ενδεχόμενη αύξηση των δαπανών, δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη αύξηση των φορολογικών βαρών των κατοίκων της περιοχής, ώστε να επωμίζονται οι αιρετοί το ανάλογο πολιτικό κόστος, με αποτέλεσμα να απουσιάζει το στοιχείο της υπευθυνότητας και του απολογισμού προς τους δημότες.
- ❖ Η μη εκχώρηση της διαχείρισης ορισμένων φόρων με τοπικά χαρακτηριστικά στους Δήμους, οι οποίοι μπορούν να λειτουργήσουν σε τοπικό επίπεδο

ευκολότερα και οικονομικότερα, συνεπάγεται την αύξηση της λειτουργίας του κόστους της Κεντρικής Διοίκησης.

- ❖ Μία ενδεχόμενη μείωση των κρατικών επιχορηγήσεων, συνεπάγεται μείωση των συνολικών εσόδων των Δήμων. Όμως για την αποφυγή δημιουργίας ελλειμμάτων θα έπρεπε οι Δήμοι να μειώσουν παράλληλα και τις δαπάνες τους, κάτι που συνήθως δεν είναι εφικτό, επειδή η πλειοψηφία των δαπανών της τοπικής αυτοδιοίκησης χαρακτηρίζονται ως ανελαστικές δαπάνες.
- ❖ Τέλος, ένα από τα κυριότερα πλεονεκτήματα είναι ότι αυξάνεται η κοινωνική συναίνεση, επειδή οι πολίτες γνωρίζουν τις υπηρεσίες για τις οποίες φορολογούνται και τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιούνται τα χρήματά τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της φοροδιαφυγής και τον έλεγχο των αιρετών όσον αφορά στην ορθή άσκηση των καθηκόντων τους και στην αποτελεσματική διαχείριση των ιδίων πόρων.

Κεφάλαιο 6

Το Διπλογραφικό Λογιστικό Σύστημα

Ένας οικονομικός φορέας, είτε είναι μία επιχείρηση, που έχει ως στόχο τη μεγιστοποίηση των κερδών της είτε είναι ένας κοινωνικός οργανισμός, που έχει ως στόχο τη μεγιστοποίηση του προσφερόμενου κοινωνικού οφέλους, για να πραγματοποιήσει το στόχο του θα πρέπει να συγκεντρώνει τα απαραίτητα στοιχεία. Τα βασικά στοιχεία που θα πρέπει να γνωρίζει αφορούν αφενός στα μέσα υλοποίησης των στόχων, δηλαδή το πάγιο ενεργητικό του (πάγιος εξοπλισμός, χρηματικά διαθέσιμα, δικαιώματα κ.ά.) και αφετέρου τις υποχρεώσεις του προς τους πιστωτές, το προσωπικό, προς τρίτους, αλλά και τα έσοδα και τα έξοδά του, καθώς και το συνολικό κόστος του αποτελέσματος που επιτυγχάνει (Καραγιλάνης, 2002: 120-128).

Ένα σύστημα πληροφόρησης που βοηθά την οικονομική μονάδα στη λήψη των ορθών αποφάσεων είναι η διπλογραφική μέθοδος. Όταν αναφερόμαστε στο διπλογραφικό λογιστικό σύστημα εννοούμε τη μέθοδο εκείνη κατά την οποία κάθε χρέωση ενός λογαριασμού μιας οικονομικής μονάδας, επιφέρει την ισόποση πίστωση κάποιου άλλου λογαριασμού, έτσι ώστε να τηρείται πάντα η ισότητα: ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ = ΠΑΘΗΤΙΚΟ + ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ. Δηλαδή το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων (πάγια, διαθέσιμα κ.ά) ισούται με το σύνολο των υποχρεώσεων προς τους τρίτους συν το σύνολο των κεφαλαίων των φορέων της οικονομικής μονάδας (Καραγιλάνης, 2002: 120-128).

6.1. Η Οικονομική Διοίκηση των Δήμων

Η οικονομική διοίκηση των Δήμων διέπεται από τις διατάξεις του Β.Δ. 17-5/15-6-1959 (Φ.Ε.Κ. 114 Α') «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων», στο οποίο περιγράφονται κυρίως οι διαδικασίες, οι οποίες διασφαλίζουν τη νομιμότητα και τη διαφάνεια στη διαχείριση των Ο.Τ.Α. Τα οικονομικά μεγέθη της διαχείρισης των Δήμων αποτυπώνονται με την απλογραφική λογιστική μέθοδο

προϋπολογιστικά στον Προϋπολογισμό των Εσόδων και Εξόδων και απολογιστικά στον Απολογισμό των Εσόδων και Εξόδων. Οι έννοιες των εσόδων και των εξόδων στον προϋπολογισμό και στον απολογισμό των Δήμων ταυτίζονται, στην ουσία, με τις έννοιες των εισπράξεων και πληρωμών, αντίστοιχα (Ράλλης 2007:348).

Παράλληλα, εφαρμόζεται το σύστημα διπλογραφικής λογιστικής, που τέθηκε σε ισχύ με το Π.Δ. 315/30-12-1999 (ΦΕΚ 302 Α'): «Περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου ενάρξεως της εφαρμογής του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού)». Στο διπλογραφικό, ο προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων, η αναμόρφωσή του, ή η εκτέλεσή του και ο απολογισμός των εσόδων και εξόδων απεικονίζονται και παρακολουθούνται στο σύστημα των λογαριασμών τάξεως 02 (Χρεωστικοί λ/σμοί προϋπολογισμού) και 06 (Πιστωτικοί λ/σμοί προϋπολογισμού). Το διπλογραφικό σύστημα εκπονήθηκε από το Εθνικό Συμβούλιο Λογιστικής στην προσπάθεια να εφαρμοσθεί η λογιστική τυποποίηση στις οικονομικές μονάδες των ΟΤΑ., με την απεικόνιση ενός νέου τρόπου των οικονομικών πράξεων, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα (Καραγιάνης, 2002: 13).

Αρχικά από 1/1/2000 εφαρμόστηκε υποχρεωτικά στους Ο.Τ.Α. α' βαθμού με πληθυσμό άνω των 5.000 κατοίκων ή με έσοδα άνω των 500 εκ. δραχμών, η Διπλογραφική Λογιστική. Σήμερα, σύμφωνα με το άρθρο 266 παρ.10 του Ν.3852/2010, όλοι οι Δήμοι της χώρας εφαρμόζουν υποχρεωτικά το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα, ώστε να απαλειφθούν οι αδυναμίες και τα μειονεκτήματα της απλογραφικής λογιστικής μεθόδου. Οι Δήμοι εφαρμόζοντας το απλογραφικό λογιστικό σύστημα, σε δεδομένη χρονική στιγμή, ήταν αδύνατο να παρουσιάσουν την ακριβή οικονομική τους κατάσταση, τα περιουσιακά στοιχεία, καθώς και τις διάφορες υποχρεώσεις ή απαιτήσεις τους, αφού το ισχύον σύστημα δεν παρείχε τη δυνατότητα σύνταξης Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Χρήσεως (www.ypes.gr [25-10-2015]).

Με την εφαρμογή του Διπλογραφικού Λογιστικού Συστήματος δημιουργήθηκε μία νέα φάση στο επίπεδο της παρακολούθησης των οικονομικών στοιχείων των α' βαθμίων οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς παρέχεται γνώση τόσο για τις πρωταρχικές οικονομικές πληροφορίες (γνώση της χρηματοοικονομικής θέσης του Δήμου, υποχρεώσεις και απαιτήσεις), όσο και για το αναλυτικό αποτέλεσμα, σύμφωνα με τις νέες απαιτήσεις στη διοίκηση των Δήμων (www.ypes.gr [25-10-2015]).

6.2. Οι Διαφορές του Απλογραφικού και του Διπλογραφικού Λογιστικού Συστήματος

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών οι διαφορές, κωδικοποιημένα, μεταξύ του Απλογραφικού Λογιστικού Συστήματος των Ο.Τ.Α και του Διπλογραφικού Συστήματος είναι (www.ypes.gr [25-10-2015]):

- ❖ Στο Δημόσιο Λογιστικό η υποχρέωση εμφανίζεται με την έκδοση χρηματικού εντάλματος, ενώ στο Διπλογραφικό Σύστημα η δαπάνη εμφανίζεται με την έκδοση του παραστατικού του προμηθευτή ή άλλου τρίτου προσώπου.
- ❖ Στο Λογιστικό των Ο.Τ.Α. το έσοδο θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε όταν εισπραχθεί, ενώ στο Διπλογραφικό όταν βεβαιωθεί. Ένα έσοδο πραγματοποιείται όταν έχει παραδοθεί το αγαθό ή όταν έχει παρασχεθεί η υπηρεσία. Το Λογιστικό των Ο.Τ.Α, αντίθετα θεωρεί ότι το έσοδο πραγματοποιείται όταν εισπράττεται. Στο Δημόσιο Λογιστικό η έννοια του εσόδου είναι κυρίως ταμειακή (ως έσοδο θεωρούνται και τα δάνεια).
- ❖ Υπάρχει διαφορά στο χρόνο ενημέρωσης και καταχώρισης ανάμεσα στις Λογιστικές Εγγραφές του Απλογραφικού και του Διπλογραφικού Συστήματος. Στο Απλογραφικό Σύστημα η λογιστική εγγραφή πραγματοποιείται με την ενταλματοποίηση της δαπάνης ή την είσπραξη. Στο Διπλογραφικό πραγματοποιούνται δύο εγγραφές: η πρώτη με τη λήψη του στοιχείου της δαπάνης και η δεύτερη με την πληρωμή του. Στα έσοδα, αντίστοιχα, δεν υπάρχει διαφορά στο χρόνο ενημέρωσης ανάμεσα στις εγγραφές στα δύο λογιστικά συστήματα, καθώς η φάση της βεβαίωσης ταυτίζεται με τη λογιστική εγγραφή της πίστωσης του εσόδου και η φάση της είσπραξης αντιστοιχεί με την φάση της ταμειακής εγγραφής στο Διπλογραφικό Σύστημα.
- ❖ Στο Διπλογραφικό Σύστημα υπάρχει η εφαρμογή της κίνησης του λογαριασμού μέσω της χρεοπίστωσης. Κατά τον τρόπο αυτό οι λογαριασμοί έχουν διπλή έκφραση (την χρέωση και την πίστωση), με αποτέλεσμα να αυξομειώνονται. Στο Απλογραφικό οι λογαριασμοί των εσόδων ή των εξόδων αυξάνονται. Επίσης, στο

Διπλογραφικό Σύστημα υπάρχουν λογαριασμοί που αυξομειώνονται συστηματικά, όπως των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων, ενώ στο Απλογραφικό αυτό δεν ισχύει, με αποτέλεσμα να μην έχουμε παρακολούθηση των λογαριασμών υποχρεώσεων και απαιτήσεων. Για να παρακολουθηθούν οι υποχρεώσεις, χρειάζεται να τηρηθεί ειδικό κατάστιχο και να γίνονται τακτικά συμφωνίες λογαριασμών, που δεν είναι τόσο εύκολο, ενώ στο Διπλογραφικό τα στοιχεία και η συμφωνία προκύπτουν μέσω των λογαριασμών.

- ❖ Η έννοια του ταμείου στο Διπλογραφικό σύστημα εμφανίζεται ως αυτούσιος λογαριασμός, που δείχνει τα χρηματικά διαθέσιμα του Δήμου, ενώ στο Απλογραφικό τα χρηματικά διαθέσιμα δεν εμφανίζονται άμεσα, αλλά προκύπτουν από το αλγεβρικό άθροισμα κάποιων λογαριασμών στο βιβλίο τρεχούμενων λογαριασμών.
- ❖ Το Διπλογραφικό είναι ενιαίο λογιστικό σύστημα, καθώς παρέχει τη δυνατότητα να παρακολουθούνται όλα τα στοιχεία μέσα από ένα ολοκληρωμένο λογιστικό κύκλωμα. Στο απλογραφικό παρακολουθείται ναί μεν κάθε οικονομική δραστηριότητα του Δήμου, αλλά με την τήρηση ενός μεγάλου αριθμού βιβλίων, τα οποία δεν συνδέονται μεταξύ τους, με αποτέλεσμα να δίνονται ελλιπή στοιχεία.
- ❖ Στο διπλογραφικό σύστημα υπάρχει η δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων, για το ετήσιο αποτέλεσμα της δραστηριότητας του Δήμου, που προκύπτουν από τις λογιστικές εγγραφές της ειδικής ομάδας 8, των λογαριασμών του λογιστικού σχεδίου. Το απλογραφικό σύστημα αντίθετα δεν παρέχει αυτή τη δυνατότητα.
- ❖ Το απλογραφικό σύστημα δεν εμφανίζει την περιουσιακή κατάσταση του Δήμου, καθώς τα περιουσιακά στοιχεία καταγράφονται σε ξεχωριστό βιβλίο, που δεν συνδέεται με το σύστημα της οικονομικής διαχείρισης. Αντίθετα το διπλογραφικό εμφανίζει την περιουσιακή κατάσταση του Δήμου ανά κατηγορία, σε λογαριασμούς της γενικής λογιστικής, στο μητρώο παγίων περιουσιακών στοιχείων και στις οικονομικές καταστάσεις του.
- ❖ Στο απλογραφικό σύστημα, τέλος, δεν λαμβάνεται υπόψη η αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων και του διαχωρισμού τους, καθώς η είσπραξη

αντιμετωπίζεται ως έσοδο της χρήσης που εισπράττεται και η δαπάνη ως έξοδο της χρήσης που πληρώνεται και όχι της χρήσης που αφορά. Στο διπλογραφικό σύστημα τα έσοδα και οι δαπάνες καταχωρούνται στη χρήση που αφορούν, ανεξάρτητα με την πραγματοποίηση της πληρωμής ή της είσπραξης.

6.2.1. Τα Οφέλη από την Εφαρμογή της Διπλογραφικής Μεθόδου στους Δήμους

Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή του Διπλογραφικού Συστήματος στους Δήμους είναι πολλά. Με το νέο Λογιστικό - Οικονομικό - Διαχειριστικό Σύστημα εξασφαλίζονται τα εξής (Νικολόπουλος 2004: 225, Καραναστάσης 2001: 53-54):

- ❖ Η διάθεση ορθών οικονομικών πληροφοριών και στοιχείων, προς τα πολιτικά και διοικητικά όργανα των Ο.Τ.Α. για την ορθή οικονομική πολιτική και την αποτελεσματική άσκηση της διοίκησης
- ❖ Σύγχρονες μέθοδοι διεξαγωγής της οικονομικής και της λογιστικής και δραστηριότητας, μέσω πληροφοριακών συστημάτων
- ❖ Παρακολούθηση του κόστους των υπηρεσιών του Δήμου και έγκυρη γνώση ανά πάσα στιγμή των παγίων στοιχείων, των δικαιωμάτων, των απαιτήσεων, των υποχρεώσεων, το κόστος λειτουργίας του κάθε τμήματος και τα αποτελέσματα που πέτυχαν από τις οικονομικές τους δραστηριότητες.
- ❖ Η απεικόνιση της πραγματικής οικονομικής κατάστασης του Δήμου και η δυνατότητα σύγκρισης δημοσιευμένων στοιχείων, των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (Ισολογισμός και Αποτελέσματα Χρήσεως).
- ❖ Ο ορθός προγραμματισμός των εισπράξεων και πληρωμών για την υλοποίηση των έργων.
- ❖ Ορθολογικότερη λογιστική και διαχειριστική οργάνωση και μείωση του λειτουργικού κόστους.
- ❖ Πλήρης διαφάνεια στο όλο διαχειριστικό σύστημα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

6.3. Βασικές Αρχές του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Δήμων και Κοινοτήτων (Ο.Τ.Α. α Βαθμού)

Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Δήμων και Κοινοτήτων στηρίζεται στις ακόλουθες τρεις βασικές αρχές (Καραγιλάνης :155):

1. Την αρχή της αυτονομίας.
2. Την αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης αποθεμάτων, εξόδων και εσόδων.
3. Την αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της γενικής εκμετάλλευσης με λογιστικές εγγραφές.

6.3.1. Η Αρχή της Αυτονομίας.

Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο, όπως και το Ε.Γ.Λ.Σ. αναπτύσσεται σε τρία, ανεξάρτητα μέρη:

- Στους λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής.
- Στους λογαριασμούς τάξεως.
- Στους λογαριασμούς της Αναλυτικής Λογιστικής.

Αυτά τα τρία κυκλώματα λειτουργούν αυτόνομα, δηλαδή όταν χρεώνεται ένας λογαριασμός της Γενικής Λογιστικής πιστώνεται κάποιος άλλος λογαριασμός της Γενικής Λογιστικής. Δεν μπορεί να χρεωθεί λογαριασμός της Γενικής Λογιστικής και να πιστωθεί λογαριασμός τάξεως. Όταν χρεωπιστώνεται ένας λογαριασμός της Αναλυτικής Λογιστικής δεν μπορεί να χρεωπιστωθεί λογαριασμός τάξεως ή της Γενικής Λογιστικής. Αυτή η αυτόνομη λειτουργία ανά κύκλωμα λογιστικής ονομάζεται αρχή της αυτονομίας (Ράλλης 2007:14).

6.3.2. Η Αρχή της Κατ' Είδος Συγκέντρωσης των Αποθεμάτων, Εξόδων και Εσόδων.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή τα αποθέματα, τα έξοδα και τα έσοδα καταχωρούνται στους αντίστοιχους λογαριασμούς της ομάδας 2 (αποθέματα), της ομάδας 6 (έξοδα), της ομάδας 7 (έσοδα), της ομάδας 8 (έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα), οι οποίοι ανοίγονται και λειτουργούν με κριτήριο το είδος και όχι τον προορισμό, για τον οποίο πραγματοποιούνται οι αντίστοιχες αγορές αποθεμάτων και τα αντίστοιχα έσοδα και έξοδα. Τα υπόλοιπα των λογαριασμών αυτών στο τέλος κάθε χρήσης μεταφέρονται στο

λογαριασμό της Γενικής Εκμεταλλεύσεως ή στο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως (Ράλλης 2007:14).

6.3.3. Η Αρχή της Καταρτίσεως του Λογαριασμού της Γενικής Εκμεταλλεύσεως με Λογιστικές Εγγραφές.

Σύμφωνα με την παραπάνω αρχή ο λογαριασμός της Γενικής Εκμεταλλεύσεως καταρτίζεται στο τέλος της χρήσης, με μεταφορά σε αυτόν της αξίας των αποθεμάτων (ομάδα 2), των οργανικών εξόδων (ομάδα 6) και των οργανικών εσόδων κατ' είδος (ομάδα 7), έτσι ώστε από την ανάλυσή του να προκύπτει η συνολική κίνηση των λογαριασμών εκμεταλλεύσεως του Δήμου (Ράλλης 2007:14).

Κεφάλαιο 7

Οι Οικονομικές Καταστάσεις των Δήμων

Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Δήμων και των Κοινοτήτων, που αποτελεί εφαρμογή της λογιστικής τυποποίησης, βασίζεται στο Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε.Γ.Λ.Σ., Π.Δ. 1123/1980), ως προς τις λογιστικές αρχές και ως προς τη δομή των λογαριασμών. Σε εθνική κλίμακα η τυποποίηση της λογιστικής επιτυγχάνεται με την καθολική εφαρμογή του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου. Η λογιστική τυποποίηση έχει ως αποτέλεσμα την ομοιογένεια και τη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων όλων των οικονομικών μονάδων. Τα οφέλη που προκύπτουν από τη λογιστική τυποποίηση είναι συνοπτικά η εφαρμογή ενιαίων και παραδεδεγμένων λογιστικών αρχών από τις οικονομικές μονάδες, η πρόοδος στη διαχειριστική και λογιστική οργάνωση των οικονομικών μονάδων, η γνωστοποίηση ομοιόμορφων, αναλυτικών και συγκρίσιμων στοιχείων και, τέλος, η απλοποίηση του ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές και τα ελεγκτικά όργανα (Ράλλης 2007: 1-2).

7.1. Η Έννοια και ο Σκοπός των Οικονομικών Καταστάσεων

Οικονομικές καταστάσεις είναι εκείνοι οι πίνακες, στους οποίους απεικονίζονται δομημένα τα στοιχεία του ισολογισμού και ορισμένων άλλων λογαριασμών των οικονομικών μονάδων. Ως σκοπό έχουν την παροχή πληροφοριών, σχετικά με την οικονομική θέση, την απόδοση, τις ταμειακές ροές, για τη λήψη κάποιων αποφάσεων, από ένα ευρύ κύκλο άμεσα ή έμμεσα ενδιαφερομένων. Οι οικονομικές καταστάσεις αποτυπώνουν, επίσης, τα αποτελέσματα της διαχείρισης των πόρων από τη διοίκηση. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται από τις παρεχόμενες πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων που αφορούν στο ενεργητικό, στις υποχρεώσεις, στα ίδια κεφάλαια, τα

έσοδα και τα έξοδα (συμπεριλαμβανομένων των κερδών και ζημιών) και τις ταμειακές ροές (Ράλλης 2007: 2-4).

7.2. Οι Διαφορές των Οικονομικών Καταστάσεων των Δήμων και των Επιχειρήσεων

Οι οικονομικές καταστάσεις των Δήμων, όπως και όλων των μη κερδοσκοπικών Οργανισμών, εξαιτίας της ιδιαίτερης φύσης τους, διαφέρουν ως προς τους στόχους και τη μορφή τους, από τις αντίστοιχες των επιχειρήσεων. Οι στόχοι των οικονομικών καταστάσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι δύσκολο να προσδιοριστούν ποσοτικά, επειδή περιλαμβάνουν και μη μετρήσιμα χαρακτηριστικά, αν και αποδίδονται σε χρηματικές μονάδες, για να είναι δυνατή η απεικόνισή τους. Στις επιχειρήσεις αντίθετα, ο βασικός στόχος που επιδιώκεται μέσω των οικονομικών καταστάσεων είναι η επίτευξη του κέρδους, που είναι απολύτως μετρήσιμος. Οι βασικότερες διαφορές αφορούν στα παρακάτω:

- ❖ Οι οικονομικές καταστάσεις των Δήμων περιέχουν και στοιχεία μη οικονομικά που παρέχουν πληροφορίες στους χρήστες, για το έργο που επιτελείται και γνωστοποιούν για το προφίλ τους.
- ❖ Ο προϋπολογισμός, που είναι ένα τμήμα των οικονομικών καταστάσεων, για τους Δήμους αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά έγγραφα, τόσο για τους απασχολούμενους εντός των Δήμων, όσο και για τρίτους, όπως οι επενδυτές, οι φορολογούμενοι δημότες κ.ά. Αντίθετα, τις επιχειρήσεις ο προϋπολογισμός αποτελεί ένα εσωτερικό έγγραφο.
- ❖ Τέλος, με τις οικονομικές τους καταστάσεις οι Δήμοι προσπαθούν να συνδέσουν τις ευρείες κατηγορίες δαπανών, που προορίζονται να καλύψουν, με τα έσοδά τους. Αντιθέτως, οι επιχειρήσεις μέσω των οικονομικών τους καταστάσεων, επιδιώκουν να συγκρίνουν τα έσοδα που επιτυγχάνουν με το κόστος των υπηρεσιών που προσφέρουν ή των αγαθών που παράγουν (Ράλλης 2007: 7).

7.3. Οι Χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων των Δήμων

Τα συμβαλλόμενα μέρη, με τα οποία οι Δήμοι έχουν συναλλαγές ή άμεσες σχέσεις, είναι οι κύριοι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων των Δήμων. Οι χρήστες αυτοί είναι (Ράλλης 2007: 8-10):

- ❖ Η κεντρική κυβέρνηση, μέσω του Υπουργείου Εσωτερικών και των αρμόδιων υπαλλήλων, βρίσκεται στην αρχή της λίστας των χρηστών στο επίπεδο της οργάνωσης, της λειτουργίας και της εποπτείας των Δήμων.
- ❖ Οι φορολογούμενοι δημότες, είναι η σπουδαιότερη ομάδα χρηστών και έχουν άμεσο ενδιαφέρον, για τις οικονομικές καταστάσεις.
- ❖ Οι πιστωτές, επίσης, αποτελούν μία από τις σημαντικότερες κατηγορίες χρηστών, καθώς οι διάφοροι προμηθευτές, φυσικά ή νομικά πρόσωπα θέλουν να γνωρίζουν την οικονομική κατάσταση του Δήμου, με τον οποίο θα έχουν συναλλαγές. Σημαντικοί χρήστες καθίστανται τα τραπεζικά ιδρύματα, καθώς έχουν αυξηθεί οι χρηματοδοτήσεις με τη μορφή δανείων, που αφορούν τόσο στις επενδύσεις των Δήμων όσο και στην κάλυψη των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών τους.
- ❖ Οι χορηγοί αποτελούν μία άλλη ομάδα, που έχουν το ίδιο ενδιαφέρον για τα οικονομικά ενός Δήμου, αντίστοιχο με αυτό των τραπεζών, για το εάν και πως διατέθηκαν τα ποσά της χορηγίας.
- ❖ Τέλος, μία άλλη κατηγορία χρηστών είναι οι εργαζόμενοι στους Δήμους, που θέλουν να γνωρίζουν τις οικονομικές καταστάσεις, καθώς ο Δήμος ταυτίζεται και με το ρόλο του εργοδότη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

Παρουσίαση των Εξεταζόμενων Δήμων

Στο παρόν κεφάλαιο θα γίνει η παρουσίαση των εξεταζόμενων Δήμων, δηλαδή του Δήμου Ηρακλείου και του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, οι οποίοι εντάσσονται διοικητικά στην Περιφέρεια Κρήτης, αποτελούν Δήμους του Νομού Ηρακλείου και συστάθηκαν με το Νόμο 3852/2010 «*Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης*» (ΦΕΚ 87 Α).

8.1. Ο Δήμος Ηρακλείου Κρήτης

Ο Δήμος Ηρακλείου Κρήτης προέκυψε από την συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων, Ηρακλείου, Παλιανής, Τεμένους, Νέας Αλικαρνασσού και Γοργοαΐνη. Η έκταση του νέου Δήμου είναι 245.12 τ. χλμ. και ο πληθυσμός του 173.450 κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Έδρα του νέου Δήμου ορίστηκε το Ηράκλειο και ιστορική έδρα η Νέα Αλικαρνασσός (el.wikipedia.org [13-11-2015]). Ο Δήμος Ηρακλείου άρχισε να λειτουργεί από τις αρχές του 1900. Μέχρι σήμερα έχουν υπηρετήσει 27 Δήμαρχοι και ο πρώτος δημοκρατικά εκλεγμένος Δήμαρχος εξελέγη το 1916 (Επίσημη Ιστοσελίδα Δήμου Ηρακλείου www.heraklion.gr [15-11-2015]). Ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Ηρακλείου συνολικά και στην κάθε Δημοτική Ενότητα, Δημοτική ή Τοπική Κοινότητα και οικισμό σύμφωνα με την απογραφή του 2011, παρουσιάζονται στον πίνακα 5 του Παραρτήματος.

8.1.1. Η Πόλη του Ηρακλείου

Το Ηράκλειο είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Κρήτης, η πρωτεύουσα της Περιφέρειας, έδρα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης και το οικονομικό κέντρο

του νησιού. Βρίσκεται στο κέντρο της βόρειας παραλίας της Κρήτης και είναι γενέτειρα του πρώτου ευρωπαϊκού πολιτισμού από το 3.000 π.Χ., με έδρα το Μινωικό Ανάκτορο της Κνωσού. Αποτελεί εμπορικό και επιστημονικό κέντρο και κατέχει εξέχουσα γεωπολιτική θέση στη νοτιοανατολική λεκάνη της Μεσογείου, συνδέοντας τρεις ηπείρους και πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς. Οι οικονομία του στηρίζεται στον τουρισμό, στο εμπόριο και στη γεωργία (www.heraklion.gr [15-11-2015]).

Στην πόλη του Ηρακλείου έχει έδρα το Ίδρυμα Τεχνολογίας Έρευνας (Ι.Τ.Ε.), το Πανεπιστήμιο Κρήτης έχει Σχολές Θετικών, Τεχνολογικών Επιστημών και Επιστημών Υγείας. Επίσης, υπάρχει και Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α.Τ.Ε.Ι.) με Σχολές, Τεχνολογικών Εφαρμογών, Διοίκησης και Οικονομίας, Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας και Τεχνολογίας-Γεωπονίας. Από το 1908 λειτουργεί στο Ηράκλειο η Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη Ηρακλείου. Διαθέτει βιομηχανική περιοχή, και ένα από τα μεγαλύτερα σε κίνηση αεροδρόμια της Ελλάδας, το αεροδρόμιο "Νίκος Καζαντζάκης", καθώς και λιμάνι με πυκνή ακτοπολική συγκοινωνία, κυρίως, με τον Πειραιά και άλλα νησιά, με μεγάλη κίνηση επιβατών και εμπορευμάτων (www.heraklion.gr [15-11-2015]).

8.1.2. Ιστορικά Στοιχεία

Το Ηράκλειο κατά την αρχαιότητα αποτελούσε το δυτικότερο από τα τρία επίνεια της Κνωσού και την περίοδο του μινωικού πολιτισμού είχε τη μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού στην Κρήτη. Η ονομασία του δόθηκε προς τιμήν αρχαίου ιερού ναού, του Ηρακλέους. Στους αιώνες που ακολούθησαν το Ηράκλειο παρέμεινε μικρό και άσημο μέχρι το 823, όταν Άραβες Σαρακηνοί κατέλαβαν τη Κρήτη και κατέστρεψαν την μέχρι τότε πρωτεύουσα της νήσου Γόρτυνα. Αναζητώντας τότε μια νέα παράλια πόλη, για ορμητήριό τους επέλεξαν την περιοχή Ηρακλείου, την οποία άρχισαν να οχυρώνουν, με οχυρωματική τάφρο, που εκτεινόταν από θάλασσα σε θάλασσα και η πόλη ονομάστηκε *Rabdh-el-Khandak* (= φρούριο της τάφρου), ή απλούστερα *Χάντακ* (history.heraklion.gr [22-11-2015]).

Αργότερα, κατά την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ανατέθηκε στο στρατηγό Νικηφόρο Φωκά, τον μετέπειτα Αυτοκράτορα, η προετοιμασία και ηγεσία της εκστρατείας, για την ανακατάληψη της Κρήτης από τους Σαρακηνούς. Οι Βυζαντινοί το 961 επιτέθηκαν στην πόλη και κατέστρεψαν Εμιράτο της Κρήτης. Μετά από αυτή την

προσάρτηση το όνομα της πόλης εξελληνίστηκε σε *Χάνδαξ*, που παρέμεινε πρωτεύουσα της Κρήτης, έδρα του Γενικού Διοικητή, καθώς και μητροπολιτική έδρα. Το 1204, μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης, η Κρήτη παραχωρήθηκε αρχικά στον Βονιφάτιο τον Μομφερατικό, ο οποίος και την εκχώρησε στους Ενετούς. Πριν όμως οι Ενετοί εγκατασταθούν στην Κρήτη, έσπευσαν και την κατέλαβαν οι Γενουάτες, οι οποίοι εκδιώχθηκαν έπειτα από ένα επταετή πόλεμο. Οι Ενετοί διατήρησαν τον Χάνδακα πρωτεύουσα της νήσου και έδρα του Δούκα και το όνομα της πόλης μετεξελίχθηκε σε *Κάντια* (history.heraklion.gr [22-11-2015]).

Οι Ενετοί ανήγειραν σπουδαία κτίρια με τα οποία λάμπρυναν την πόλη (όπως το Δουκικό μέγαρο, το Μέγαρο του Αρχιστράτηγου, την κρήνη του Δούκα Μοροζίνη), αλλά τα περίφημα Ενετικά τείχη, που εξαιτίας αυτής περιτείχισης, οι Κρήτες αποκαλούσαν την πόλη *Μέγα Κάστρο* ή *Κάστρο*, ονομασία που διατηρήθηκε για τρεις αιώνες. Επίσης, σπουδαίο έργο των Ενετών ήταν η κατασκευή του μεγάλου λιμένα του Χάντακα, που δημιουργήθηκε στον αρχαίο μινωικό λιμενίσκο και μετέπειτα βυζαντινό και αραβικό. Με τα παραπάνω βασικά έργα των Ενετών, αλλά και άλλα που αφορούσαν τόσο στον εξωραϊσμό της πόλης, όσο και στα νέα διοικητικά μέτρα που καθιερώθηκαν ο Χάνδακας εξελίχθηκε σε σπουδαίο εμπορικό και εξαγωγικό κέντρο προς την Ευρώπη και την Ασία (history.heraklion.gr [22-11-2015]).

Το 1647 μ.Χ. ξεκίνησε η πολιορκία της πόλης από τους Οθωμανούς Τούρκους, η οποία κράτησε 22 χρόνια και έληξε με την κατάκτηση της πόλης, το 1669. Κατά την περίοδο της Οθωμανικής Κυριαρχίας η πόλη έγινε γνωστή και ως «Μεγάλο Κάστρο» ή «Κάστρο». Έγιναν επανειλημμένα επαναστάσεις, με κυριότερες το 1841, το 1858, το 1866-1869 και το 1897-1898. Τελικά, το 1897, μετά τη δολοφονία του Βρετανού πρόξενου στα Χανιά και μερικών προξενικών φρουρών από τις οθωμανικές αρχές, στόλοι της Βρετανίας, της Γαλλίας, της Ρωσίας και της Ιταλίας κατέπλευσαν στην Κρήτη θέτοντας τέλος στην Οθωμανική Κυριαρχία και το 1898 οι Μεγάλες Δυνάμεις αποδέχτηκαν το αίτημα για απομάκρυνση του οθωμανικού στρατού. Η Κρητική Πολιτεία προσαρτήθηκε στην Ελλάδα το 1913. Κατά την απελευθέρωσή της η πόλη ονομάστηκε Ηράκλειο από το μινωικό οικισμό (history.heraklion.gr [22-11-2015]).

8.1.3. Αξιοθέατα

Η πόλη του Ηρακλείου διαθέτει σημαντικά αξιοθέατα, τα οποία επιγραμματικά είναι (www.heraklion.gr [15-11-2015]):

Μουσεία

- Αρχαιολογικό Μουσείο
- Ιστορικό Μουσείο Κρήτης
- Μουσείο Φυσικής Ιστορίας
- Μουσείο Μάχης Κρήτης και Εθνικής Αντίστασης
- Αρχαιολογικός χώρος Κνωσού
- Μουσείο Εικαστικών Τεχνών
- Μουσείο Αγίας Αικατερίνης

Κτίρια

- Η Λότζια που στεγάζει το Δημαρχείο
- Ο Άγιος Πέτρος των Δομινικανών.
- Το ενετικό φρούριο Κούλες
- Η εκκλησία του Αγίου Τίτου
- Η Βασιλική του Αγίου Μάρκου, η οποία στεγάζει τη Δημοτική Πινακοθήκη
- Ο Μητροπολιτικός Ναός του Αγίου Μηνά

Άλλα

- Η Αγορά, στην οδό 1866
- Η οδός 25ης Αυγούστου, με τα πολλά διατηρημένα νεοκλασικά κτίρια
- Η πλατεία Λιονταριών, με την κρήνη Μοροζίνι
- Τα Ενετικά τείχη
- Η πλατεία Κορνάρου, όπου βρίσκεται η ενετική κρήνη Μπέμπο και η οθωμανική κρήνη Χατζή Ιμπραήμ Αγά ή Σεμπίλ
- Ο τάφος του Νίκου Καζαντζάκη
- Η πλατεία Ελευθερίας
- Το Μνημείο Μικρασιατών και το άγαλμα του Ηρόδοτου στη Νέα Αλικαρνασσό

8.2. Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας έχει έκταση 394,24 τ. χλμ. και πληθυσμό 17.563 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Έδρα του Δήμου είναι ο Ευαγγελισμός και

ιστορικές έδρες το Αρκαλοχώρι και το Καστέλλι. Ο Δήμος προέκυψε από την συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων Αρκαλοχωρίου, Θραψανού και Καστελλίου, που αποτελούν τις τρεις Δημοτικές Ενότητες του Δήμου (el.wikipedia.org/wiki/Δήμος_Μινώα_Πεδιάδας [30-11-2015]). Η οικονομία του στηρίζεται στη γεωργία, στη κτηνοτροφία και στο εμπόριο. Ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου Μινώα Πεδιάδας συνολικά και στην κάθε Δημοτική Ενότητα, Δημοτική ή Τοπική Κοινότητα και Οικισμό, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, παρουσιάζεται στον πίνακα 6 του Παραρτήματος.

8.2.1. Ιστορικά Στοιχεία

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας αποτελεί το κέντρο της ενδοχώρας της Κρήτης στο Νομό Ηρακλείου. Βρίσκεται 25 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της πόλης του Ηρακλείου και στο Νότο βρέχεται από το Λιβυκό πέλαγος στην περιοχή του Τσούτσουρου. Διαθέτει τρεις κεντρικούς οικισμούς: το Καστέλλι, το Αρκαλοχώρι και το Θραψανό. Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας, με το σημερινό του όνομα, δεν είναι καταγεγραμμένος στις σελίδες της ιστορίας, αφού αριθμεί ελάχιστα έτη ζωής. Υπάρχουν, ωστόσο, για κάθε Δημοτική Ενότητα, ιστορικά στοιχεία, στα οποία και θα αναφερθούμε συνοπτικά παρακάτω.

Η Δημοτική Ενότητα Αρκαλοχωρίου, αποτελεί τη μεγαλύτερη Ενότητα του Δήμου Μινώα Πεδιάδας και καταλαμβάνει έκταση 237.589 στρεμμάτων. Αποτελούσε ανεξάρτητο Δήμο και είχε ως έδρα του την ομώνυμη κωμόπολη το Αρκαλοχώρι. Η πρώτη αναφορά του υπάρχει σε έγγραφο του βενετικού αρχείου, το 1394, στο οποίο μνημονεύεται το τοπωνύμιο Αρκαλοχώρι. Σε ενετικές απογραφές αναφέρεται με την ονομασία *Arcalophori* και ανήκε στην *castellania Belvedere*. Το 1583 είχε 160 κατοίκους. Κατά την απογραφή του 1881 κατοικούσαν 109 Χριστιανοί και 103 Τούρκοι. Στη συνέχεια το Αρκαλοχώρι, γνώρισε έντονη ανάπτυξη, με τον πληθυσμό του να έχει δεκαπλασιαστεί από το 1900 μέχρι το 1981, όταν είχε 2.482 κατοίκους (www.discoverminoapediadas.gr [25-11-2015]).

Η Δημοτική Ενότητα Καστελλίου καταλαμβάνει έκταση 123.325 στρεμμάτων και ως Δήμος είχε έδρα του το Καστέλλι. Ο Καστροφύλακας (1583) το αναφέρει με την ονομασία "Pediada proprio" με 543 κατοίκους. Στην απογραφή των Οθωμανών το 1671 αναφέρεται με την ονομασία «Nefs Pediye», ενώ σε έγγραφο του Δουκικού Αρχείου του Χάντακα μνημονεύεται ως «Castro Padiade». Κατά τη Βενετοκρατία το Καστέλλι υπήρξε έδρα του Καστελάνου. Στην αιγυπτιακή απογραφή του 1834 αναφέρεται με την

ονομασία "Kasteli" με 18 χριστιανικές και 15 οθωμανικές οικογένειες. Στην απογραφή του 1881 καταγράφεται ως έδρα ομώνυμου Δήμου, με 526 Χριστιανούς και 118 Τούρκους κατοίκους. Το 1920 αποτελεί έδρα ομώνυμου αγροτικού δήμου με 831 κατοίκους και το 1928 γίνεται έδρα ομώνυμης κοινότητας με 930 κατοίκους (www.minoapediadas.gr [27-11-2015]).

Η Δημοτική Ενότητα Θραψανού καταλαμβάνει έκταση 37.292 στρεμμάτων και ως Δήμος είχε έδρα του το Θραψανό. Η αρχαιότερη αναφορά του οικισμού υπάρχει σε έγγραφο του Δουκικού Αρχείου του Χάντακα, ως «Trapsiano». Το 1577 αναφέρεται «Thrapsano» στην επαρχία Πεδιάδας, ενώ το 1583 «Trapsano» από τον Καστροφύλακα (Κ95) με 468 κατοίκους. Κατά την Οθωμανική απογραφή του 1671 μνημονεύεται ως «Trapsana namidegeri Comlekci» και σε έγγραφο αυτής της περιόδου ως «Τζομλεκτζί», που σημαίνει χωριό των αγγειοπλαστών. Στην Αιγυπτιακή απογραφή του 1834 υπάρχει ως «Trapsano» και αργότερα στην απογραφή του 1881 αναφέρεται «Θραψανό» στο δήμο Καστελλίου, με 854 Χριστιανικές οικογένειες και 7 Οθωμανικές. Το 1920 ο Θραψανός, είναι η έδρα του ομώνυμου αγροτικού Δήμου και το 1928, έδρα ομώνυμης κοινότητας (www.minoapediadas.gr [27-11-2015]).

8.2.2. Αξιοθέατα

Στο Δήμο Μινώα Πεδιάδας υπάρχουν σημαντικά αρχαιολογικά μνημεία και ευρήματα, ήδη από τη νεολιθική και προϊστορική εποχή. Σημαντικές αρχαιολογικές ανακαλύψεις ανέδειξαν τα οικιστικά σύνολα του οικισμού "Καστέλλι", τις αρχαιότητες της Λύκτου, τα ευρήματα της Ακρόπολης του Σμαρίου, το ανάκτορο του Γαλατά, το σπήλαιο του Προφήτη Ηλία, τον αρχαιολογικό χώρο του Προφήτη Ηλία και το σπήλαιο της Ινατίας Ειλειθυίας. Αρχαιολογικά ευρήματα από την προϊστορία μέχρι το βυζάντιο εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου (www.minoapediadas.gr [27-11-2015]).

Επιπλέον, στο Δήμο λειτουργούν τέσσερα μικρά μουσεία που φιλοξενούν αντικείμενα της εκκλησιαστικής, της λαογραφικής και της βιοτεχνικής παράδοσης και είναι: το Εκκλησιαστικό Μουσείο της Ιεράς Μονής Αγκαράθου, το Λαογραφικό Μουσείο Ινίου, το Μουσείο Αγροτικής Βιοτεχνίας Παρτίρων και η Φάμπρικα Παναγιάς (www.minoapediadas.gr [27-11-2015]).

Κεφάλαιο 9

Η Ανάλυση των Λογιστικών Καταστάσεων

Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων, που αναφέρονται σε δεδομένο χρόνο, καθώς και των τάσεων αυτών διαχρονικά. Σκοπός της χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι (Ρεβάνογλου κ.ά. 1996: 394):

- Η μέτρηση της προηγούμενης επίδοσης του οικονομικού φορέα
- Η μέτρηση της παρούσας κατάστασης του οικονομικού φορέα
- Η πρόβλεψη των μελλοντικών δυνατοτήτων του οικονομικού φορέα, για τη διατήρηση της κατάλληλης ισορροπίας στα επίπεδα, της ρευστότητας, της σταθερότητας, της αποδοτικότητας και της δυνατότητας ανάπτυξης.

Οι βασικές μέθοδοι για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων είναι δύο: η ενδοεταιρική (κάθετη, διαχρονική) ανάλυση, με την οποία αναλύονται και αξιολογούνται τα στοιχεία ενός οικονομικού οργανισμού, βάσει εσωτερικών προτύπων και επιδόσεων του παρελθόντος και η διεταιρική (στατική, οριζόντια) ανάλυση, κατά την οποία χρησιμοποιούνται εξωτερικά πρότυπα, για την αξιολόγηση του οικονομικού οργανισμού και τη σύγκρισή του με άλλους ομοειδείς (Κάντζος 1994:69).

9.1. Κατηγορίες Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων

Προκειμένου να διενεργηθεί η χρηματοοικονομική ανάλυση ο αναλυτής έχει στη διάθεσή του διάφορα μέσα όπως οι συγκριτικές καταστάσεις, οι καταστάσεις κοινών μεγεθών, οι καταστάσεις τάσης, οι αριθμοδείκτες κ.ά. Στην παρούσα ενότητα θα περιγραφούν, συνοπτικά, οι κατηγορίες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

9.1.1. Συγκριτικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

Με τη μέθοδο αυτή οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται και απεικονίζουν τα χρηματοοικονομικά δεδομένα δύο ή περισσότερων λογιστικών χρήσεων. Η ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων γίνεται παραθέτοντας τους ισολογισμούς και τις καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης και αξιολογώντας τις μεταβολές από έτος σε έτος και συνολικά για μια περίοδο ετών. Η αξιολόγηση των μεταβολών επιτρέπει την ανάλυση των τάσεων που διαμορφώνονται σε ένα οικονομικό φορέα. Οι μεταβολές αυτές μπορεί να απεικονιστούν ως απόλυτη μεταβολή, ως σχετική μεταβολή και ως δείκτης. Ο συγκεκριμένος τρόπος ανάλυσης είναι γνωστός και με τον όρο οριζόντια ανάλυση (Ρεβάνογλου 1996: 394).

9.1.2. Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις Κοινού Μεγέθους

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, που εμφανίζουν τα μεμονωμένα στοιχεία της συγκεκριμένης κατάστασης ως ποσοστό κάποιου συνολικού μεγέθους της κατάστασης, καλούνται καταστάσεις κοινού μεγέθους. Συνήθως καλούνται και καταστάσεις του 100% και οι σχέσεις μπορούν να διατυπωθούν είτε ως ποσοστά είτε ως δείκτες. Οι καταστάσεις κοινού μεγέθους βοηθούν τον αναλυτή στη μελέτη των αποτελεσμάτων των εργασιών της οικονομικής μονάδας και συγκεκριμένα στη σύγκριση μεταξύ οικονομικών μονάδων που ανήκουν στον ίδιο κλάδο (Ρεβάνογλου 1996: 394).

Κεφάλαιο 10

Αριθμοδείκτες

Στη χρηματοοικονομική ανάλυση οι αριθμοδείκτες είναι σχέσεις μεταξύ διαφόρων μεγεθών και απεικονίζονται συνήθως με τη μορφή ποσοστών. Η χρήση τους συμβάλλει στην παρακολούθηση βασικών μεγεθών και τάσεων με συνοπτικό τρόπο. Καταρτίζονται με σκοπό τον προσδιορισμό της αποδοτικότητας και της πραγματικής οικονομικής κατάστασης ενός οργανισμού (Νιάρχος 2004: 47).

Ένας αριθμοδείκτης είναι σημαντικός και χρήσιμος εάν η σχέση μεταξύ αριθμητή και παρονομαστή είναι λογική, κατανοητή και ερμηνεύσιμη, ώστε να συμβάλει στη λήψη ορθών χρηματοοικονομικών αποφάσεων. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι ορθό να επιλεχθούν δύο τυχαία μεγέθη του ισολογισμού και να δημιουργηθεί ένας αριθμοδείκτης, καθώς το αποτέλεσμα που θα παραχθεί θα είναι άνευ αξίας. Ένας αριθμοδείκτης καθίσταται σημαντικός εφόσον πληροί το στοιχείο της συγκρισιμότητας είτε με τον ίδιο αριθμοδείκτη προηγούμενων χρήσεων του ίδιου οικονομικού φορέα είτε με τον ίδιο αριθμοδείκτη της ίδιας χρήσης άλλου οικονομικού φορέα του ίδιου κλάδου είτε με ένα πρότυπο αριθμοδείκτη εντός ή εκτός του οικονομικού φορέα (Γκίκας 2002: 55).

10.1. Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας χρησιμοποιούνται προκειμένου να διερευνηθεί η δυνατότητα ενός οικονομικού φορέα να καλύπτει τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις του, χρησιμοποιώντας στοιχεία του ενεργητικού που ρευστοποιούνται εύκολα. Η ύπαρξη επαρκούς ρευστότητας σημαίνει ότι η οικονομική μονάδα έχει τη δυνατότητα να μετατρέπει έγκαιρα τα αποθέματά της σε πωλήσεις, τις πωλήσεις σε απαιτήσεις και τις απαιτήσεις σε μετρητά (Γκίκας 2002: 183).

10.1.1. Αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας

Ο αριθμοδείκτης αυτός μας δείχνει εκτός από το μέτρο της ρευστότητας και το περιθώριο ασφάλειας, για την κάλυψη των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων, εάν προκύψουν κάποιες δυσμενείς εξελίξεις στη ροή των κεφαλαίων κίνησης του φορέα ή έκτακτες ανάγκες, όπως απεργίες. Η ανάλυση της γενικής ρευστότητας μπορεί να γίνει είτε διαχρονικά είτε διαστρωματικά. Με τη διαχρονική ανάλυση παρουσιάζεται η δυνατότητα της επιχείρησης να βελτιώνει τη ρευστότητά της από έτος σε έτος, ενώ με τη διαστρωματική ανάλυση συγκρίνεται η επιχείρηση με επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου (Γκίκας 2002:184).

Ένας επαρκής αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας σημαίνει τη δυνατότητα της οικονομικής μονάδας να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Κατά τη μελέτη του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη θα πρέπει να αξιολογούνται οι κατηγορίες του κυκλοφορούντος και το ποσοστό της συμμετοχής στο σύνολο. Αυτό σημαίνει ότι μία επιχείρηση που το μεγαλύτερο μέρος των κυκλοφοριακών της στοιχείων αποτελείται από ρευστά σε μεγαλύτερο ποσοστό είναι σε καλύτερη θέση από μία άλλη επιχείρηση του ίδιου κλάδου, που το μεγαλύτερο μέρος του κυκλοφοριακού αποτελείται από αποθέματα (Νιάρχος 2004:55).

10.1.2. Αριθμοδείκτης ειδικής (άμεσης) ρευστότητας

Ο αριθμοδείκτης αυτός μας δείχνει με ακρίβεια την ικανότητα του οικονομικού φορέα να εκπληρώνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του, με ταμειακά διαθέσιμα, καθώς περιλαμβάνει τα στοιχεία εκείνα που μετατρέπονται εύκολα και γρήγορα σε μετρητά, εξαιρώντας από τον αριθμητή τα αποθέματα, τις πρώτες και βοηθητικές ύλες, τις προκαταβολές και τις επισφαλείς απαιτήσεις. Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας αποτυπώνει πόσες φορές καλύπτονται οι βραχυχρόνιες υποχρεώσεις από τα ταχέως ρευστοποιήσιμα στοιχεία της οικονομικής μονάδας. Ένας δείκτης με τιμή ίση με το 1 ($\geq$ του 1 ή 100%) θεωρείται επαρκής και δείχνει ότι τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία καλύπτουν τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του φορέα (Νιάρχος 2004:60-61).

10.1.3. Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας

Ο αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας παρουσιάζει την ικανότητα ενός οικονομικού οργανισμού να καλύψει τις τρέχουσες και τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις χρησιμοποιώντας μόνο τα μετρητά που έχει στη διάθεσή του. Θεωρείται ικανοποιητικός όταν κυμαίνεται από 35% έως και 45% και δείχνει το πόσες φορές τα διαθέσιμα στοιχεία της επιχείρησης καλύπτουν τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του (Νιάρχος 2004:62-63).

10.2. Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας ή Κυκλοφοριακής Ταχύτητας

Οι αριθμοδείκτες αυτοί αποτελούν μία μέθοδο μέτρησης του βαθμού της αποτελεσματικής χρησιμοποίησης των περιουσιακών στοιχείων, προς όφελος του οργανισμού. Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης παρουσιάζει την ταχύτητα (πόσες φορές) μετατροπής κάποιων από τα περιουσιακά στοιχεία (αποθέματα, απαιτήσεις κ.ά.) του φορέα, σε χρηματικά διαθέσιμα (Νιάρχος 2004:70).

10.2.1. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού

Ο αριθμοδείκτης αυτός εκφράζει το βαθμό χρησιμοποίησης του ενεργητικού σε σχέση με τις πωλήσεις που επιτυγχάνει ο οικονομικός φορέας. Ένας υψηλός δείκτης αποτελεί ένδειξη του ότι ο φορέας χρησιμοποιεί εντατικά τα περιουσιακά του στοιχεία. Μία χαμηλή τιμή του αριθμοδείκτη δείχνει ότι η οικονομική μονάδα δεν αξιοποιεί εντατικά τα περιουσιακά της στοιχεία σε σχέση με τις πωλήσεις, που σημαίνει ότι υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίου στα στοιχεία του ενεργητικού, δηλαδή κεφάλαιο σε λανθάνουσα κατάσταση (Νιάρχος 2004:93).

10.2.2. Αριθμοδείκτης Κυκλοφορίας Αποθεμάτων

Από τον αριθμοδείκτη αυτό λαμβάνουμε πληροφορίες σχετικά με την ικανότητα του οικονομικού φορέα να πωλεί τα αποθέματά του γρήγορα ή το πόσες φορές

ανανεώθηκαν τα αποθέματά του σε σχέση με τις πωλήσεις, στην ίδια λογιστική χρήση. Υψηλή τιμή του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη σημαίνει αποτελεσματική λειτουργία του οικονομικού φορέα, ενώ χαμηλότερη τιμή υποδηλώνει πιθανότητα υπεραποθεματοποίησης (Νιάρχος 2004:83-85).

10.2.3. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εισπράξεων Απαιτήσεων

Ο αριθμοδείκτης αυτός χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του χρονικού διαστήματος που απαιτείται, για την είσπραξη των απαιτήσεων της οικονομικής μονάδας. Αποτελεί μία σαφή ένδειξη του βαθμού ρευστότητας των απαιτήσεων, καθώς και της αποτελεσματικότητας της διοίκησης να εισπράξει τις απαιτήσεις αυτές. Ένας υψηλός δείκτης μαρτυρεί ότι η οικονομική μονάδα δεσμεύει τα διαθέσιμα κεφάλαιά της για μικρότερο χρονικό διάστημα, έχει μεγαλύτερη πρόσβαση στην αγορά δανειακών κεφαλαίων και ελαχιστοποιεί τις επισφάλειες και την πιθανότητα ζημιών από πελάτες (Νιάρχος 2004:71-73).

10.2.4. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων

Με τον αριθμοδείκτη αυτό δηλώνεται το πόσες φορές πληρώνονται, κατά τη διάρκεια της χρήσης, οι βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της οικονομικής μονάδας. Η παρακολούθηση του συγκεκριμένου αριθμοδείκτη για μία σειρά ετών δείχνει την πολιτική του οικονομικού φορέα ως προς τη χρηματοδότηση των αγορών του (Νιάρχος 2004:79-81).

10.2.5. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων

Ο αριθμοδείκτης αυτός παρέχει ένδειξη της αποτελεσματικής χρησιμοποίησης των ιδίων κεφαλαίων της οικονομικής μονάδας. Φανερώνει το βαθμό αξιοποίησης των ιδίων κεφαλαίων συγκριτικά με τις πωλήσεις. Μια υψηλή τιμή του δείκτη σημαίνει την αποδοτική χρήση της ίδιας περιουσίας, καθώς η οικονομική μονάδα επιτυγχάνει υψηλές πωλήσεις, με ένα σχετικά μικρό ύψος ιδίων κεφαλαίων. Αντιθέτως, μια μικρή τιμή σημαίνει μη αποδοτική αξιοποίηση των ιδίων κεφαλαίων και αδυναμία της μονάδας να απορροφήσει βραχυχρόνιες ζημίες, λόγω μιας μείωσης του κύκλου εργασιών της και μπορεί να αποτελεί επίσης ένδειξη υπερεπένδυσης σε πάγια στοιχεία σε σχέση με τις πωλήσεις (Νιάρχος 2004:97-98).

10.3. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

Η αποδοτικότητα ενός οργανισμού αναφέρεται στην ικανότητά του να δημιουργεί πλεονάσματα (ή κέρδη για τους κερδοσκοπικούς οργανισμούς) από τις διάφορες δραστηριότητές του, καθώς έτσι οι διαθέσιμοι πόροι αυξάνονται και μπορούν να χρηματοδοτηθούν νέες δράσεις - επενδύσεις ή να βελτιωθούν οι υφιστάμενες. Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας αποσκοπούν στην ανίχνευση των σχέσεων που υπάρχουν μεταξύ των κερδών ενός οργανισμού και των απασχολούμενων κεφαλαίων (Γκίκας 2002: 221).

10.3.1. Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού

Ο αριθμοδείκτης αυτός χρησιμοποιείται προκειμένου να αξιολογηθεί η απόδοση των περιουσιακών στοιχείων, αλλά και η ποιότητα της διοίκησης του οικονομικού οργανισμού. Με τη χρήση του αριθμοδείκτη αυτού δίνεται η δυνατότητα σύγκρισης της αποδοτικότητας του οργανισμού με άλλους οργανισμούς του ίδιου κλάδου (Νιάρχος 2004:114).

10.3.2. Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων

Με τον αριθμοδείκτη αυτό αποτυπώνεται η κερδοφορία και η δυναμικότητα ενός οικονομικού οργανισμού και παρέχεται ένδειξη της αποτελεσματικότητας, με την οποία τα κεφάλαια των φορέων απασχολούνται σε αυτόν. Ένας υψηλός δείκτης αποτελεί δείγμα ευημερίας, που σχετίζεται με την αποτελεσματική διοίκηση, τον χρηματοοικονομικό έλεγχο και την εύστοχη χρησιμοποίηση των ιδίων κεφαλαίων. Ένας χαμηλός δείκτης υποδηλώνει ότι ο οργανισμός υστερεί σε κάποιο τομέα (χαμηλή παραγωγικότητα, ανεπαρκής διοίκηση κ.ά.) και απαιτείται να ληφθούν άμεσες ενέργειες για τη βελτίωση του τομέα αυτού (Νιάρχος 2004:124-125).

10.3.3. Αριθμοδείκτης Μικτού Κέρδους ή Μικτού Περιθωρίου

Με τον αριθμοδείκτη αυτό αξιολογείται η λειτουργική αποδοτικότητα του οικονομικού οργανισμού. Δείχνει την ικανότητα του οργανισμού να καλύπτει τα λειτουργικά και

άλλα έξοδά του και, ταυτόχρονα, να παράγει ένα ικανοποιητικό καθαρό κέρδος. Όσο υψηλότερη είναι η τιμή του συγκεκριμένου δείκτη τόσο καλύτερη είναι και η κατάσταση του οργανισμού από άποψη κερδών (Νιάρχος 2004:102).

10.3.4. Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

Ο αριθμοδείκτης αυτός είναι πολύ σημαντικός, καθώς προσδιορίζεται το καθαρό κέρδος που επιτυγχάνει ένας οργανισμός από τον κύκλο των εργασιών της. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη τόσο πιο επικερδής είναι ο οργανισμός. Χρησιμοποιείται συνδυαστικά με αυτόν του μικτού περιθωρίου για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων (Νιάρχος 2004:105).

10.4. Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας

Με τους αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίου προσδιορίζονται οι σχέσεις, που υπάρχουν σε ένα οικονομικό φορέα, μεταξύ των Ιδίων και των Ξένων Κεφαλαίων και αποτυπώνουν το βαθμό χρηματοδοτικής ανεξαρτησίας του. Οι σχέσεις αναλογίας μεταξύ των Ιδίων και των Ξένων Κεφαλαίων εμφανίζουν τη χρηματοοικονομική θέση του οργανισμού και τις δανειακές του υποχρεώσεις (Νιάρχος 2004:155).

Οι συγκεκριμένοι αριθμοδείκτες είναι πολύ σημαντικοί στη λειτουργία των Δήμων, καθώς όσο περισσότερο χρεωμένος είναι ένας Δήμος τόσο μεγαλύτερες είναι οι σταθερές επιβαρύνσεις (τοκοχρεωλύσια) από την εξόφληση αυτών και άρα περιορίζεται η δράση του. Η πιστοληπτική πολιτική των Ο.Τ.Α. αναλύεται στο άρθρο 264, παρ.1, περ. α και β. του Ν.3852/2010, όπως εξειδικεύθηκε με την Υπουργική Απόφαση (ΥΑ) 43093/2010, προς περιορισμό και αποφυγή περιπτώσεων υπερδανεισμού και ανικανότητας αποπληρωμής χρεών.

Για να συνάψει δάνειο ένας Δήμος θα πρέπει το ετήσιο κόστος εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης του να μην υπερβαίνει το 20% των ετήσιων τακτικών του εσόδων και το συνολικό χρέος του Δήμου που προβαίνει σε δανεισμό να μην υπερβαίνει 60% των συνολικών εσόδων του. Ως συνολικό χρέος θεωρούνται οι συνολικές μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του.

Σε υπερχρεωμένους Δήμους (άρθρο 262) εισάγεται διαδικασία εξυγίανσης και τίθενται αυστηρά όρια στο δανεισμό, απαγορεύονται οι προσλήψεις, περιορίζεται η χρηματοδότηση για επενδύσεις, ώστε να χρηματοδοτηθεί η αποπληρωμή των χρεών με τη συνδρομή ειδικού λογαριασμού που δημιουργείται για το σκοπό, αυτό στο πλαίσιο συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος. Ταυτόχρονα, διενεργούνται τακτικοί έλεγχοι, ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος εξυγίανσης (www.ypes.gr [25-10-2015]).

10.4.1. Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια

Αυτός ο αριθμοδείκτης αποτυπώνει το ποσοστό του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας, που έχει χρηματοδοτηθεί από τους συμμετέχοντες φορείς και αντανακλά τη μακροχρόνια οικονομική της ρευστότητα. Όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή των Ιδίων Κεφαλαίων στη χρηματοδότηση της οικονομικής μονάδας, τόσο μεγαλύτερη είναι η προστασία που παρέχεται στους δανειστές της (Γκίκας 2002:256).

10.4.2. Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια

Με τον αριθμοδείκτη αυτό διερευνάται ο τρόπος χρηματοδότησης των παγίων επενδύσεων της οικονομικής μονάδας. Μια τιμή του αριθμοδείκτη μεγαλύτερης της μονάδας σημαίνει ότι τα ίδια κεφάλαια μπορούν να καλύψουν τις πάγιες επενδύσεις και, ταυτόχρονα, να συνεισφέρουν στο κεφάλαιο κίνησης. Διαφορετικά είναι απαραίτητο να αντληθούν ξένα κεφάλαια για τη χρηματοδότηση των παγίων.

10.4.3. Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα

Ο αριθμοδείκτης αυτός χρησιμοποιείται αρκετά συχνά, επειδή παρέχει πληροφόρηση για την ύπαρξη υπερδανεισμού από την οικονομική μονάδα και παρέχει ένδειξη ασφάλειας έναντι των δανειστών της. Ένας δείκτης υψηλότερος της μονάδας δηλώνει ότι οι φορείς έχουν συνεισφέρει περισσότερα κεφάλαια από ότι οι δανειστές της (Γκίκας 2002:257).

Μέρος Β

Κεφάλαιο 11

Ανάλυση των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων των Δήμων

Στο κεφάλαιο αυτό θα πραγματοποιήσουμε διαχρονική ή οριζόντια ανάλυση και ανάλυση κοινού μεγέθους των οικονομικών καταστάσεων (ισολογισμός και κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης) των Δήμων Ηρακλείου και Μινώα Πεδιάδας για την περίοδο 2011 – 2014, ώστε να αποκτήσουμε σαφή εικόνα της μεταβολής των μεγεθών και της σύνθεσης των οικονομικών τους καταστάσεων.

11.1. Διαχρονική ανάλυση ισολογισμού του Δήμου Ηρακλείου

Η διαχρονική ανάλυση του ισολογισμού του Δήμου Ηρακλείου έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014
ΕΝΕΡΓ ΗΤΙΚΟ							
Πάγιο Ενεργη τικό	343.713.197, 37	342.695.421, 93	352.965.435, 64	356.122.097, 04	- 0,30%	3,00%	0,89%
Κυκλο φορού ν Ενεργη τικό	53.722.895,7 8	58.168.552,3 6	60.992.375,5 3	67.731.479,9 2	8,28%	4,85%	11,05%

α)Απο θέματα	929.918,06	1.320.253,69	1.211.550,14	1.444.662,72	41,98 %	- 8,23%	19,24%
β)Απαι τήσεις	41.294.165,5 2	43.641.923,4 3	42.099.640,4 5	39.807.506,9 0	5,69%	- 3,53%	-5,44%
γ) Διαθέσι μα	11.434.370,6 5	13.188.340,8 0	17.663.150,5 0	26.388.105,4 8	15,34 %	33,93 %	49,40%
Γενικό Σύνολο Ενεργη τικού	405.397.431, 88	406.842.654, 76	419.837.919, 04	426.935.629, 25	0,36%	3,19%	1,69%
ΠΑΘΗ ΤΙΚΟ							
Ίδια κεφάλ αια	351.969.188, 87	361.639.192, 45	385.447.196, 41	390.259.240, 12	2,75%	6,58%	1,25%
Μετοχι κό Κεφάλ αιο	240.332.766, 12	240.332.766, 12	244.109.432, 79	245.434.132, 79	0,00%	1,57%	0,54%
Υποχρ εώσεις	4.587.117,79	38.639.687,6 0	26.899.869,6 7	28.621.431,2 9	742,3 5%	- 30,38 %	6,40%
α) Μακρο πρόθε σμες Υποχρ εώσεις	19.468.623,7 5	19.128.751,5 2	18.715.492,0 3	25.726.189,5 0	- 1,75%	- 2,16%	37,46%
β) Βραχυ πρόθε σμες Υποχρ εώσεις	26.402.494,0 4	19.510.936,0 8	8.184.377,64	2.895.241,79	- 26,10 %	- 58,05 %	-64,62%
Γενικό Σύνολο Παθητι κού	405.397.431, 88	406.842.654, 76	419.837.919, 04	426.935.629, 25	0,36%	3,19%	1,69%

Πίνακας 1: Διαχρονική Ανάλυση Ισολογισμού Δήμου Ηρακλείου

Παρατηρώντας τον πίνακα της διαχρονικής ανάλυσης του ισολογισμού του Δήμου Ηρακλείου, είναι φανερό ότι ένα θετικό στοιχείο του είναι η συνεχής μείωση των απαιτήσεων στις περιόδους 2012 – 2013 και 2013 – 2014, που δείχνει ότι οι απαιτήσεις του Δήμου χρόνο με το χρόνο μειώνονται, ενώ αντίθετα τα διαθέσιμά του αυξάνονται συνεχώς σε όλη τη διαχρονική ανάλυση, κάτι που αντανακλά τη βελτιωμένη ρευστότητα του Δήμου.

Επιπλέον, στα θετικά του Δήμου Ηρακλείου συγκαταλέγεται το γεγονός ότι εμφανίζει διαχρονικά μια σημαντική μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών του, κάτι που δείχνει ότι ο Δήμος εξοφλεί πλέον ευκολότερα τις υποχρεώσεις του σε σχέση με το παρελθόν, αν και οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις του την περίοδο 2013 – 2014 αυξήθηκαν, κάτι που δείχνει ότι ο Δήμος προέβη σε λήψη δανείου, το οποίο είναι πιθανό να επηρεάσει τη μελλοντική του ρευστότητα.

11.2. Διαχρονική ανάλυση ισολογισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Αντίστοιχα, η διαχρονική ανάλυση του Δήμου Μινώα Πεδιάδας έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011-2012	2012-2013	2013-2014
ΕΝΕΡΓΗΤ ΙΚΟ							
Πάγιο Ενεργητικό	31.659.804,5 7	30.893.42 2,66	35.567.174, 10	35.195.985, 54	- 2,42%	15,13%	-1,04%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	4.010.369,22	4.818.548, 67	4.194.185,0 3	3.635.063,9 1	20,15 %	- 12,96%	- 13,33%
α)Αποθέματα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
β)Απαιτήσεις	2.493.901,61	2.426.528, 73	1.922.652,4 8	2.054.510,3 6	- 2,70%	- 20,77%	6,86%
γ) Διαθέσιμα	1.516.467,61	2.392.019, 94	2.271.532,5 5	1.580.553,5 5	57,74 %	-5,04%	- 30,42%

Γενικό Σύνολο Ενεργητικ ού	40.015.608,3 4	39.896.32 0,96	40.201.829, 45	39.322.201, 74	- 0,30%	0,77%	-2,19%
ΠΑΘΗΤΙΚ Ο							
Ίδια κεφάλαια	34.670.402,7 1	34.392.32 5,35	35.865.517, 02	35.472.695, 74	- 0,80%	4,28%	-1,10%
Μετοχικό Κεφάλαιο	17.767.234,1 1	17.720.38 8,00	17.743.043, 27	18.494.465, 16	- 0,26%	0,13%	4,24%
Υποχρεώσ εις	3.669.091,93	3.937.832, 69	3.364.607,9 7	3.243.979,4 0	7,32%	- 14,56%	-3,59%
α) Μακροπρ όθεσμες Υποχρεώσ εις	1.346.040,60	1.170.128, 38	981.456,93	806.007,53	- 13,07 %	- 16,12%	- 17,88%
β) Βραχυπρό θεσμες Υποχρεώσ εις	2.323.051,33	2.767.704, 31	2.383.151,0 4	2.437.971,8 7	19,14 %	- 13,89%	2,30%
Γενικό Σύνολο Παθητικο ύ	40.015.608,3 4	39.896.32 0,96	40.201.829, 45	39.322.201, 74	- 0,30%	0,77%	-2,19%

Πίνακας 2: Διαχρονική Ανάλυση Ισολογισμού Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Όσον αφορά το Δήμο Μινώα Πεδιάδας, παρατηρώντας τον πίνακα της διαχρονικής ανάλυσης του ισολογισμού του, προκύπτει ότι οι απαιτήσεις του Δήμου αυξήθηκαν την περίοδο 2013 -2014, ενώ αντίθετα τα διαθέσιμά του μειώνονται συνεχώς σε όλη τη διαχρονική ανάλυση, κάτι που αντανακλά χειροτέρευση της ρευστότητας, με αποτέλεσμα αν αυτή συνεχιστεί να επιδεινώσει τα προβλήματα του Δήμου.

Τέλος, στα θετικά του Δήμου Μινώα Πεδιάδας συγκαταλέγεται η μείωση των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεών του, κάτι που δείχνει ότι ο Δήμος δεν καταφεύγει σε

επιπλέον δανεισμό σχέση με το παρελθόν, ενώ αρνητικό είναι το γεγονός ότι μειώθηκαν τα ίδια κεφάλαιά του, την περίοδο 2013 – 2014.

11.3. Διαχρονική Ανάλυση Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Ηρακλείου

Η διαχρονική ανάλυση κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης του Δήμου Ηρακλείου έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Πωλήσεις	81.182.522,37	69.445.321,04	66.886.863,96	65.382.315,00	-14,46%	-3,68%	-2,25%
Κόστος Πωληθέντων	65.770.644,25	64.971.722,77	55.405.234,91	52.172.473,60	-1,21%	14,72%	-5,83%
Μικτό Κέρδος	15.411.876,82	4.473.598,27	11.401.629,05	13.209.841,32	-70,97%	154,86%	15,86%
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας	14.448.577,22	11.280.998,51	11.111.684,43	10.850.968,32	-21,92%	-1,50%	-2,35%
Έξοδα δημοσίων σχέσεων	429.443,05	55.714,89	100.238,94	67.524,31	-87,03%	79,91%	-32,64%
Άλλα έσοδα	4.356.810,00	4.524.686,25	5.381.127,59	3.246.655,34	3,85%	18,93%	-39,67%
Καθαρά κέρδη	834.456,83	596.685,74	8.202.363,60	451.401,29	-28,49%	1274,65%	-94,50%

Πίνακας 3: Διαχρονική Ανάλυση Κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης Δήμου Ηρακλείου

Αναφορικά με την διαχρονική ανάλυση της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης του Δήμου Ηρακλείου, παρατηρούμε μια διαχρονική μείωση των εσόδων του Δήμου σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, η οποία μπορεί να συνδεθεί σε μεγάλο βαθμό με την οικονομική κρίση, που πλήττει τη χώρα, ενώ η αυτή μείωση των εσόδων είχε ως αποτέλεσμα να μειωθούν και τα συνολικά έξοδα του Δήμου είτε αυτά αφορούσαν στο

κόστος πωληθέντων είτε στα έξοδα διοικητικής λειτουργίας είτε στα έξοδα δημοσίων σχέσεων, έτσι ώστε να καταστεί εφικτή η παραμονή του Δήμου στην κερδοφορία.

11.4. Διαχρονική Ανάλυση Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Αντίστοιχα, η διαχρονική ανάλυση κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014
Πωλήσεις	6.595.409,1 8	6.194.813, 93	6.035.462, 89	5.858.556, 71	- 6,07%	-2,57%	-2,93%
Κόστος Πωληθέντων	5.922.981,6 6	5.988.912, 83	6.247.415, 07	5.841.473, 99	1,11%	4,32%	-6,50%
Μικτό Κέρδος	672.427,52	205.901,1 0	211.952,1 8	17.082,72	- 69,38 %	- 202,94 %	- 108,06 %
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας	2.207.638,1 0	2.137.354, 96	2.147.748, 84	2.257.428, 99	- 3,18%	0,49%	5,11%
Έξοδα δημοσίων σχέσεων	4.000,00	2.285,93	8.104,60	5.993,49	- 42,85 %	254,54 %	- 26,05%
Άλλα έσοδα	14.202,55	37.518,49	95.956,84	117.647,7 1	164,1 7%	155,76 %	22,60%
Καθαρά κέρδη	-49.300,50	- 425.319,8 4	91.485,79	- 606.469,8 3	762,7 1%	- 121,51 %	- 762,91 %

Πίνακας 4: Διαχρονική Ανάλυση Κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Αντίστοιχα, στη διαχρονική ανάλυση της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, παρατηρείται και σε αυτήν την περίπτωση μια συνεχής μείωση των εσόδων. Η μείωση αυτή, όμως, δεν ακολουθήθηκε από μια μείωση των εξόδων διοικητικής λειτουργίας (με εξαίρεση το 2012), τα οποία μάλιστα αυξήθηκαν αποτελώντας στην ουσία το βασικό λόγο εμφάνισης ελλείμματος για το Δήμο Μινώα Πεδιάδας, σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος πωληθέντων του και τα χαμηλά του έσοδα.

11.5. Ανάλυση Κοινού Μεγέθους Ισολογισμού του Δήμου Ηρακλείου

Η ανάλυση κοινού μεγέθους του ισολογισμού του Δήμου Ηρακλείου έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
ΕΝΕΡΓΗ ΤΙΚΟ								
Πάγιο Ενεργητι κό	343.713.197, 37	342.695.421, 93	352.965.435, 64	356.122.097,0 4	84,78 %	84,23 %	84,07 %	83,41 %
Κυκλοφο ρούν Ενεργητι κό	53.722.895,7 8	58.168.552,3 6	60.992.375,5 3	67.731.479,92	13,25 %	14,30 %	14,53 %	15,86 %
α) Αποθέμ ατα	929.918,06	1.320.253,69	1.211.550,14	1.444.662,72	0,23 %	0,32 %	0,29 %	0,34 %
β) Απαιτή σεις	41.294.165,5 2	43.641.923,4 3	42.099.640,4 5	39.807.506,90	10,19 %	10,73 %	10,03 %	9,32 %
γ) Διαθέσιμ α	11.434.370,6 5	13.188.340,8 0	17.663.150,5 0	26.388.105,48	2,82 %	3,24 %	4,21 %	6,18 %
Γενικό Σύνολο Ενεργητι κού	405.397.431, 88	406.842.654, 76	419.837.919, 04	426.935.629,2 5	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%
ΠΑΘΗΤΙ ΚΟ								
Ίδια κεφάλαια	351.969.188, 87	361.639.192, 45	385.447.196, 41	390.259.240,1 2	86,82 %	88,89 %	91,81 %	91,41 %
Μετοχικό Κεφάλαιο	240.332.766, 12	240.332.766, 12	244.109.432, 79	245.434.132,7 9	59,28 %	59,07 %	58,14 %	57,49 %
Υποχρεώ σεις	4.587.117,79	38.639.687,6 0	26.899.869,6 7	28.621.431,29	1,13 %	9,50 %	6,41 %	6,70 %

α) Μακροπρ όθεσμες Υποχρεώ σεις	19.468.623,7 5	19.128.751,5 2	18.715.492,0 3	25.726.189,50	4,80 %	4,70 %	4,46 %	6,03 %
β) Βραχυπρ όθεσμες Υποχρεώ σεις	26.402.494,0 4	19.510.936,0 8	8.184.377,64	2.895.241,79	6,51 %	4,80 %	1,95 %	0,68 %
Γενικό Σύνολο Παθητικο ύ	405.397.431, 88	406.842.654, 76	419.837.919, 04	426.935.629,2 5	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%

Πίνακας 5: Ανάλυση κοινού μεγέθους Ισολογισμού Δήμου Ηρακλείου

Αναφορικά με το στοιχείο του ενεργητικού του Δήμου Ηρακλείου, το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του, αυτό δεν είναι άλλο από το πάγιο ενεργητικό, ενώ πολύ σε πολύ μικρό ποσοστό βρίσκονται οι απαιτήσεις και τα διαθέσιμα, στοιχείο αναμενόμενο αν λάβουμε υπόψη μας ότι πρόκειται για Δήμο. Συνεπώς, το πάγιο ενεργητικό αποτελεί το κατεξοχήν στοιχείο των Δήμων, καθώς περιλαμβάνει τις εγκαταστάσεις, τον εξοπλισμό κλπ.

Από την άλλη πλευρά της σύνθεσης του παθητικού του Δήμου Ηρακλείου, τα Ίδια Κεφάλαια καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του (άνω του 90%), δείγμα του ότι ο Δήμος στηρίζεται κατεξοχήν στα ίδια κεφάλαια και πολύ λιγότερο στα ξένα (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις) για την ομαλή λειτουργία του.

11.6. Ανάλυση Κοινού Μεγέθους Ισολογισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Αντίστοιχα, η ανάλυση κοινού μεγέθους του ισολογισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
ΕΝΕΡΓΗΤΙ ΚΟ								
Πάγιο Ενεργητικό	31.659.804 ,57	30.893.42 2,66	35.567.17 4,10	35.195.98 5,54	79,12 %	77,43 %	88,47 %	89,51 %

Κυκλοφορούν Ενεργητικό	4.010.369, 22	4.818.548, 67	4.194.185, 03	3.635.063, 91	10,02 %	12,08 %	10,43 %	9,24%
α)Αποθέματα	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
β)Απαιτήσεις	2.493.901, 61	2.426.528, 73	1.922.652, 48	2.054.510, 36	6,23%	6,08%	4,78%	5,22%
γ) Διαθέσιμα	1.516.467, 61	2.392.019, 94	2.271.532, 55	1.580.553, 55	3,79%	6,00%	5,65%	4,02%
Γενικό Σύνολο Ενεργητικού	40.015.608 ,34	39.896.32 0,96	40.201.82 9,45	39.322.20 1,74	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%
ΠΑΘΗΤΙΚΟ								
Ίδια κεφάλαια	34.670.402 ,71	34.392.32 5,35	35.865.51 7,02	35.472.69 5,74	86,64 %	86,20 %	89,21 %	90,21 %
Μετοχικό Κεφάλαιο	17.767.234 ,11	17.720.38 8,00	17.743.04 3,27	18.494.46 5,16	44,40 %	44,42 %	44,13 %	47,03 %
Υποχρεώσεις	3.669.091, 93	3.937.832, 69	3.364.607, 97	3.243.979, 40	9,17%	9,87%	8,37%	8,25%
α) Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1.346.040, 60	1.170.128, 38	981.456,9 3	806.007,5 3	3,36%	2,93%	2,44%	2,05%
β) Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	2.323.051, 33	2.767.704, 31	2.383.151, 04	2.437.971, 87	5,81%	6,94%	5,93%	6,20%
Γενικό Σύνολο Παθητικού	40.015.608 ,34	39.896.32 0,96	40.201.82 9,45	39.322.20 1,74	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%	100,0 0%

Πίνακας 6: Ανάλυση κοινού μεγέθους Ισολογισμού Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Από την ανάλυση κοινού μεγέθους Ισολογισμού του Δήμου Μινώα Πεδιάδας παρατηρούμε ότι η κατάσταση είναι παρόμοια το Δήμο Ηρακλείου, καθώς όσον αφορά το ενεργητικό. Το πάγιο ενεργητικό αποτελεί σχεδόν το 90% του συνολικού του

ενεργητικού για το 2014, ενώ πολύ πίσω βρίσκονται οι απαιτήσεις και τα διαθέσιμα, κάτι το οποίο είναι αναμενόμενο για τους λόγους που αναφέραμε και παραπάνω.

Επίσης, όσον αφορά το παθητικό, η σύνθεσή του είναι παρόμοια με του Δήμου Ηρακλείου, καθώς τα Ίδια Κεφάλαια καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του (άνω του 90%), δείγμα του ότι και αυτός ο Δήμος στηρίζεται κατεξοχήν στα ίδια κεφάλαια και πολύ λιγότερο στα ξένα (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις) για την ομαλή λειτουργία του, αν και το ποσοστό των συνολικών υποχρεώσεων του Δήμου Μινώα Πεδιάδας (8,25% για το 2014) είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο του Δήμου Ηρακλείου (6,70 για το 2014).

11.7. Ανάλυση Κοινού Μεγέθους Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Ηρακλείου

Η Ανάλυση Κοινού Μεγέθους της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Ηρακλείου έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Πωλήσεις	81.182.522,37	69.445.321,04	66.886.863,96	65.382.315,00	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος Πωληθέντων	65.770.644,25	64.971.722,77	55.405.234,91	52.172.473,60	81,02%	93,56%	82,83%	79,80%
Μικτό Κέρδος	15.411.876,82	4.473.598,27	11.401.629,05	13.209.841,32	18,98%	6,44%	17,05%	20,20%
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας	14.448.577,22	11.280.998,51	11.111.684,43	10.850.968,32	17,80%	16,24%	16,61%	16,60%
Έξοδα δημοσίων σχέσεων	429.443,05	55.714,89	100.238,94	67.524,31	0,53%	0,08%	0,15%	0,10%
Άλλα έσοδα	4.356.810,00	4.524.686,25	5.381.127,59	3.246.655,34	6,62%	6,96%	9,71%	6,22%
Καθαρά κέρδη	834.456,83	596.685,74	8.202.363,60	451.401,29	1,03%	0,86%	12,26%	0,69%

Πίνακας 7: Ανάλυση κοινού μεγέθους Κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης Δήμου Ηρακλείου

Αναφορικά με την ανάλυση κοινού μεγέθους της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης του Δήμου Ηρακλείου, το μεγαλύτερο μέρος του όπως είναι φυσικό αποτελεί το κόστος πωληθέντων (με φθίνουσα όμως πορεία), ενώ ακολουθούν σε ποσοστό άνω του 16% για το 2014, τα έξοδα διοικητικής λειτουργίας του Δήμου, τα οποία αφορούν τους μισθούς του προσωπικού, τις εισφορές κλπ.

11.8. Ανάλυση Κοινού Μεγέθους Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Η ανάλυση κοινού μεγέθους της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας έχει ως εξής:

	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Πωλήσεις	6.595.409, 18	6.194.813, 93	6.035.462, 89	5.858.556, 71	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Κόστος Πωληθέντων	5.922.981, 66	5.988.912, 83	6.247.415, 07	5.841.473, 99	89,80 %	96,68 %	103,51 %	99,71 %
Μικτό Κέρδος	672.427,5 2	205.901,1 0	211.952,1 8	17.082,72	10,20 %	3,32%	-3,51%	0,29%
Έξοδα διοικητικής λειτουργίας	2.207.638, 10	2.137.354, 96	2.147.748, 84	2.257.428, 99	33,47 %	34,50 %	35,59 %	38,53 %
Έξοδα δημοσίων σχέσεων	4.000,00	2.285,93	8.104,60	5.993,49	0,06%	0,04%	0,13%	0,10%
Άλλα έσοδα	14.202,55	37.518,49	95.956,84	117.647,7 1	0,24%	0,63%	1,54%	2,01%
Καθαρά κέρδη	-49.300,50	- 425.319,8 4	91.485,79	- 606.469,8 3	-0,75%	-6,87%	1,52%	- 10,35 %

Πίνακας 8: Ανάλυση κοινού μεγέθους Κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης Δήμου Μινώα Πεδιάδας

Από την ανάλυση κοινού μεγέθους της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης του Δήμου Μινώα Πεδιάδας φαίνεται ότι και εδώ το μεγαλύτερο μέρος καταλαμβάνει το κόστος πωληθέντων, το οποίο είναι ιδιαίτερα υψηλό σε σχέση με τα έσοδα του Δήμου. Το 2013 ξεπέρασε το 100%, ενώ ελαφρώς χαμηλότερο ήταν το 2014, αποτελώντας ουσιαστικά το βασικό λόγο ύπαρξης ζημιών του Δήμου.

Εκτός όμως του κόστους πωληθέντων, ιδιαίτερα αρνητικό στοιχείο αποτελεί η υψηλή αναλογία των εξόδων διοικητικής λειτουργίας του Δήμου Μινώα Πεδιάδας (38,53% για το 2014), ιδιαίτερα αν το συγκρίνουμε με το Δήμο Ηρακλείου, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να αφαιρεί σημαντικά ποσά από τα κέρδη που θα μπορούσε να έχει ο Δήμος.

Το παραπάνω σε συνδυασμό με τα υψηλά κόστη του Δήμου και το χαμηλό ύψος πωλήσεων, ευθύνονται κατά κύριο λόγο για τη φθίνουσα πορεία του Δήμου Μινώα Πεδιάδας τα τελευταία χρόνια, με άμεση συνέπεια την εμφάνιση ζημιών για όλη την εξεταζόμενη περίοδο (-10,35% το 2014), με εξαίρεση μόνο το 2013.

Κεφάλαιο 12

Ανάλυση με Χρήση

Αριθμοδεικτών

Στο κεφάλαιο αυτό θα μελετήσουμε την χρηματοοικονομική κατάσταση του Δήμου Ηρακλείου Κρήτης και του Δήμου Μινώα Πεδιάδας στην περίοδο 2011 – 2014, μέσω της χρήσης αριθμοδεικτών. Με την προσέγγιση αυτή θα μας δοθεί η δυνατότητα να αξιολογήσουμε συνολικά τη λειτουργία των δύο αυτών Δήμων, να αποκτήσουμε μια πλήρη και σαφή εικόνα για την υπάρχουσα κατάσταση και τις προοπτικές τους. Πιο συγκεκριμένα, θα επιχειρήσουμε να αξιολογήσουμε το επίπεδο της ρευστότητας, της αποδοτικότητας, της δραστηριότητας και της κεφαλαιακής διάθρωσης.

12.1. Αριθμοδείκτες Ρευστότητας

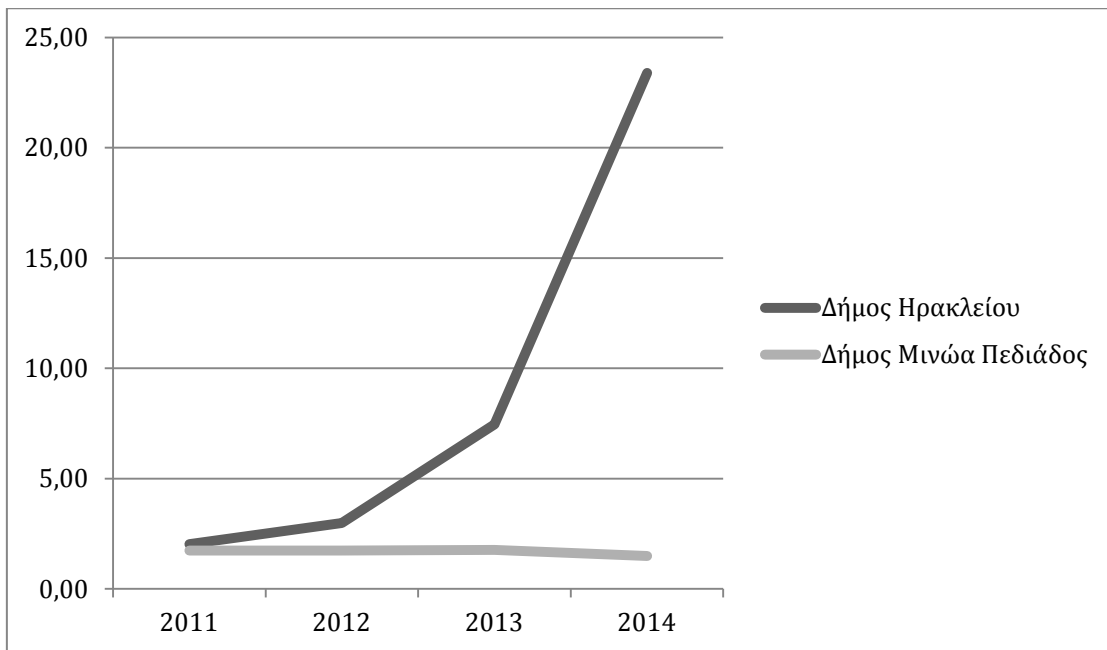
Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας που θα μελετηθούν είναι οι ακόλουθοι:

- Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας
- Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας
- Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας

12.1.1. Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	2,03	2,98	7,45	23,39
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	1,73	1,74	1,76	1,49

Πίνακας 9: Αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας

Γράφημα 1: Αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας

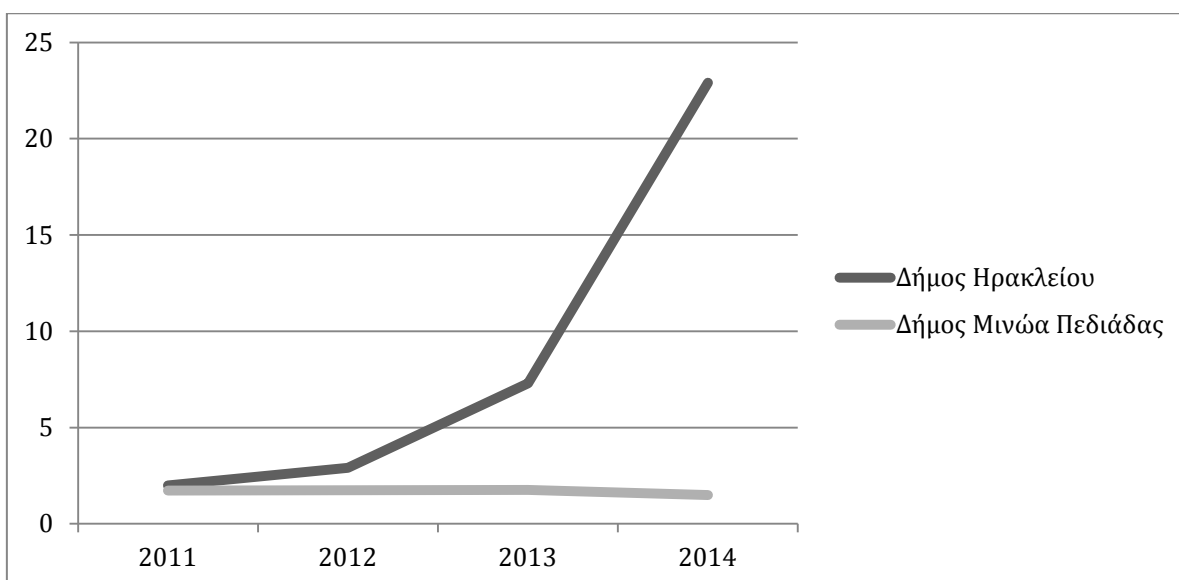
Από το παραπάνω γράφημα είναι εμφανές, ότι ο Δήμος Ηρακλείου, στον αριθμοδείκτη γενικής ρευστότητας παρουσιάζει μία ανοδική διαχρονική πορεία καθώς από 2,03 κατά το 2011 έφτασε στο 23,39 στο 2014, γεγονός που δηλώνει ότι είναι σε θέση να εξοφλεί με μεγαλύτερη ευκολία τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του, μέσω της χρήσης των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού.

Ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας, στον ίδιο αριθμοδείκτη εμφανίζει μία ελαφριά πτώση, καθώς από το 1,76 κατά το έτος 2013 μειώθηκε στο 2014 κατά 0,27, εμφανίζοντας τιμή 1,49. Εντούτοις, κινείται σε ικανοποιητικά σχετικά επίπεδα και εφόσον ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας ο Δήμος μπορεί να εξοφλεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του με σχετική ευκολία.

12.1.2. Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	2,00	2,91	7,30	22,90
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	1,73	1,74	1,76	1,49

Πίνακας 10: Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας

Γράφημα 2: Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας

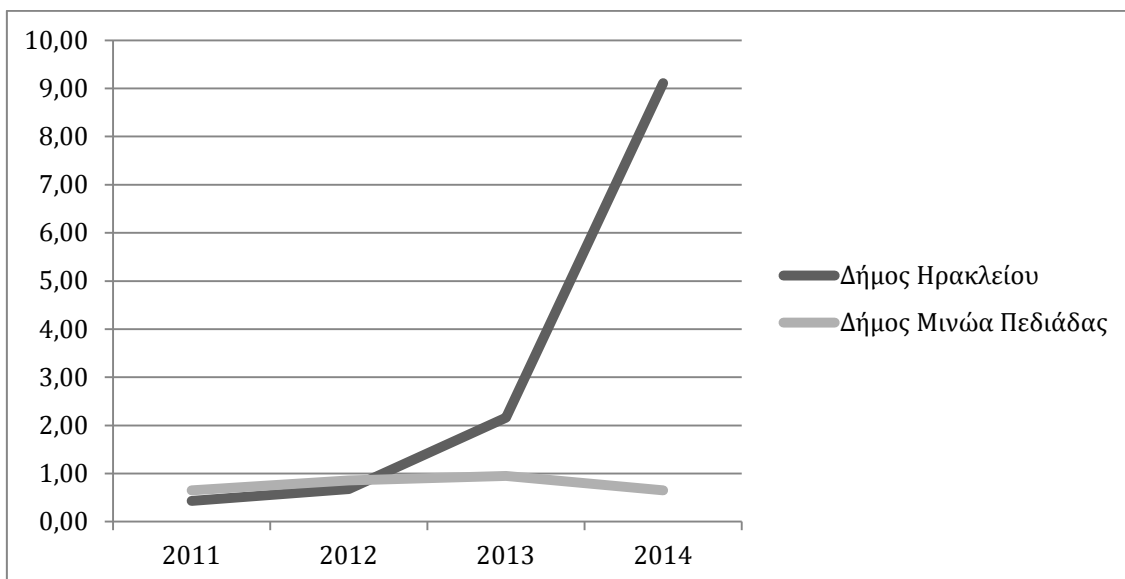
Από τη μελέτη του αριθμοδείκτη ειδικής ρευστότητας των Δήμου Ηρακλείου, προκύπτει ότι παρά την αφαίρεση των λιγότερο εύκολα ρευστοποιήσιμων στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού, δηλαδή των αποθεμάτων, ο Δήμος εξακολουθεί να εμφανίζει πολύ ικανοποιητική ρευστότητα, ιδιαίτερα τα τελευταία δύο έτη (7,30 το 2013 και 22,90 το 2014), έναντι του Δήμου Μινώα Πεδιάδας.

Μελετώντας τον αριθμοδείκτη ειδικής ρευστότητας, του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, παρατηρούμε ότι εμφανίζει τις ίδιες τιμές με τον αριθμοδείκτη γενικής ρευστότητας (1,73 το 2011, 1,74 το 2012, 1,76 το 2013 και 1,49 το 2014), επειδή ο Λογαριασμός Αποθεμάτων είναι μηδενικός. Ο Δήμος δεν διαθέτει Τμήμα Αποθήκης, ούτως ώστε να τηρεί βιβλίο Αποθήκης και να μετρά τα αποθέματά του.

12.1.3. Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	0,43	0,68	2,16	9,11
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	0,65	0,86	0,95	0,65

Πίνακας 11: Αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας

Γράφημα 3: Αριθμοδείκτης ταμειακής ρευστότητας

Αναλύοντας τον αριθμοδείκτη ταμειακής ρευστότητας του Δήμου Ηρακλείου, παρατηρούμε ότι ο δείκτης βελτιώνεται συνεχώς, καθώς από το 0,43 του 2011, έφτασε στο 9,11 το 2014.

Από την άλλη πλευρά, η ικανότητα του Δήμου Μινώα Πεδιάδας να εξοφλεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του, μέσω των διαθεσίμων του, μειώθηκε σημαντικά το 2014 (0,65) σε σχέση με το 2013 (0,95), γεγονός το οποίο είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό για τη μελλοντική πορεία της ρευστότητας του Δήμου.

12.2. Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας

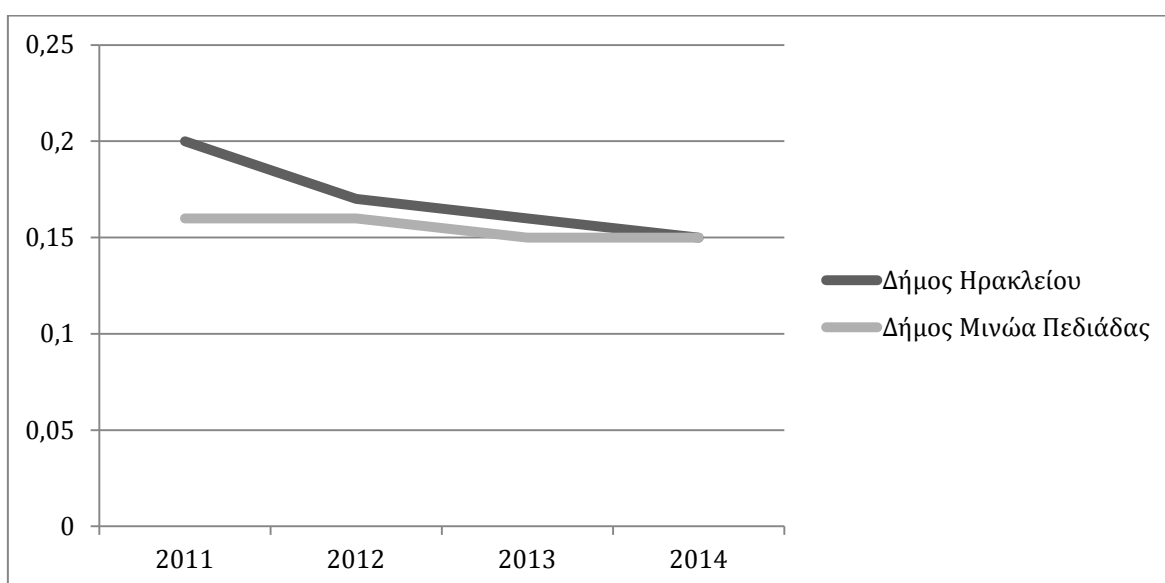
Οι αριθμοδείκτες δραστηριότητας που θα μελετηθούν είναι οι ακόλουθοι:

- Ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού
- Ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων
- Ταχύτητας κυκλοφορίας είσπραξης απαιτήσεων
- Ταχύτητας κυκλοφορίας εξόφλησης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων
- Ταχύτητα κυκλοφορίας Ιδίων κεφαλαίων

12.2.1. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	0,20	0,17	0,16	0,15
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	0,16	0,16	0,15	0,15

Πίνακας 12: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού

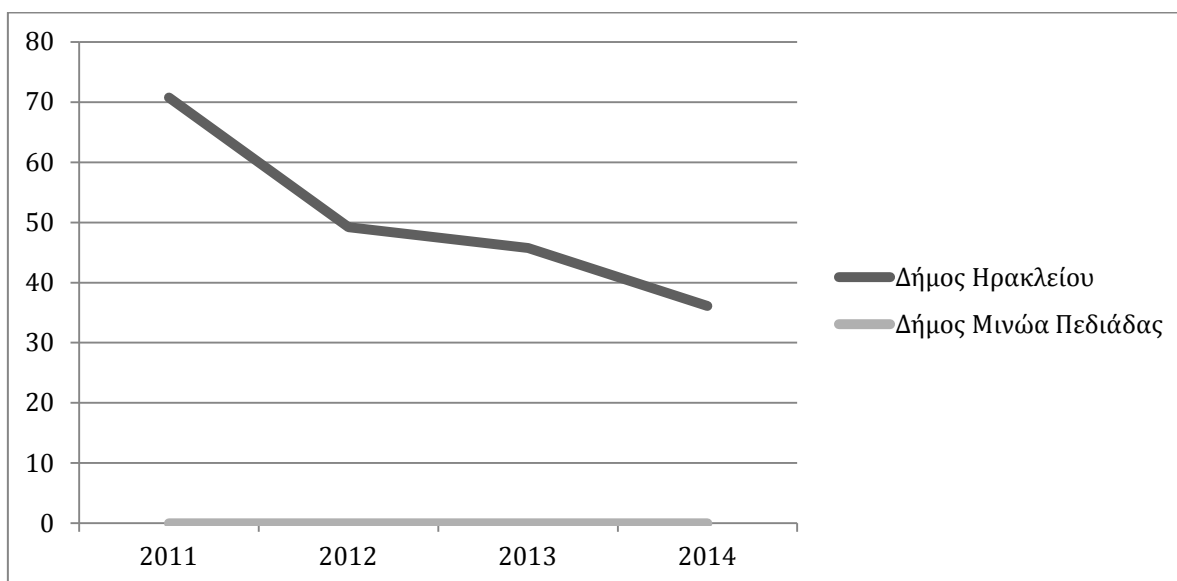
Γράφημα 4: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού

Παρατηρώντας την πορεία της κυκλοφοριακής ταχύτητας ενεργητικού είναι σαφές, ότι και οι δύο Δήμοι εμφανίζουν ιδιαίτερα χαμηλή ταχύτητα. Ο Δήμος Ηρακλείου παρουσιάζει μια διαχρονική πτώση, καθώς από το 0,20 φορές το 2011 έφτασε στο 0,15 φορές το 2014. Ενώ, ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας παραμένει σχεδόν σταθερός (0,16 φορές το 2011 και 0,15 φορές το 2014). Οι τιμές του δείκτη καταδεικνύουν την υποδομή που απαιτείται να υπάρξει στους Δήμους, σε σχέση με τις προσφερόμενες υπηρεσίες, ότι οι Δήμοι δεν έχουν την ικανότητα παραγωγής εσόδων, λόγω μη αποτελεσματικής χρήσης των στοιχείων του ενεργητικού τους και ότι υπάρχει υπερεπένδυση σε πάγια στοιχεία με μειωμένες αποδόσεις.

12.2.2. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Αποθεμάτων

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	70,73	49,21	45,73	36,11
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	-	-	-	-

Πίνακας 13: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων

Γράφημα 5: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων

Καθώς ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας δεν εμφανίζει αποθέματα στον ισολογισμό του στην εξεταζόμενη περίοδο δεν είναι δυνατός ο υπολογισμός της ταχύτητας κυκλοφορίας αποθεμάτων.

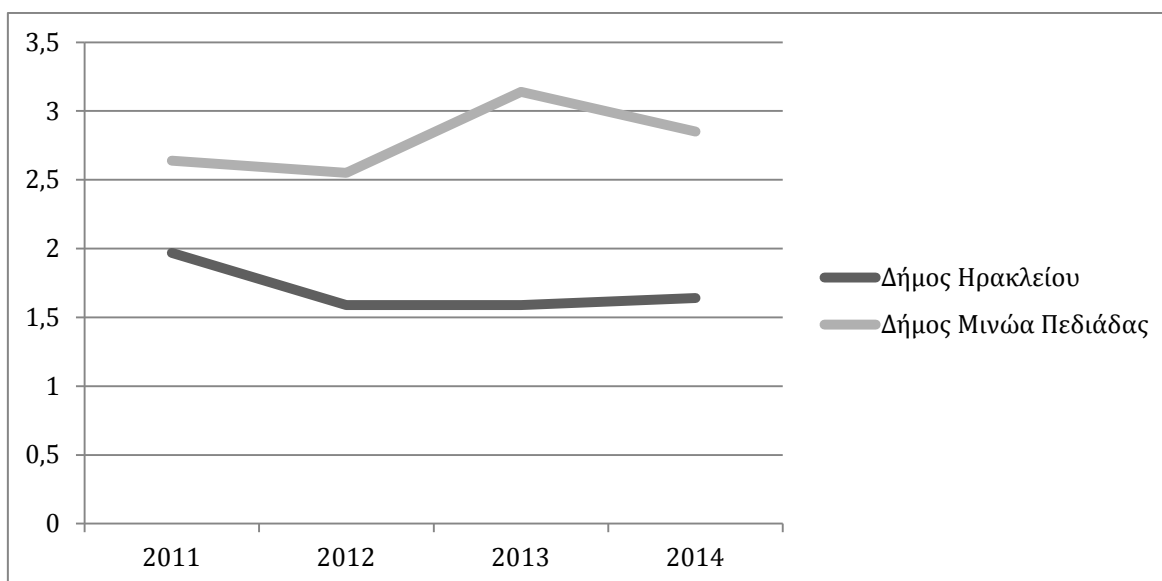
Από την άλλη πλευρά, για το Δήμο Ηρακλείου, φαίνεται ότι η ταχύτητα κυκλοφορίας αποθεμάτων του Δήμου σημείωσε πτωτική πορεία (από 70,73 το 2011 σε 36,11 το 2014), με αποτέλεσμα με το πέρασμα των ετών να αυξάνονται οι δυσκολίες ανανέωσής τους, γεγονός το οποίο συνδέεται με τη μείωση του κύκλου εργασιών ή ακόμη και με μια μη ορθολογική διαχείριση των αποθεμάτων.

12.2.3. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Είσπραξης Απαιτήσεων

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	1,97	1,59	1,59	1,64
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	2,64	2,55	3,14	2,85

Πίνακας 14: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας είσπραξης απαιτήσεων

Γράφημα 6: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας είσπραξης απαιτήσεων

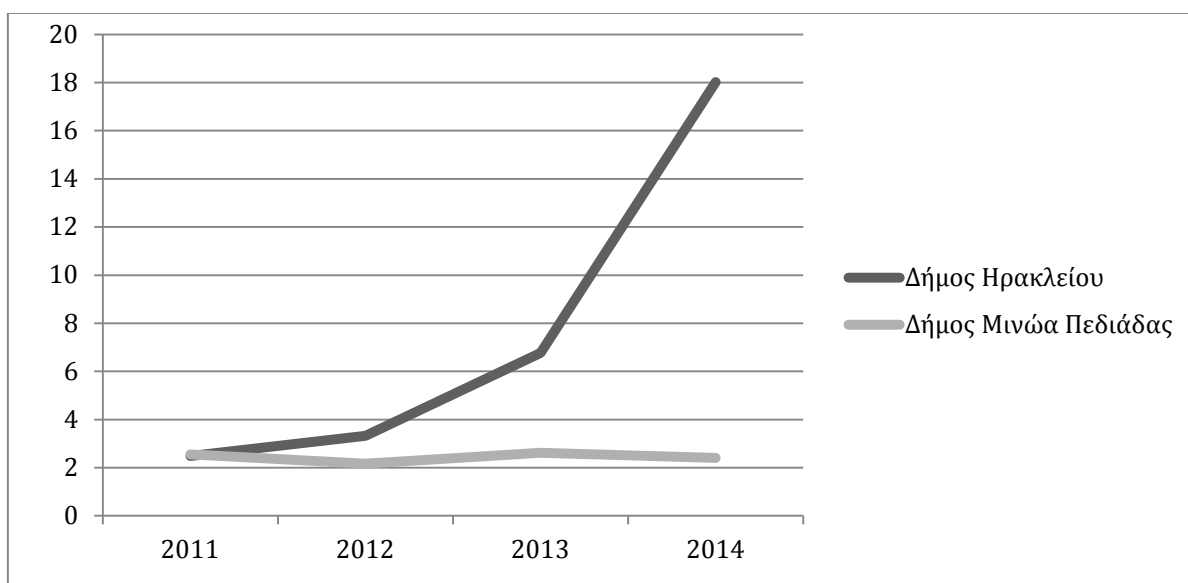
Όσον αφορά την ταχύτητα είσπραξης απαιτήσεων, δηλαδή το πόσο γρήγορα ένας Δήμος εισπράττει τις απαιτήσεις του, παρατηρώντας το παραπάνω γράφημα γίνεται σαφές, ότι ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας εμφανίζει σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο ταχύτητα κυκλοφορίας είσπραξης απαιτήσεων υψηλότερη από το Δήμο Ηρακλείου, αν και το 2014 παρουσίασε ελαφριά πτώση συγκριτικά με το 2013 (3,14 φορές το 2013 και 2,85 φορές το 2014).

Το γεγονός αυτό στην πράξη σημαίνει, ότι ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας χρειάζεται λιγότερες ημέρες για την είσπραξη των απαιτήσεών του σε αντίθεση με το Δήμο Ηρακλείου, που χρειάζεται περισσότερες ημέρες σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο. Αυτό μπορεί να οφείλεται, πιθανώς, στο ότι η ηγεσία του Δήμου Ηρακλείου δεν θέλει να υποστεί το πολιτικό κόστος που επιφέρει μια πολιτική διεκδίκησης των απαιτήσεων.

12.2.4. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Εξόφλησης Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	2,49	3,33	6,77	18,02
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	2,55	2,16	2,62	2,40

Πίνακας 15: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας εξόφλησης βραχ. Υποχρεώσεων

Γράφημα 7: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας εξόφλησης βραχ. υποχρεώσεων

Από το παραπάνω γράφημα είναι εμφανές, ότι ο Δήμος Ηρακλείου εμφανίζει υψηλότερο αριθμοδείκτη ταχύτητα εξόφλησης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων από το 2012 και μετά, ο οποίος μάλιστα αυξάνεται με ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό από έτος σε έτος (2,49 το 2011 και 18,02 το 2014), απόρροια της βελτίωσης των επιπέδων ρευστότητας του Δήμου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα από έτος σε έτος, ο Δήμος Ηρακλείου να χρειάζεται ολοένα και λιγότερο χρόνο για την εξόφληση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεών του.

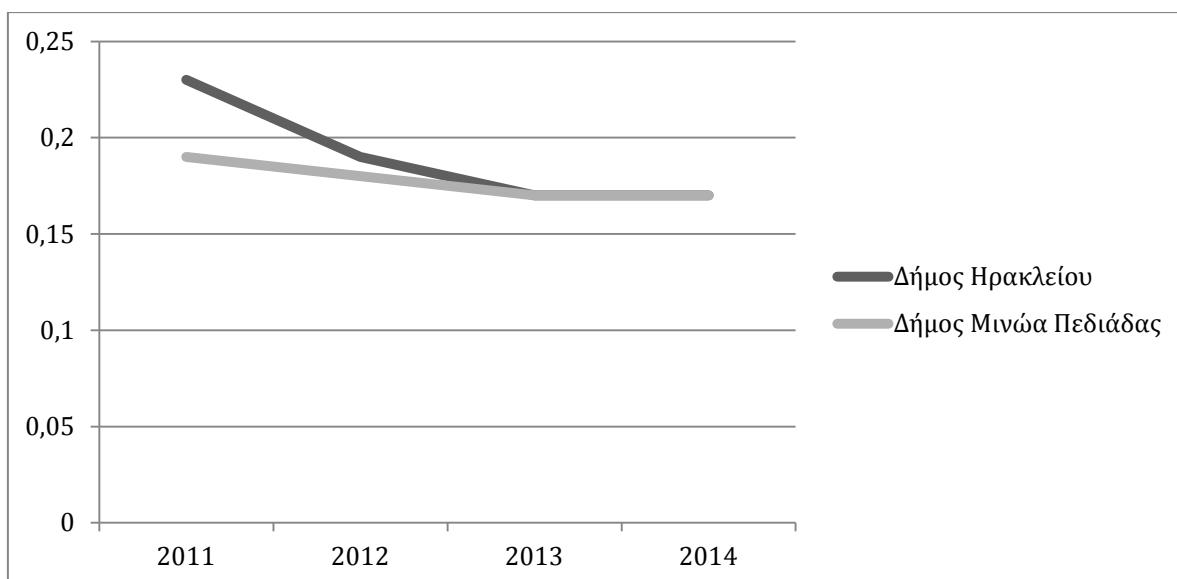
Από την άλλη πλευρά, λόγω και της επιδείνωσης της ρευστότητας του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, η ταχύτητα εξόφλησης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων του Δήμου μειώθηκε (2,62 το 2013 και 2,40 το 2014). Ο δείκτης αυτός αντανακλά μια ύπαρξη δυσκολιών εξόφλησης των υποχρεώσεών του, καθώς χρειάζεται, σε σχέση με το 2013,

περισσότερο χρόνο για την εξόφλησή τους. Η δυσκολία αυτή ενδέχεται να δημιουργήσει ανησυχία στους πιστωτές του, για τη μη έγκαιρη καταβολή των οφειλόμενων του Δήμου, προς αυτούς.

12.2.5. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	0,23	0,19	0,17	0,17
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	0,19	0,18	0,17	0,17

Πίνακας 16: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων

Γράφημα 8: Αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων

Παρόμοια με την πορεία του αριθμοδείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας ενεργητικού είναι και η πορεία του αριθμοδείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων, καθώς και για τους δύο εξεταζόμενους Δήμους είναι ιδιαίτερα χαμηλός (και ίση για τα έτη 2013 και 2014 με τιμή 0,17), που αποτελεί μια πιθανή ένδειξη ύπαρξης υπερεπένδυσης σε πάγια, σε σχέση με τις πωλήσεις των δύο Δήμων.

12.3. Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

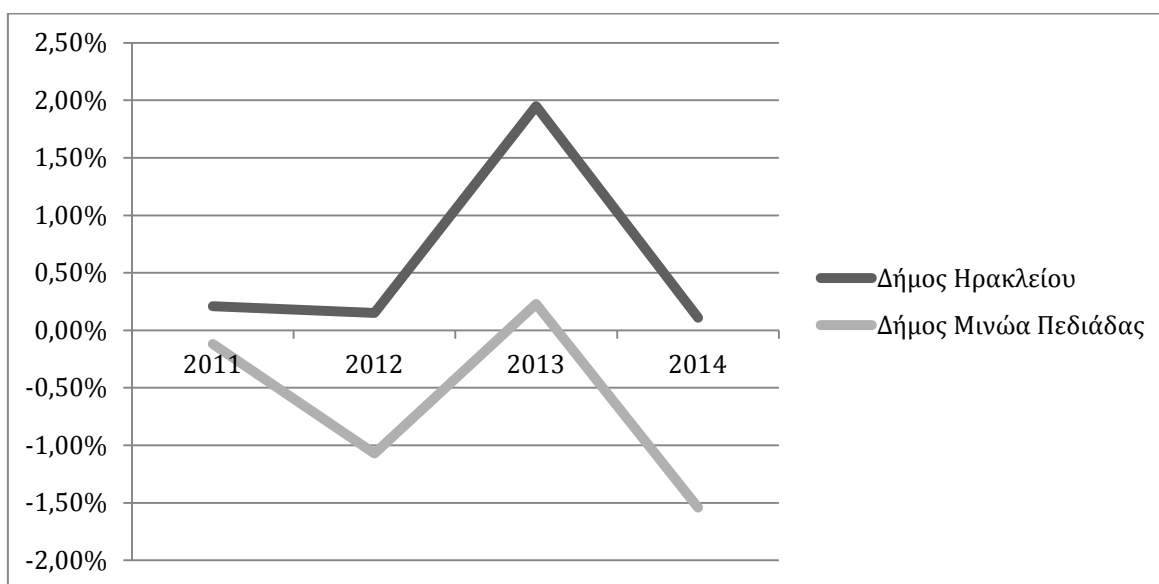
Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας που θα μελετηθούν είναι οι ακόλουθοι:

- Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας Ενεργητικού
- Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων
- Αριθμοδείκτης Μικτού Κέρδους
- Αριθμοδείκτης Καθαρού Κέρδους

12.3.1. Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	0,21%	0,15%	1,95%	0,11%
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	-0,12%	-1,07%	0,23%	-1,54%

Πίνακας 17: Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού

Γράφημα 9: Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού

Από το παραπάνω γράφημα είναι εμφανές, ότι η διαχρονική κερδοφορία του Δήμου Ηρακλείου έχει σαν αποτέλεσμα να εμφανίζει θετική αποδοτικότητα ενεργητικού σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, παρά τη μεγάλη μείωσή της το 2014 (0,11%). Ο αριθμοδείκτης αυτός φανερώνει την ικανότητα του Δήμου να μπορεί να επιζήσει

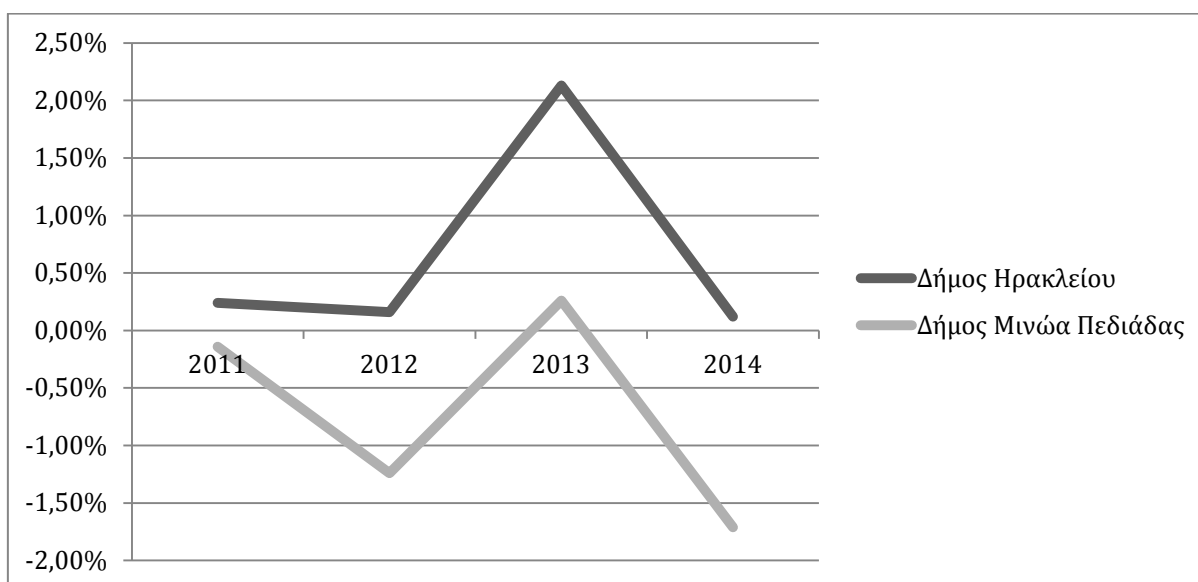
οικονομικά και να παράγει πλεονάσματα, ώστε να μπορεί να παρέχει ποιοτικότερες υπηρεσίες, μέσω των στοιχείων του ενεργητικού του.

Από την άλλη πλευρά, ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας εμφανίζει συνεχώς αρνητική αποδοτικότητα ενεργητικού (-0,12% το 2011 και -1,54% το 2014). Οι τιμές του αριθμοδείκτη αποτυπώνουν τη μη αποδοτική αξιοποίηση των στοιχείων του ενεργητικού, κάτι το οποίο δείχνει ότι ο Δήμος αυτός είναι επιζήμιος και δεν θα μπορεί να αντεπεξέλθει οικονομικά, εάν αυτή η αδυναμία δημιουργίας πλεονάσματος συνεχιστεί για μεγάλο χρονικό διάστημα.

12.3.2. Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	0,24%	0,16%	2,13%	0,12%
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	-0,14%	-1,24%	0,26%	-1,71%

Πίνακας 18: Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων

Γράφημα 10: Αριθμοδείκτης αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων

Παρόμοια με την πορεία του αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού είναι και η πορεία του αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων, καθώς η διαρκής κερδοφορία του Δήμου Ηρακλείου έχει σαν αποτέλεσμα να εμφανίζει θετικές

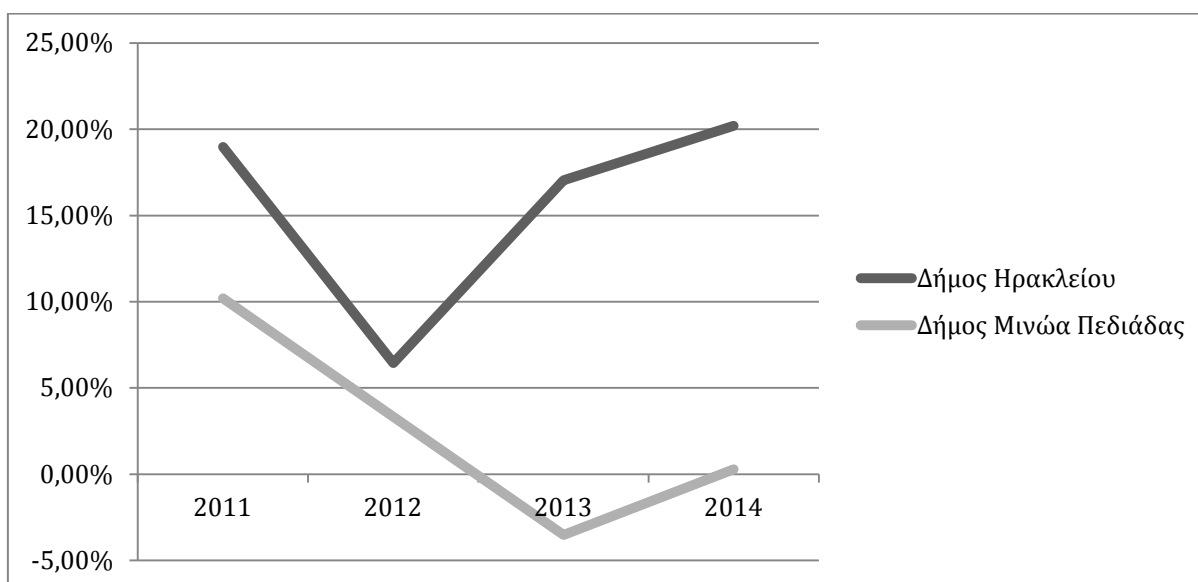
αποδοτικότητες ιδίων κεφαλαίων, αντανακλώντας μια αποτελεσματική χρησιμοποίηση των ιδίων κεφαλαίων του Δήμου, για τη δημιουργία πλεονασμάτων.

Αντίθετα, ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας εμφανίζει συνεχώς ζημιές και αρνητικές τιμές στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων, το οποίο σημαίνει ότι δεν γίνεται αποτελεσματική χρησιμοποίηση των ιδίων κεφαλαίων, για τη δημιουργία πλεονασμάτων. Η ηγεσία του Δήμου θα πρέπει άμεσα να προβεί σε ενέργειες που θα βελτιώσουν την ποιότητα της διοίκησης, θα αυξήσουν την παραγωγικότητα και θα μειώσουν την υπερεπένδυση σε κεφάλαια.

12.3.3. Αριθμοδείκτης Μικτού Κέρδους ή Μικτού Περιθωρίου

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	18,98%	6,44%	17,05%	20,20%
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	10,20%	3,32%	-3,51%	0,29%

Πίνακας 19: Αριθμοδείκτης μικτού κέρδους

Γράφημα 11: Αριθμοδείκτης μικτού κέρδους

Παρατηρώντας το παραπάνω γράφημα, βλέπουμε ότι ο δείκτης μικτού κέρδους του Δήμου Ηρακλείου αυξάνεται συνεχώς από το 2012 που είχε τιμή 18,98% φτάνοντας στο 20,20% το 2014. Αυτό το γεγονός δείχνει πόσο καλύτερη από απόψεως κερδών

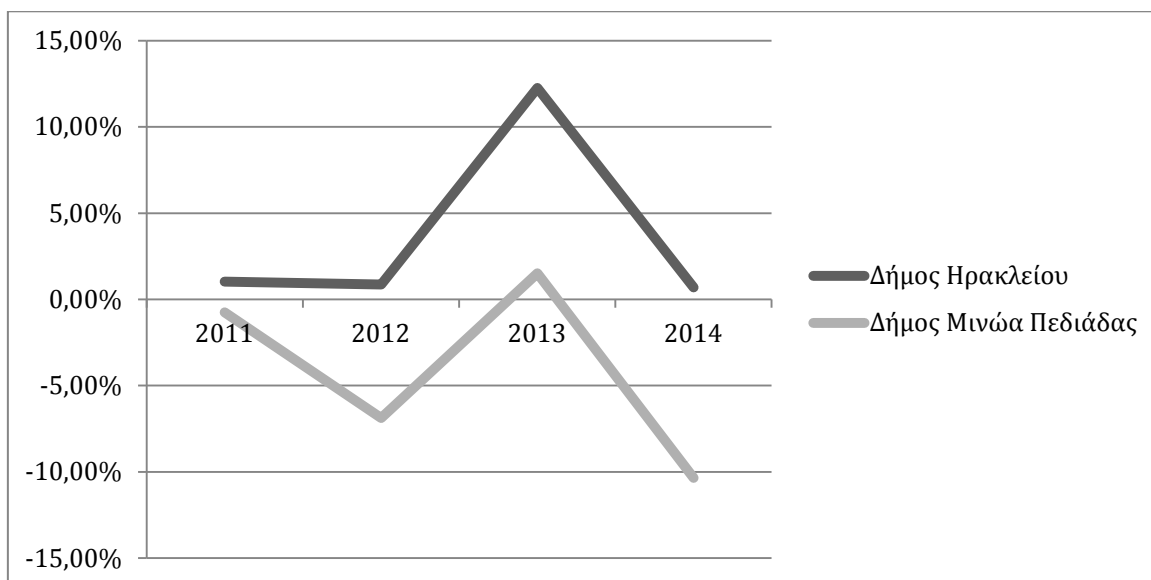
είναι η θέση του Δήμου, διότι μπορεί να καλύψει αποτελεσματικά τα λειτουργικά και μη έξοδά του και έχει μεγαλύτερα περιθώρια προσαρμογής της τιμολογιακής του πολιτικής.

Στο Δήμο Μινώα Πεδιάδας, αντίθετα, ο δείκτης από το 10,20% το 2011 μειώθηκε στο 0,29% το 2014 και το 2013 εμφάνισε αρνητικό αριθμοδείκτη μικτού κέρδους (-3,51%), που συνδέεται προφανώς με χαμηλό περιθώριο κέρδους, λανθασμένη διοικητική και τιμολογιακή πολιτική και, ίσως, με λανθασμένες επενδυτικές αποφάσεις, που έχουν ως αποτέλεσμα αυξημένο κόστος παραγωγής.

12.3.4. Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	1,03%	0,86%	12,26%	0,69%
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	-0,75%	-6,87%	1,52%	-10,35%

Πίνακας 20: Αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους

Γράφημα 12: Αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους

Ο αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους, όπως αποτυπώνεται και στο παραπάνω γράφημα, για το Δήμο Ηρακλείου εμφανίζει τη μέγιστη ακμή του το έτος 2013. Κατά το 2014 ο δείκτης μειώθηκε. Ωστόσο εμφανίζονται θετικά περιθώρια κέρδους, που αποτελούν ένδειξη της ευημερίας του Δήμου, ως αποτέλεσμα της ορθής του διοίκησης, ειδικά αν

ληφθεί υπόψη το εξαιρετικά δυσμενές οικονομικά περιβάλλον, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης.

Από την άλλη πλευρά, ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας εμφανίζει αρνητικό περιθώριο καθαρού κέρδους (-0,75% το 2011 και -10,35% το 2014), το οποίο αποτυπώνει την ύπαρξη μιας μη κερδοφόρας πορείας του Δήμου. Το αποτέλεσμα αυτό είναι απόρροια τόσο των δυσμενών συνθηκών της οικονομικής κρίσης, αλλά και, πιθανόν, της μη ικανοποιητικής διαχειριστικής ικανότητας, καθώς φαίνεται ότι δεν έχουν ληφθεί μέτρα, για τον περιορισμό των λειτουργικών εξόδων και του κόστους παροχής υπηρεσιών.

12.4. Αριθμοδείκτες Διάρθρωσης Κεφαλαίων

Οι αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων που θα μελετηθούν είναι οι ακόλουθοι:

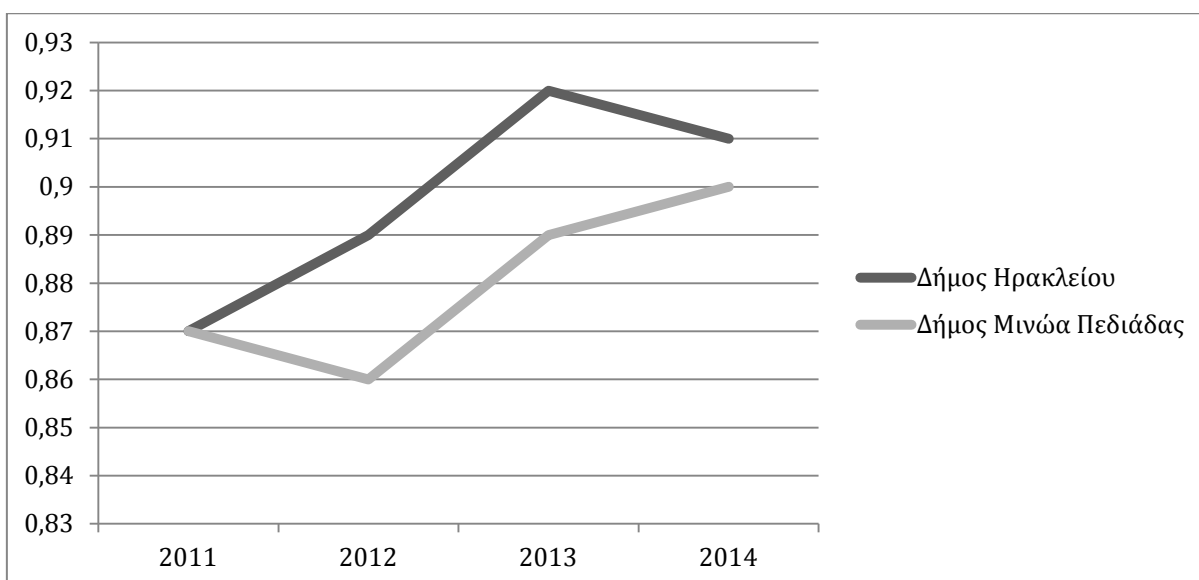
- Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια
- Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια
- Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα

12.4.1. Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	0,87	0,89	0,92	0,91
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	0,87	0,86	0,89	0,90

Πίνακας 21: Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια

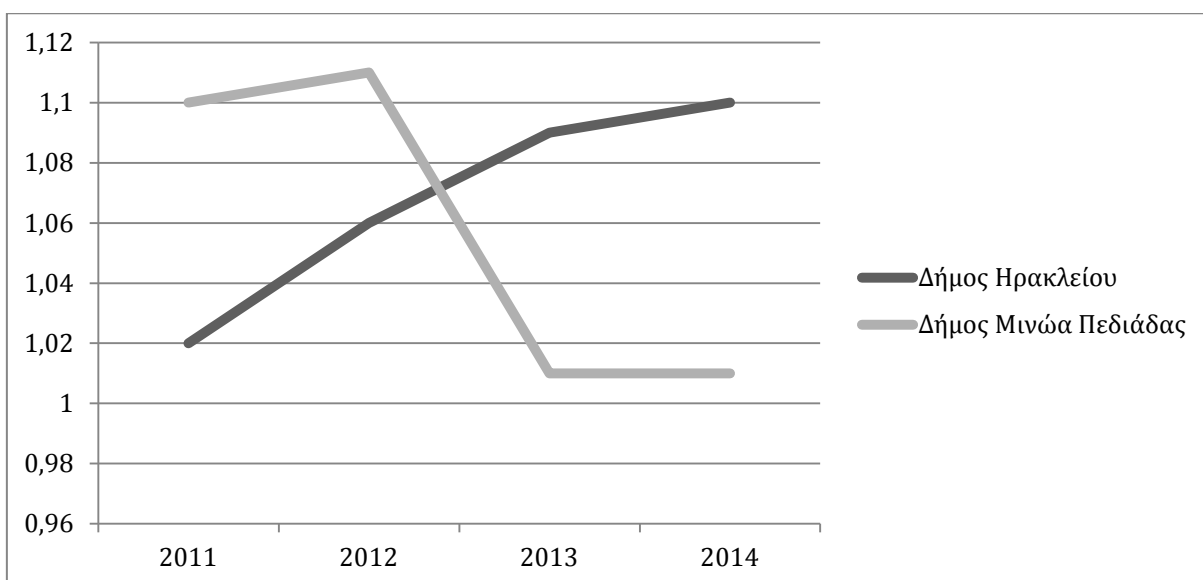
Γράφημα 13: Αριθμοδείκτης Ιδίων προς Συνολικά Κεφάλαια

Από τη μελέτη του αριθμοδείκτη αυτού, που αφορά στην κεφαλαιακή διάρθρωση των Δήμων, βλέπουμε ότι τόσο ο Δήμος Ηρακλείου, όσο και ο Δήμος Μινώα Πεδιάδας εμφανίζουν ιδιαίτερα υψηλούς δείκτες (σχεδόν ίδιους μάλιστα το 2014), κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα θετικό για αυτούς, καθώς δείχνουν ότι βασίζονται μεγάλο μέρος της λειτουργίας τους στα ίδια κεφάλαιά τους, έχοντας παράλληλα λίγες υποχρεώσεις προς τρίτους. Το γεγονός αυτό αναμένεται να βοηθήσει σημαντικά στην ομαλή και χωρίς προβλήματα λειτουργία τους, τα επόμενα χρόνια.

12.4.2. Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια

	2011	2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	1,02	1,06	1,09	1,10
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	1,10	1,11	1,01	1,01

Πίνακας 22: Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια

Γράφημα 14: Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Πάγια

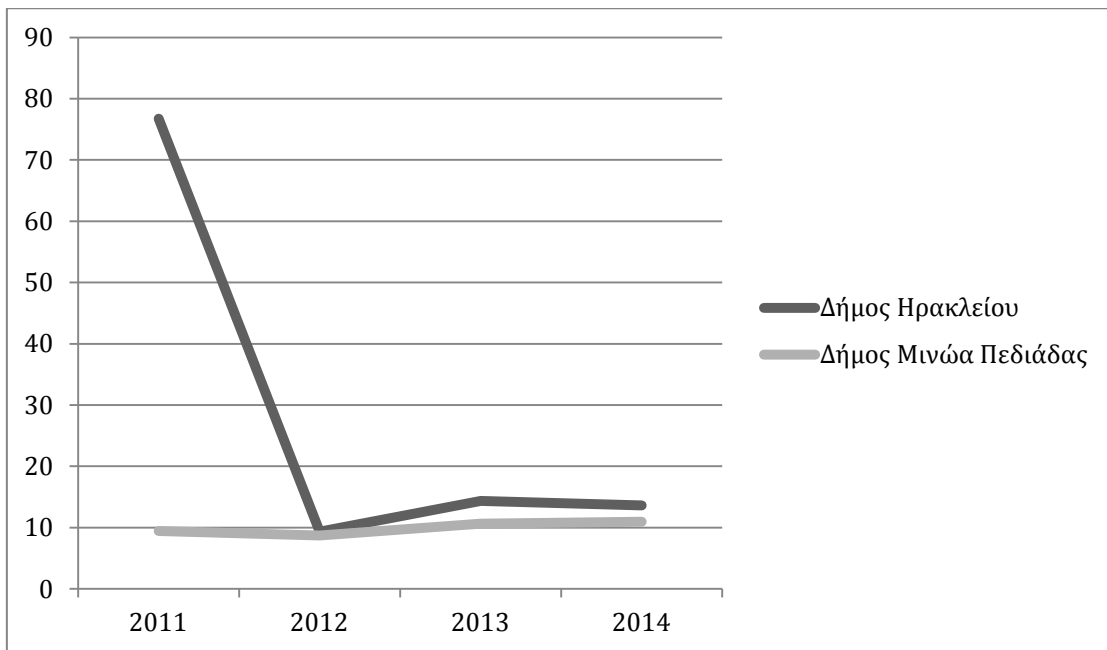
Παρατηρώντας το παραπάνω γράφημα, βλέπουμε ότι ο δείκτης κάλυψης παγίων του Δήμου Ηρακλείου παρουσιάζει ανοδική πορεία από το 2011 και μετά (1,02 το 2011 και 1,10 το 2014), στοιχείο το οποίο υποδηλώνει ότι η αύξηση του παγίου κεφαλαίου χρηματοδοτείται κατά μεγαλύτερο ποσοστό από τα ίδια κεφάλαια.

Όσον αφορά στο Δήμο Μινώα Πεδιάδας παρατηρούμε ότι κατά την περίοδο 2012 – 2013, ο δείκτης κάλυψης παγίων παρουσίασε πτώση. Ωστόσο, ο δείκτης εξακολουθεί να είναι, έστω και οριακά, μέσα στα αποδεκτά όρια (1,01 το 2014), γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι τα ίδια κεφάλαια μπορούν να καλύψουν τις πάγιες επενδύσεις και να συνεισφέρουν και στο κεφάλαιο κίνησης του Δήμου.

12.4.3. Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα

		2012	2013	2014
Δήμος Ηρακλείου	76,73	9,36	14,33	13,64
Δήμος Μινώα Πεδιάδας	9,45	8,73	10,66	10,93

Πίνακας 23: Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα

Γράφημα 15: Αριθμοδείκτης Ίδια Κεφάλαια προς Ξένα

Από τη μελέτη του παραπάνω αριθμοδείκτη είναι εμφανές, ότι ο δείκτης δανειακής επιβάρυνσης για το Δήμο Ηρακλείου είναι υψηλότερος σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη του Δήμου Μινώα Πεδιάδας, το οποίο υποδηλώνει ότι είναι μεγαλύτερη η ασφάλεια που παρέχεται στους πιστωτές του Δήμου Ηρακλείου, ενώ το γεγονός ότι και οι δύο Δήμοι εμφανίζουν δείκτη μεγαλύτερο της μονάδας, φανερώνει ότι οι φορείς της επιχείρησης συμμετέχουν σε αυτή με περισσότερα κεφάλαια από ότι οι πιστωτές της, κάτι ιδιαίτερα θετικό και για τους δύο Δήμους.

Κεφάλαιο 13

Επίλογος

Οι Δήμοι, που συγκροτούν την πρώτη βαθμίδα της τοπικής αυτοδιοίκησης, είναι θεμελιώδεις δημοκρατικοί θεσμοί, κύτταρα διοικητικής οργάνωσης και απολαμβάνουν απόλυτη συνταγματική προστασία. Αποτελούν μία κατηγορία οικονομικών μονάδων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Παρέχουν υπηρεσίες, που χαρακτηρίζονται ως τοπικά δημόσια αγαθά, ανταποδοτικού χαρακτήρα και στοχεύουν στην εξυπηρέτηση του δημότη. Δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα, όπως οι επιχειρήσεις, αλλά, αντίθετα, ο σκοπός τους είναι κοινωφελής. Αποτελούν φορείς άσκησης δημόσιας εξουσίας σε τοπικό επίπεδο.

Η διοικητική μεταρρύθμιση του «Προγράμματος Καλλικράτης» τέθηκε σε εφαρμογή, σε μια περίοδο που τα δημοσιονομικά δεδομένα της χώρας και της Αυτοδιοίκησης, ειδικότερα, συναρτώνται με μια δυσμενή οικονομική συγκυρία, με απροσδιόριστο χρονικό ορίζοντα, ως προς τον τερματισμό της. Κατά τον νομοθέτη, ωστόσο, η μεταρρύθμιση αυτή αποτελεί δημιουργική απάντηση στην κρίση. Για την επίτευξη των στόχων της μεταρρύθμισης είναι απαραίτητο οι Δήμοι να καταστούν λειτουργικά αυτοδύναμοι, να αποκτήσουν, δηλαδή, οικονομική αυτοτέλεια.

Η εφαρμογή του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος συνέβαλε στη δημιουργία μίας πλήρους και ολοκληρωμένης αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης και της προοπτικής του κάθε Δήμου και, επιπλέον, δημιούργησε τη δυνατότητα της σύγκρισης των δημοσιευμένων στοιχείων, μεταξύ διαφορετικών Δήμων. Επομένως, η εφαρμογή της διπλογραφικής λογιστικής μεθόδου αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο στη λήψη ορθολογικότερων αποφάσεων, με στόχο την παροχή βέλτιστων υπηρεσιών προς τους δημότες. Ωστόσο, η χρήση αριθμοδεικτών για τους Δήμους απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών μέσα στις οποίες λειτουργούν. Οι Δήμοι δεν έχουν ως

σκοπό το κέρδος, αλλά την ύπαρξη πλεονασμάτων, για την παροχή κοινωφελών έργων και κοινωνικών υπηρεσιών προς όφελος των δημοτών.

Η ενίσχυση της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, σε επίπεδο πόρων και μέσων, θα πρέπει να αποτελέσει πρωταρχικό στόχο της πολιτείας, ώστε το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» να συμβάλει πραγματικά στην αποτελεσματικότερη λειτουργία και ανάπτυξη των Δήμων, με στόχο τη διαρκή εξυπηρέτηση των δημοτών και του τοπικού δημοσίου συμφέροντος, μέσα σε συνθήκες δημοκρατικής νομιμοποίησης, ελέγχου και διαφάνειας.

Από τη μελέτη των οικονομικών καταστάσεων των Δήμων, το γενικότερο συμπέρασμα που προέκυψε είναι ότι Δήμος Ηρακλείου εμφανίζεται, σήμερα, σε πολύ καλύτερη κατάσταση, από χρηματοοικονομικής πλευράς, σε σχέση με το Δήμο Μινώα Πεδιάδας. Ο Δήμος Ηρακλείου έχοντας ως βασικά του όπλα την ιδιαίτερα υψηλή ρευστότητα, σε συνδυασμό με την συνεχή κερδοφορία του και τη μείωση των απαιτήσεών του, μπορεί να ατενίζει το μέλλον με μεγάλη αισιοδοξία και ασφάλεια.

Από την άλλη πλευρά, τα πράγματα δεν είναι το ίδιο ευνοϊκά για το Δήμο Μινώα Πεδιάδας. Τα επίπεδα ρευστότητάς του το 2014 χειροτέρευσαν σημαντικά, ενώ τα υψηλά κόστη πωληθέντων, σε συνδυασμό με τα περιορισμένα έσοδα έχουν ως αποτέλεσμα τη συνεχή εμφάνιση ζημιών για το Δήμο (με εξαίρεση το 2013). Η κατάσταση αυτή σημαίνει ότι εάν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα εξορθολογισμού των εξόδων αυτών, θα επηρεαστεί σημαντικά η μελλοντική βιωσιμότητα του Δήμου, καθώς δεν είναι δυνατόν να συνεχίζει απρόσκοπτα τη λειτουργία του, εμφανίζοντας συνεχώς ελλείμματα.

Παράρτημα

Πίνακας 1: Η Προηγούμενη και η Τρέχουσα Δομή των Δήμων

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΗ ΔΟΜΗ - ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ		ΤΡΕΧΟΥΣΑ ΔΟΜΗ - ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ		
1.034	ΔΗΜΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ -	ΔΗΜΟΙ		
	ΟΤΑ α' Βαθμού	325	ΟΤΑ α' Βαθμού	
	914			Δήμοι
120	Κοινότητες			
54	ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΕΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ Ν.Α- ΟΤΑ β' Βαθμού	13	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΟΤΑ β' Βαθμού	
	47			Απλές Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
	3 (7 Ν.Α)			Ενιαίες Διευρυμένες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις -
19	Επαρχεία			
13	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	7	ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΕ Σ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ	

Πίνακας 2: Διάγραμμα Διαρθρώσεως του Σχεδίου των Λογαριασμών.

Λογαριασμοί Ισολογισμού

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ				
ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			ΛΟΓ/ΣΜΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	
Ομάδα 1	Ομάδα 2	Ομάδα 3	Ομάδα 4	Ομάδα 5
10. Εδαφικές εκτάσεις	20. Εμπορεύματα	30. Απαιτήσεις από πωλήσεις, υπηρεσίες και λοιπά έσοδα	40. Κεφάλαιο	50. Προμηθευτές
11. Κτίρια Εγκαταστ. Κτιρίων - Τεχν. έργα	21. Προϊόντα έτοιμα και ημιτελή	31.	41. Αποθεματικά Διαφορές Αναπρ/γής	51. Γραμμάτια πληρωτέα
12. Μηχανήματα - Τεχν.εγκαταστάσεις - Λοιπός Εξοπλ.	22. Υποπροϊόντα Υπολείμματα	32. Παραγγελίες εξωτερικού	42. Αποτελέσματα εις νέο	52. Τράπεζες λ/βραχυπρ. υποχρεώσεων
13. Μεταφ. μέσα	23. Παραγωγή σε εξέλιξη	33. Χρεώστες διάφοροι	43. Επιχορηγήσεις επενδύσεων	53. Πιστωτές διάφοροι
14. Έπιπλα - Λοιπός Εξοπλ.	24. Πρώτες - Βοηθητικές ύλες - Υλικά συσκευασίας	34. Χρεόγραφα	44. Προβλέψεις	54. Υποχρεώσεις από φόρους
15. Ακινητοποιησ. υπό εκτέλεση - προκαταβολές	25. Αναλώσιμα υλικά	35. Λογ/σμοί Διαχειρίσεως και Προκαταβ.	45. Μακροπροθ. υποχρεώσεις	55. Ασφαλιστικοί Οργανισμοί
16. Ανώματες ακινητοπ.- έξοδα πολυετούς αποσβ.	26. Ανταλλακτικά πάγιων στοιχείων	36. Μεταβατικοί Λογ/σμοί ενεργητικού	46.	56. Μεταβατικοί λογ/σμοί Παθητικού
17. Πάγιες (μόνιμες) εγκαταστ. κοινής χρήσεως	27.	37.	47.	57. ....

18. Τίτλοι πάγιας επένδυσης - Μακροπροθ. απαιτήσεις	28. Είδη συσκευασίας	38. Χρηματικά Διαθέσιμα	48. Λογ/σμοί Συνδέσμου με υποκαταστήματα ή άλλα κέντρα	58. Λογ/σμοί περιοδικής κατανομής
19. Πάγιο ενεργητικό άλλων κέντρων (όμιλος λογ/σμών)	29. Αποθέματα άλλων κέντρων (όμιλος λογ/σμών)	39. Απαιτήσεις και διαθέσιμα άλλων κέντρων (όμιλος λογ/σμών)	49. Προβλέψεις μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων άλλων κέντρων	59. Βραχυπρ. υποχρεώσεις άλλων κέντρων (όμιλος λογ/σμών)

Πίνακας 3: Διάγραμμα Διαρθρώσεως του Σχεδίου των Λογαριασμών.

Λογαριασμοί Εκμεταλλεύσεως

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ				
ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ		ΛΟΓ/ΣΜΟΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤ ΩΝ	ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕ ΩΣ	ΛΟΓΑΡΙΑΣΜ ΟΙ ΤΑΞΕΩΣ
Οργανικά έξοδα κατ' είδος	Οργανικά έσοδα κατ' είδος			
Ομάδα 6	Ομάδα 7	Ομάδα 8	Ομάδα 9	Ομάδα 10(0)
60. Αμοιβές και έξοδα προσωπικού	70. Πωλήσεις αγαθών και λοιπών αποθεμάτων	80 Γενική εκμ/ση	90. Διάμεσοι Αντικριζόμενοι Λογ/σμοί	00. .....
61. Αμοιβές και έξοδα τρίτων και αιρετών αρχόντων	71. Πωλήσεις προϊόντων	81. Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα	91 Ανακατάταξη εξόδων - αγορών και εσόδων	01. Αλλότρια περιουσιακά στοιχεία
62. Παροχές τρίτων	72. Έσοδα από φόρους, τέλη, εισφορές, πρόστιμα και προσαυξήσεις	82. Έξοδα και έσοδα προηγ. χρήσεων	92. Κέντρα (θέσεις) κόστους	02. Χρεωστικοί λογ/σμοί προυπολ.
63. Φόροι - Τέλη	73. Έσοδα από παροχή υπηρεσιών	83. Προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους	93. Κόστος παραγωγής	03. Χρεωστικοί λογ/σμοί εγγυήσεων εμπρ. ασφ. αμφοτ. συμβ.
64. Διάφορα έξοδα	74. Έσοδα επιχορηγήσεων	84. Έσοδα από προβλέψεις προηγ. χρήσεων	94. Αποθέματα	04. Διάφοροι Λογ/σμοί πληροφοριών χρεωστικοί
65. Τόκοι από συναφή έξοδα	75. Έσοδα παρεπόμενων ασχολιών	85. Αποσβέσεις παγίων μη ενσωματωμένες στο λειτουργ. κόστος	95. Αποκλίσεις από το πρότυπο κόστος	05. Δικαιούχοι αλλότριων στοιχείων

66. Αποσβέσεις παγίων	76. Έσοδα κεφαλαίων	86. Αποτελέσματα χρήσεως	96. Έσοδα - Μικτά αναλυτικά αποτελέσματα	06. Πιστωτικοί λογ/σμοί προϋπολ.
67. Παροχές Χορηγίες Επιχορηγήσεις Επιδοτήσεις	77.	87.	97. Διαφορές ενσωματώσεως	07. Πιστωτικοί λογ/σμοί εγγυήσεων εμπρ. ασφ. αμφοτ. συμβ.
68. Προβλέψεις εκμ/σεως	78. Ιδιοπαραγωγή παγίων - Τεκμαρτά έσοδα	88. Αποτελέσματα προς διάθεση	98. Αναλυτικά αποτελέσματα	08. Διάφοροι λογ/σμοί πληροφοριών πιστωτικοί
69. Οργανικά έξοδα κατ' είδος άλλων κέντρων (όμιλος λογ/σμών)	79. Οργανικά έσοδα κατ' είδος ή άλλων κέντρων (όμιλος λογ/σμών)	89 Ισολογισμός	99. Εσωτερικές διασυνδέσεις	09. Λογ/σμοί τάξεως άλλων κέντρων (όμιλος λογ/σμών)

Πίνακας 4: Υπόδειγμα Ισολογισμού

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		ΠΑΘΗΤΙΚΟ	
Β.ΕΞΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ		Α.ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	
Γ.ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		Κεφάλαιο	A(I)
Ασώματες ακινητοποιήσεις	Γ (I)	Διαφορές αναπρ/γής	A(II)
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	Γ(II)		
Συμμετοχές και άλλες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις	Γ(III)	Αποθεματικά κεφάλαια	A(IV)
Δ.ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		Αποτελέσματα σε νέο	A(V)
Αποθέματα	Δ(I)	Ποσά προορισμένα για αύξηση κεφαλαίου	A(VI)
Απαιτήσεις	Δ(II)	Β.ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	
Χρεόγραφα	Δ(III)	Γ.ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	
Διαθέσιμα	Δ(IV)	Μακροπρόθεσμες	Γ(I)
		Βραχυπρόθεσμες	Γ(II)
Ε.ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		Δ.ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	
Χρεωστικοί λογαριασμοί τάξεως		Πιστωτικοί λογαριασμοί τάξεως	

Πίνακας 5: Ο Πληθυσμός του Δήμου Ηρακλείου

ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟ 2011:	173.993
Έδρα: Ηράκλειον, Ιστορική έδρα: Νέα Αλικαρνασσός	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΟΡΓΟΛΑΪΝΗ	2.930
Τοπική Κοινότητα Αγίου Μύρωνος	613
Άγιος Μύρων	612
Εηρολιά	1
Τοπική Κοινότητα Άνω Ασιτών	425
Άνω Ασίται	425
Τοπική Κοινότητα Κάτω Ασιτών	1.083
Ιερά Μονή Γοργολαΐνη	0
Κάτω Ασίται	1.076
Νίσση	7
Τοπική Κοινότητα Πενταμοδίου	300
Πενταμόδιον	300
Τοπική Κοινότητα Πετροκεφάλου	182
Πετροκέφαλον	182
Τοπική Κοινότητα Πυργούς	327
Πυργού	327
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	151.324
Αγία Ειρήνη	91
Αθάνατοι	181
Βλυχιά	52
Γούρναι	639
Δρακουλιάρης	82
Ηράκλειον	140.730
Κνωσός	300
Λοφούπολις	572
Μαραθίτης	809
Σέμελη	142
Φοινικιά	824
Τοπική Κοινότητα Βασιλειών	2.256
Άγιος Βλάσιος	416
Βασιλιές	1.662
Σίλαμος	178
Τοπική Κοινότητα Βουτών	1.300
Βούται	682
Γιοφυράκια	618
Τοπική Κοινότητα Δαφνέ	1.204
Δαφνές	1.204
Τοπική Κοινότητα Σκαλανίου	1.229
Σκαλάνιον	1.180
Σπήλια	49

Τοπική Κοινότητα Σταυρακίων	913
Σταυράκια	913
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	14.635
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ	13.030
Άγιος Ιωάννης	105
Νέα Αλικαρνασσός	12.925
Τοπική Κοινότητα Καλλιθέας	1.605
Καλλιθέα	734
Καρτερός	459
Πρασσάς	412
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΑΛΙΑΝΗΣ	1.844
Τοπική Κοινότητα Αυγενικής	539
Αυγενική	533
Βλαχιάνα	6
Τοπική Κοινότητα Βενεράτου	869
Βενεράτον	836
Μονή Παλιανής	21
Πύργος	8
Σινάπιον	4
Τοπική Κοινότητα Κερασίων	267
Κεράσια	149
Νέον Βενεράτον	118
Τοπική Κοινότητα Σίβας	169
Σίβα	169
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΜΕΝΟΥΣ	3.260
Τοπική Κοινότητα Αγίου Σύλλα	1.157
Άγιος Σύλλας	545
Ζερβού Μετόχιον	72
Κάμπος	303
Μαλάδες	126
Τσαγκαράκιον	111
Τοπική Κοινότητα Κυπαρίσσου	674
Γαλένιον	26
Καλός	102
Καρκαδιώτισσα	156
Κυπάρισσος	254
Ρουκάνιον	136
Τοπική Κοινότητα Προφήτη Ηλία	1.429
Προφήτης Ηλίας	1.429

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (www.statistics.gr [15-11-2015]).

Πίνακας 6: Ο Πληθυσμός του Δήμου Μινώα Πεδιάδας

ΔΗΜΟΣ ΜΙΝΩΑ ΠΕΔΙΑΔΑΣ: ΜΟΝΙΜΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΟ 2011	
Έδρα: Ευαγγελισμός, Ιστορική έδρα: Αρκαλοχώρι / Καστέλλι	
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΡΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ	10.476
Δημοτική Κοινότητα Αρκαλοχωρίου	4.822
Αγία Σεμνή	8
Αρκαλοχώρι	4.313
Αρχοντικόν	194
Ζίντα	116
Μιλιαρήσιον	4
Μουσούτα	90
Χουμέριον	97
Τοπική Κοινότητα Γαρίπας	516
Γαρίπα	350
Δραπέτιον	166
Τοπική Κοινότητα Δεματίου	290
Δεμάτιον	268
Κρασάς	22
Τοπική Κοινότητα Ινίου	591
Ίνιον	358
Μαχαιρά	179
Μοναστηράκιον	54
Τοπική Κοινότητα Καραβάδου	299
Καραβάδος	299
Τοπική Κοινότητα Κασάνου	471
Αυλή	259
Κασάνος, ο	212
Τοπική Κοινότητα Καστελλιανών	558
Άνω Καστελλιανά	153
Κάτω Καστελλιανά	220
Τσούτσουρος	93
Φαβριανά	48
Φίλιπποι	44
Τοπική Κοινότητα Λευκοχωρίου	277
Άνω Πουλιά	49
Καλόν Χωρίον	32
Κάτω Πουλιά	35
Λευκοχώρι	155
Χανδρού	6
Τοπική Κοινότητα Νιπιδιτού	548
Νιπιδιτός	306
Ρουσσοχώρια	242
Τοπική Κοινότητα Παναγίας	454

Παναγία	454
Τοπική Κοινότητα Πανοράματος	495
Αμουργέλλαι	199
Πανόραμα	180
Στίρονας	116
Τοπική Κοινότητα Παρτίρων	388
Μικρά Επισκοπή	3
Μπαδιά	57
Πάρτιρα	291
Τουρλωτή	37
Τοπική Κοινότητα Πατσιδερού	247
Πατσίδερος	247
Τοπική Κοινότητα Σκινιά	520
Βακιώται	14
Λαγούτα	50
Σκινιάς	456
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΘΡΑΨΑΝΟΥ	2.334
Τοπική Κοινότητα Βόνης	568
Βόνη	483
Γαλατάς	85
Τοπική Κοινότητα Ζωφόρων	367
Ζωφόροι, οι	367
Τοπική Κοινότητα Θραψανού	1.261
Θραψανόν	1.261
Τοπική Κοινότητα Σαμπά	138
Μονή Αγκαράθου	11
Σαμπάς	127
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΕΛΛΙΟΥ	4.753
Τοπική Κοινότητα Αμαριανού	159
Αμαριανόν	159
Τοπική Κοινότητα Αποστόλων	322
Απόστολοι	322
Τοπική Κοινότητα Αρχαγγέλου	262
Αρχάγγελος	143
Γαλενιανόν	42
Σκλαβεροχώρι	77
Τοπική Κοινότητα Ασκών	241
Ασκοί	241
Τοπική Κοινότητα Γερακίου	322
Αρμάχα	68
Γεράκιον	254
Τοπική Κοινότητα Ευαγγελισμού	199
Ευαγγελισμός	199
Τοπική Κοινότητα Καρουζανών	87

Άγνος	3
Άνω Καρουζανά	25
Κάτω Καρουζανά	25
Μπιτζαριανό	34
Τοπική Κοινότητα Κασταμονίτσης	439
Κασταμονίτσα	430
Τοίχος	9
Τοπική Κοινότητα Καστελλίου	1.491
Καστέλλιον	1.438
Λαγός	53
Τοπική Κοινότητα Λιλιανού	74
Αγία Παρασκευή	47
Λιλιανόν	27
Τοπική Κοινότητα Λύττου	234
Λύττος	234
Τοπική Κοινότητα Μαθιάς	167
Μαθιά	167
Τοπική Κοινότητα Πολυθέας	369
Πολυθέα	357
Τζίγκουνα	12
Τοπική Κοινότητα Σμαρίου	387
Σμάριον	387

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (www.statistics.gr [15-11-2015]).

Τύποι Αριθμοδεικτών

- 1) **Αριθμοδείκτης Γενικής Ρευστότητας** = Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις
- 2) **Αριθμοδείκτης Ειδικής Ρευστότητας** = (Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις
- 3) **Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας** = Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις
- 4) **Ταχύτητα κυκλοφορίας Ενεργητικού** = Πωλήσεις / Σύνολο Ενεργητικού
- 5) **Ταχύτητα κυκλοφορίας Αποθεμάτων** = Κόστος πωληθέντων / Αποθέματα
- 6) **Ταχύτητα είσπραξης απαιτήσεων** = Πωλήσεις / Απαιτήσεις
- 7) **Ταχύτητα εξόφλησης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων** = Κόστος Πωληθέντων / Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις
- 8) **Ταχύτητα κυκλοφορίας Ιδίων κεφαλαίων** = Πωλήσεις / Ίδια Κεφάλαια
- 9) **Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού** = Καθαρά κέρδη *100/ Σύνολο Ενεργητικού
- 10) **Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων** = Καθαρά κέρδη / Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων
- 11) **Αριθμοδείκτης μικτού κέρδους** = Μικτό Κέρδος / Πωλήσεις * 100
- 12) **Αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους** = Καθαρά κέρδη / Πωλήσεις *100
- 13) **Αριθμοδείκτης κεφαλαιακής διάρθρωσης** = Ίδια κεφάλαια / Συνολικά κεφάλαια
- 14) **Αριθμοδείκτης κάλυψης παγίων** = Ίδια Κεφάλαια / Πάγιο ενεργητικό
- 15) **Αριθμοδείκτης δανειακής επιβάρυνσης** = Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια

- Γκίκας, Δ., (2002) *Η Ανάλυση και οι Χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων*, Αθήνα: Μπένου
- Κάντζος, Κ., (1994) *Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων*, Αθήνα: Interbooks
- Καραγιάνης Σ., (2002) *Το Οικονομικό Διαχειριστικό Λογιστικό Σύστημα των Δήμων*, Αθήνα: Γ. Μ. Καραναστάση
- Καραναστάσης Γ. Μ., (2001) *Πρακτική Εφαρμογή του Διπλογραφικού Λογιστικού Συστήματος των Δήμων και Κοινοτήτων*, Αθήνα: Γ. Μ. Καραναστάση
- Μαρκέτος, Σ., (1999) «Από τον Καποδίστρια στον Βενιζέλο: Πολιτική Ιστορία» *Ελληνική Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία*, τ. Γ, Πάτρα: ΕΑΠ
- Μπέσιλα-Βήκα, Ευρ., (2007) *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, έκδ. Β΄, τ. Ι, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα
- Νιάρχος, Ν., (2004) *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων*, Αθήνα: Σταμούλης
- Νικολόπουλος Κ., (2004), *Οικονομική Διοίκηση και Διαχείριση των Ο.Τ.Α.*, Αθήνα: Κ.Ν. Νικολόπουλος
- Νικολόπουλος, Κ., (2008) *Διοίκηση & Οικονομική Διαχείριση Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου των ΟΤΑ Α΄ Βαθμού*, Χαλκίδα: Νικολόπουλος
- Πανταζόπουλος, Ν., (1993), *Ο Ελληνικός Κοινοτισμός και η Νεοελληνική Κοινοτική Παράδοση*, Αθήνα: Παρουσία
- Ράλλης, Ιωάν., (2007), *Η Λογιστική των Ο.Τ.Α.*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη
- Ρεβάνολγου, Μ., κ.ά. (1996) *Γενική Λογιστική με Ε.Γ.Λ.Σ.*, Αθήνα: Interbooks

Ρώμας, Χρ., (2006), «Η Αθήνα του 7^{ου} -6^{ου} Αι. Πολιτική κοινωνική οργάνωση», *Ιστορία των Ελλήνων*, τ. 2, Αθήνα: Δομή

Σαββαΐδου, Κ., (2009), *Οικονομική Διοίκηση και Διαχείριση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Οικονομική Αυτοτέλεια, Προϋπολογισμός, Φορολογική Αποκέντρωση, Έσοδα-Δαπάνες, Δημοσιονομικός Έλεγχος*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Τάτσος Ν., (2004), *Δημοσιονομική Αποκέντρωση, Θεωρία & Πράξη*, Αθήνα: Τυπωθήτω

Φλογαΐτης, Σπ., (1987) *Ελληνικό Διοικητικό Σύστημα*, Αθήνα - Κομοτηνή: Σάκκουλα

Χλέπας, Ν. Κ., (1999) *Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα. Ο Διαλεκτικός Ανταγωνισμός της Αποκέντρωσης με την Αυτοδιοίκηση*, Αθήνα: Σάκκουλα

Ηλεκτρονικές πηγές

Ευαγγέλου, Ε., «Δημοσιονομική Αποκέντρωση & Τοπική Αυτοδιοίκηση» http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/12/3/300.pdf [15-6-2015]

Ιατρού, Στ., κ.ά. (2005) «Δομή και λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» <http://library.tee.gr/digital/m2078/m2078.pdf> [7-5-2015]

Ξυλά – Παττακού, Τρ., & ά., (2012) «Δομή και λειτουργία της τοπικής και περιφερειακής δημοκρατίας, Ελλάδα, 2012» http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297.../Domi_leit_top_perAutod_2012.pdf [1-10-2015]

Ψυχάρης, Ι. κ.ά. (2003) «Η οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα» http://www.prd.uth.gr/uploads/discussion_papers/2003/uth-prd-dp-2003-29_gr.pdf
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%9C%CE%B9%CE%BD%CF%8E%CE%B1_%CE%A0%CE%B5%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82 [30-5-2015]

http://el.wikipedia.org/wiki/Δήμος_Ηρακλείου [13-11-2015]

<http://www.discoverminoapediadas.gr/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CE%B1%CF%81%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CE%BF%CF%87%CF%89%CF%81%CE%AF%CE%BF%CF%85/> [25-11-2015]

<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/n-kalikratis1-eis.pdf> [11-8-2015]

<http://www.heraklion.gr> [15-11-2015]

<http://history.heraklion.gr/background.php?url=index&id=&cat=&open=&lang=441&chron> [22-11-2015]

<http://www.minoapediadas.gr> [27-11-2015]

<http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM04/2011> [15-11-2015]

http://web3.eetaa.gr:8080/kodikas/nm_ptext.jsp?nkey=1&akey=1 [5-9-2015]

<http://www.ypes.gr/diplografiko/guide.doc>. [25-10-2015]

www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e.../armodiotites.doc [11-8-2015]

<http://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e.../oikonomika.doc> [22-10-2015]

Μελέτες

Τάτσος, Ν. (1987), *Φορολογική Αποκέντρωση – Το Φορολογικό σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα*, Αθήνα, ΕΕΤΑΑ.